

ΤΟ ΠΟΝΤΙΑΚΟ

ΘΕΑΤΡΟ - ΤΕΧΝΗ - ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΖΩΗ

6

ΣΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΥΣ

Ὁ βιπλαιασμός τῆς τιμῆς τοῦ χάρτου καὶ μιᾷ σημαντικῇ αὐξήσει τῶν τυπογραφικῶν δαπανῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐκδοτικῶν καὶ διαχειριστικῶν ἐξόδων μᾶς ἐπιβάλλει νὰ αὐξήσουμε κατὰ ἓνα μικρὸ ποσοστὸ τὴν τιμὴ τοῦ «ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ» ἀπὸ δρχ. 2.500 εἰς δρχ. 3.000 καὶ τὶς συνδρομὰς ἀπὸ 30.000 (ἐτήσια) καὶ 15.000 (ἐξαμηνί) σὲ 40.000 (ἐτήσια) καὶ 20.000 (ἐξαμηνί).

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς συνδρομητὰς μας δὲν ἔχουν ἐξοφλήσει τὸ πρῶτο ἐξαμηνί (6 τεύχη) θὰ πληρώσουν τὴν παλιὰ τιμὴ.

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς νέους συνδρομητὰς μας θέλουν ν' ἀποκτήσουν καὶ τὰ πρῶτα τεύχη ὡς τὸ 6ο τεύχος, θὰ πληρώσουν μὲ τὴ νέα τιμὴ.

Πρόθεσή μας ἦταν πάντα νὰ δίνουμε στὸ ἀναγνωστικὸ μας κοινὸ ἓνα φθινόν, καλαίσθητο καὶ καλογραμμμένο περιοδικόν. Αὐτὸ ἕως ἓνα σημεῖο μπορέσαμε νὰ τὸ ἐπιτύχουμε. Μὰ σήμερὰ τὰ οἰκονομικὰ πλαίσια μέσα στὰ ὁποῖα κινούμεθα δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ μᾶς καλύψουν μὲ τὶς νεοδημιουργηθεῖσες ἐκδοτικὰς προϋποθέσεις.

Γι' αὐτὸ ἐκρίναμε κατ' ἀνάγκην σκόπιμη καὶ ἀπαραίτητη τὴ μικρὴ αὐτὴ αὐξηση καὶ μὲ τὴ βεβαιότητα πὼς ἡ κατανόηση ἀπὸ μέρους τῶν ἀναγνωστῶν καὶ φίλων θὰ εἶναι πλήρης.

Μὲ τὸ σημερινὸ τεύχος συμπληρώνεται ἡ Π ρ ὶ τ ῃ Ἑ ξ α μ η ν ί α (1-6) τῶν Συνδρομητῶν ἐκείνων ποὺ ἐνεγράφησαν γιὰ ἓνα ἐξαμηνί καὶ κατέβαλαν τὴ σχετικὴ συνδρομὴ.

Θὰ ἠθέλαμε νὰ τοὺς ἐκφράσωμε τὶς εὐχαριστίες μας γιὰ τὴν ὑποστήριξή τους καὶ νὰ τοὺς ζητήσουμε νὰ παραμείνουν φίλοι καὶ συνδρομητὰς μας καὶ γιὰ τὸ β' ἐξαμηνί.

Ἀνανεώνοντας τὴν ἐγγράφῃ τους καὶ ἐμβάζοντάς μας τὴ συνδρομὴ τους ὡς εἶναι βέβαιοι πὼς στηρίζουν μὲ μιὰ μικρὴ δαπάνη ἓνα ἐθνικὸ καὶ πατριωτικὸ ἔργο.

Ὅσοι ἀπ' τοὺς συνδρομητὰς μας δὲν παίρνουν τακτικὰ τὸ περιοδικὸ ἢ ἀλλάζουν διεύθυνση νὰ μᾶς τὸ γνωστοποιήσουν.

Ἡ ΥΠΟΣΧΕΣΙΣ μας γιὰ τὴν ἐκτὸς κειμένου εἰκόνα δὲν μπόρεσε νὰ πραγματοποιηθῇ γιὰτὶ τὸ κλίσσ τῆς εἰκόνας (ἓνας περίφημος γάμος στὴν Τραπεζοῦντα στὰ 1898) δὲν πέτυχε παρὰ τὶς προσπάθειες τῶν εἰδικῶν γιὰτὶ ἡ εἰκόνα ἦταν ἀρκετὰ ξεθωριασμένη. Γιὰ ἄλλη εἰκόνα δὲν μᾶς ἐπέτρεπε ὁ χρόνος. Ἐπιφυλασσόμεθα στὸ ἐπόμενο τεύχος.

ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟ «ΠΟΝΤΙΑΚΟ»

Ἀνώνυμος ἀπ' τὴ Θεσ)νίκη..... 500.000

Ἡλ. Σπανιάκης 300.000

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΔΩΡΕΑ

Μιὰ ἐπίσκεψις στὸ Ἐντευκτήριον τῆς Ἀδελφότητος Ποντίων Παγκρατίου, ποὺ μὲ τὴ νέα διαρρύθμισή του ἀπέκτησε κάπως μιὰ καινούργια προσωπικότητα, ἔγινε ἀφορμὴ νὰ πραγματοποιηθῇ μιὰ μικρὴ συμβολικὴ δωρεὰ ἀπὸ βιβλία, σὰν ξεκίνημα γιὰ τὴν κατάρτιση Βιβλιοθήκης.

Ἡ δωρεὰ αὐτὴ, (τὸ α' τμήμα τῆς) ἀπὸ δεκαπέντε βιβλία ποικίλου περιεχομένου, ἔγινε ἀπὸ τὸν κ. Ν. Καπνὰ, μὲ τὴ σκεψὴ νὰ τὴν ἔνας πυρῆνας Βιβλιοθήκης ἀπὸ ἐνδιαφέροντα ἔργα τῆς νεοελληνικῆς πνευματικῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ καὶ νὰ δοθῇ συγχρόνως ἀφορμὴ συγκέντρωσως ὅλων τῶν σχετικῶν μὲ τὸν Πόν-

τον βιβλίων, εἴτε παλαιῶν εἴτε καὶ νεωτέρων.

Καλὸ θὰ ἦταν νὰ μπορέσουν οἱ Σύλλογοί μας μὲ μίαν μικρὰν σταυροφορίαν νὰ κατορθώσουν νὰ συλλέξουν κάθε τι ποὺ ἔχει γραφῇ σχετικὰ μὲ τὸν Πόντον καὶ νὰ διασώσουν ἔτσι μέσα σὲ ἐπίσημα ἰδρύματα βιβλία ποὺ τυχόν μπορεῖ νὰ χαθoῦνε σὲ χεῖρια ἰδιωτικά.

Τὸ ἴδιο θὰ μπορῶσε νὰ γίνῃ μὲ τὶς ἀγιογραφίες, ποὺ πολλὰς ἀποτελοῦν κειμήλια μεγάλης ἀξίας, ἀγνωστῆς στοὺς κατόχους τους, καθὼς καὶ γιὰ φωτογραφίες σκηνῶν ζωῆς, τοπίων, ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ τῶν παρομοίων.

Τ Ο Π Ο Ν Τ Ι Α Κ Ο

ΘΕΑΤΡΟ • ΤΕΧΝΗ • ΓΡΑΜΜΑΤΑ • ΖΩΗ

ΕΚΔΟΣΗ Ν. ΚΑΠΝΑ - Γ. ΛΑΜΨΙΔΗ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ: Θ. ΚΡΙΕΖΗ • ΣΚΙΤΣΑ: Χ. ΔΗΜΑΡΧΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Γ. ΛΑΜΨΙΔΗΝ ΔΟΪΡΑΝΗΣ 156 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ - ΑΘΗΝΑΙ

ΕΤΟΣ Α' - ΤΕΥΧΟΣ 6 - ΙΑΝ/ΡΙΟΣ - ΦΕΒ/ΡΙΟΣ 1954 - ΤΙΜΗ ΔΡ. 3.000

Συνδρομαί: Έτησία 40.000 — Έξάμηνος 20.000

Μία έμπνευσμένη φωνή

Ο διακεκριμένος Πόντιος έπιστήμων και εκλεκτός φίλος του «Ποντιακού» κ. Θ. Κ. Θεοφύλακτος, είχε την εύγενή καλωσύνη να χαιρετήσει το περιοδικό μας και την προσπάθειά του με το παρακάτω ένθουσιώδες γράμμα του.

Άπ' τη μέρα που σās είδα, έντάσσομαι κι' έγώ στο «Ποντιακό». Με προσελκύει τó όνομα. Με φλογίζει ή ανάμνηση. Καί είναι ή ανάμνηση των γηρατειών τó στήριγμα, όπως ή έλπίδα είναι της νεότητος ή τροφή. Άνάμεσα στους δυό αυτούς πόλους βρίσκεται και λειτουργεί ή δημιουργική δράση. Εύτυχισμένοι οί άνθρωποι που ζούν μέσα σ' αυτή την έξελικτική πρόοδο.

Άνάμνηση, έλπίδα και δράση. Είναι ή ζωή και ή υπαγόρευση της ζωής όλων μας που βρισκόμαστε στον τόπο αυτόν ύστερα από τον σίφωνα της πρώτης προσφυγιάς και την κατοπινή ως τά τώρα δοκιμασία.

Μπροστά στη σύγχρονη καμπή της αίωνιας μοίρας του έθνους μας, τις «συμπληγάδες» που περνάμε, ξεχωριστά ό καθένας και όλοι μαζί, ως ριχτούμε στη δουλειά και ως εργαζόμαστε δημιουργικά. Καί είναι εύχарιστο, όταν βρεθούνε πολλοί μαζί, που επιδιώκουνε όμαδικά τον ίδιο σκοπό, όπως συμβαίνει με τη συμπαθέστατη όμάδα σας.

Η σύγχρονη κίνηση και ζωή της ιδιαίτερης ράτσας μας! Πολλά, παραπολλά έχει να πη ό σκοπός. Τό μεγαλείο του φαίνεται από τώρα στις σελίδες του περιοδικού, θά τó βρήτε όμως πιο μεγάλο αναζητώντας το σε κάθε γωνιά της νέας μας πατρίδας, σε κάθε προοδευτική ζωή: Γεωργικοί συνεταιρισμοί, κοινοτική ζωή, μορφωτική κίνηση, αλληλεγγύη, θυσίες.

Έντάσσομαι θεληματικά και ένσυνείδητα στην εύγενικά σας προσπάθεια, για να προσθέσω κι' έγώ στις ζωντανές δυνάμεις τις δικές σας της ανάμνησεως τη συμβολή, όσο μπορώ και δύναμαι.

Είμαι αναλαφρωμένος. Γιατί διακρίνω ανάμεσά σας παλαίμαχους εργάτες με την φλόγα της Τραπεζουντιακής και Ποντιακής, κλιμακωτά, παραδόσεως, που είναι τó απόσταγμα της υποδειγματικής εκείνης έθνικής μονάδας με την ασύγκριτη οργανωτικότητα και την παροιμιώδη ήθική ανωτερότητα. Αυτής τó πνεύμα είναι σκορπισμένο και τηρείται στον όλο Ποντιακό κόσμο. Δεν τó είδαμε πως έγράφηκε στα Ήπειρωτικά βουνά; Δεν έπλημμύρησε όλην την Έλλάδα στην υποχώρηση, στην υποδούλωση, στην αντίσταση; Είναι στο πρόγραμμα να περισυλλεγούν όλα τά ανέκδοτα αυτής της περιόδου. Θά συγκροτηθή έπος όλόκληρο.

Άγαπώ τó έργο σας, γιατί είναι προσπάθεια και προϊόν όμάδας και είναι μεγάλο τó πλεονέκτημα αυτό, γιατί δεν απορροφάται από τον έγωκεντρισμό του ενός. Ειδικά, την δική σας όμαδική προσπάθεια την θαυμάζω. Την πλάθετε με τó ύστέρημα της εργασίας σας. Είσαθε βιοπαλαιστές και όμως κάμνετε θυσίες. Είναι κληρονομική ή θυσία στη ράτσα μας. Η συνέχεια του πνεύματος εκείνου, που έμεγαλούργησε στον μακρυνόν εκείνον Έλληνικόν χώρο. Θά μεγαλουργή

ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΤΟ 1951 καθορίσθηκε απ' την Κυβέρνηση ως έτος του «'Αποδήμου Έλληνισμού». Θά έλθουν από τὰ πέρατα τῆς γῆς Ἕλληνες πού νοστάλγησαν τὴν πατρίδα πού θέλουν νὰ δοῦν τὶς προόδους τῆς, τὴν προκοπὴ τῆς. Οἱ σχετικὲς προετοιμασίες γιὰ τὶς γιορτὲς καὶ τὸν ἐξωραϊσμὸ τῆς πρωτεύουσας καὶ ἄλλων πόλεων ἄρχισαν. Μιά μεγάλη ἐπιτροπὴ συγκροτήθηκε γιὰ τὸν καθορισμὸ ὅλων τῶν σχετικῶν λεπτομερειῶν. Οἱ Ποντιακοὶ Σύλλογοι ἰδίως Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Θεσ/νίκης πρέπει νὰ κινηθοῦν ἀπὸ τώρα γιὰ νὰ μποῦν καὶ τὰ ποντιακὰ τραγούδια, οἱ ποντιακοὶ χοροὶ καὶ οἱ ποντιακὲς ἀμφιέσεις στὸ πρόγραμμα τῶν μεγάλων γιορτῶν. Δὲν δικαιολογεῖται καμμιά ἀδιαφορία καὶ καμμιά καθυστέρηση.

Ε. ΚΦΡΑΖΟΥΜΕ καὶ ἀπὸ τῆ στήλη αὐτῇ τὶς εὐχαριστίες μας πρὸς τὸν ἐκλεκτὸ καλλιτέχνη κ. Α. Μοριάνωδ πού σὲ κάθε εὐκαιρία ἐκδηλώνει τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τοὺς Ποντίους καὶ βοηθεῖ πρακτικὰ κάθε ποντιακὴ καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση ὅπως ἐγίνε μὲ τὴν πρώτη ποντιακὴ ἐπιθεώρηση: Ὁ κ. Μοριάνωδ διέ-

θεσε εὐχαρίστως τρεῖς διαλεχτὲς τοῦ μαθήτριες καὶ τὸν ἀνεψιὸ τοῦ χορευτῆ γιὰ τὸν πλουτισμὸ τῆς παραστάσεως τῆς 26 Δεκεμβρίου π. ἔ. Ἐπίσης τὸ περιοδικό μας ἐκφράζει τὶς εὐχαριστίες του καὶ πρὸς τὶς δίδες Ἄννα Μπέλλου, Ἑλ. Μουρίκη, Μαρία Μιχαλάκη καὶ τὸν κ. Λ. Ἐρενίδη γιὰ τὴν προθυμία τους νὰ μᾶς ἐνισχύσουν στὴν προσπάθειά μας.

Ε ΠΑΝΕΡΧΟΜΕΘΑ στὸ ζήτημα τοῦ Ἐντευκτηρίου τῆς Καλλιθέας: Εἶναι κρίμα νὰ μένη κλειστὴ μιὰ αἴθουσα σὲ κεντρικὸ δρόμο καὶ μὲ ὅλα σχεδὸν τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια, ὅπως εἶναι ἡ αἴθουσα τοῦ Συλλόγου «Ἀργοναῦται - Κομνηνοί». Ἀπὸ χρόνια ἡ ἐπιθυμία πολλῶν Ποντίων Καλλιθέας ἦταν ν' ἀποκτήσουν ἕνα Ἐντευκτήριο, ἀλλὰ τὰ διάφορα Διοικητικὰ Συμβούλια κατὰ καιροὺς ἐκώφευσαν πρὸς αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία. Ἐκφράζοντας τὴ γενικὴ αὐτὴ ἀπαίτηση, θὰ διατυπώσουμε τὴν παράκληση πρὸς τὸ σημερινὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο νὰ λύσῃ κι' αὐτὸ τὸ πρόβλημα μιὰ καὶ ἔλυσε ἄλλα δυσκολώτερα πού ἀπαιτοῦσαν μάλιστα καὶ τεράστιες δαπάνες.

ΟΙ ΠΟΝΤΙΟΙ δὲν ἔχουν συνηθίσει νὰ ἐκθέτουν τὴ δράση τους. Διεξάγουμε

γῆση κι' ἐδῶ. Τὸ πιστεύω.

Μὲ τὴν ἀνάμνηση: Ὅταν ἀναζητήσουμε πῶς σκεπτόντανε, πῶς δουλεύανε, οἱ ἀγράμματοι καὶ οἱ γραμματισμένοι στὶς παλαιότερες ἀπὸ μᾶς γενεές, θὰ βροῦμε ἐκεῖ τύπους ἀρετῆς, τρόπους ζωῆς, ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς. Θὰ πάρουμε μὲ τὴν φαντασία μας τὰ καλύτερα ὑποδείγματα. Ἀπ' αὐτὰ θὰ ἐμπνευσθοῦμε γιὰ τὶς νέες ἐξορμήσεις ὅπως εἶναι ἡ δική σας, τῶν νέων ἡ ἐξόρμηση.

Καὶ ὅς μᾶς λένε τοπικιστὲς. Τὸ δέχομαι. Γιὰ μένα εἰδικὰ μ' ἀρκετὰ ὑπερβολικά. Κι' ἂν ὅλες τὶς ἄλλες κατηγορίες παραμερίζω, αὐτὴν τὴν κρατῶ ζηλότυπα. Αὐτὴ καρφώνει στὸν τοῖχο κάθε κακαγλωσσιὰ καὶ κάθε διαστροφή.

Πρέπει νὰ εἴμαστε τοπικιστὲς, γιὰ νὰ εἴμαστε πατριῶτες. Οἱ καλοὶ τοπικιστὲς εἶναι καὶ καλύτεροι πατριῶτες. Τὸ πρῶτο εἶναι τὸ μερικόν. Τὸ δεύτερο εἶναι τὸ σύνολο.

Μὲ ἕνα μονάχα ὁρο: Νὰ αἰσθάνεται κανεὶς καὶ νὰ τείνει πρὸς ὅ,τι ὠ-

ραῖο. Ὅ,τι θυμᾶται καὶ ὅ,τι προβάλλει μέσα του ὡς μνημοσύνη, νὰ εἶναι τὸ πιὸ ξεχωριστό, τὸ ἰδανικὰ ὠραῖο, ἀπ' ὅσα προβάλλει ὁ προβολέας τῆς ψυχῆς του ἀπὸ τὴν δημιουργικὴ του ἀνάμνηση. Κάθε μας πράξη, κάθε μας προβολὴ νὰ θυμίζει, νὰ παριστάνει τὸν ἰδανικὸ Πόντιο.

Ἔτσι πολλὰ ἔχει νὰ μᾶς διδάξει ἡ Τραπεζοῦντα μας καὶ μὲ τὴν παραδοσιακὴ ἐπίδρασή της ὁ Πόντος, ἡ «πρωτεύουσα», ἡ «κορωνίς» στὴν ὑποδειγματικὴ ἐθνικὴ δράση, μὲ τὴν ἀρμονικὴ προοδευτικότητά της.

Ἀπάνω στὰ ἴχνη αὐτά. «Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν...» καὶ «οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ἡμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων...», γιὰ νὰ σκιρτᾶνε οἱ ψυχὲς τῶν πατέρων μας ἀλλὰ καὶ ἀποδοτικὰ νὰ ἀνοικοδομήσουμε.

Αὐτὰ τὰ τελευταῖα μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι καὶ πολὺ «τῆς μόδας». Παραμένουν ὅμως αἰώνιες ὑποθήκες γιὰ ὅλες τὶς γενεές.

Θ. Κ. ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΣ.

έναν ολόκληρο αγώνα περιτρέχοντες τὰ Σωματεία καὶ τὰ διάφορα γραφεῖα τῶν ἐκπροσώπων τῶν Σωματείων γιὰ νὰ τοὺς ἀποσπᾶσουμε ἓνα δελτίο «πεπραγμένων» μιά καὶ τὸ περιοδικό μας ἔταξε ὡς σκοπὸ του νὰ παρουσιάσῃ τὴ σύγχρονη δράση τοῦ ποντιακοῦ στοιχείου σ' ὅλους τοὺς τομεῖς.

Σὲ πολὺ χειρότερη κατάσταση βρίσκονται οἱ Ἐπαρχίες. Ἀπ' ολόκληρη τὴ Θεσ)νίκη βρέθηκε μόνον ἓνας, ὁ κ. Γ. Ταξείδης νὰ μᾶς στείλῃ μιά ἀνταπόκριση. Ἀλλὰ ἐλπίζουμε, μὲ τὸν ἐπίμονο αγώνα μας, νὰ ἐξαλείψουμε αὐτό μας τὸ μειονέκτημα. Θέλουμε νὰ μᾶς γράψῃ καὶ ὁ τελευταῖος ἀναγνώστης μας, νὰ συνεργασθῇ μαζί μας, γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ περιοδικό μας τὸ σκοπὸ του.

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙ μας θὰ διαβάσουν μὲ συγκίνηση, εἴμαστε βέβαιοι, τὸν ἐμπνευσμένο χαιρετισμὸ ποὺ εἶχε τὴν εὐγενή καλωσύνη ν' ἀπευθύνῃ στὸ «Ποντιακὸ» ὁ γνωστότατος στὴ Β. Ἑλλάδα καὶ διακεκριμένος Πόντιος ὀφθαλμολόγος τῆς Θεσσαλονίκης κ. Θ. Κ. Θεοφύλακτος. Τὸ σημείωμα ποὺ συνώδευε τὸ χαιρετισμὸ του, σημείωμα ποὺ συμπικνώνει μέσα στὶς λιτὲς γραμμὲς του ὅλον τὸν ζωντανὸ ποντιακὸ παλμό, εἶναι τόσο χαρακτηριστικό, ὥστε ν' ἀξίξῃ νὰ διαβαστῇ ἀπὸ ὅλους:

«Σὰς ὑποσχέθηκα — γράφει ὁ κ. Θ. Κ. Θεοφύλακτος — νὰ γράψω κάτι γιὰ τὸ «Ποντιακὸ». Σὰς στέλνω τὸν πρῶτο μου χαιρετισμὸ. Ἐχω πεποιθήσῃ ὅτι θὰ κυριαρχήσῃ τὸ «Ποντιακὸ». Θ' ἀγκαλιάσῃ ὅλους τοὺς Ποντίους. Καὶ ὅλοι θὰ θελήσουν νὰ τὸ ἐνισχύσουν. Ἐλπίζω πὼς θὰ εἶναι πάντα ὁμαδικὸ δημιούργημα καὶ σὰν τέτοιο κτῆμα τῶν Ποντίων. Κρατᾶτε ὑψηλὰ τὶς ἀρετὲς τῆς ράτσας μας».

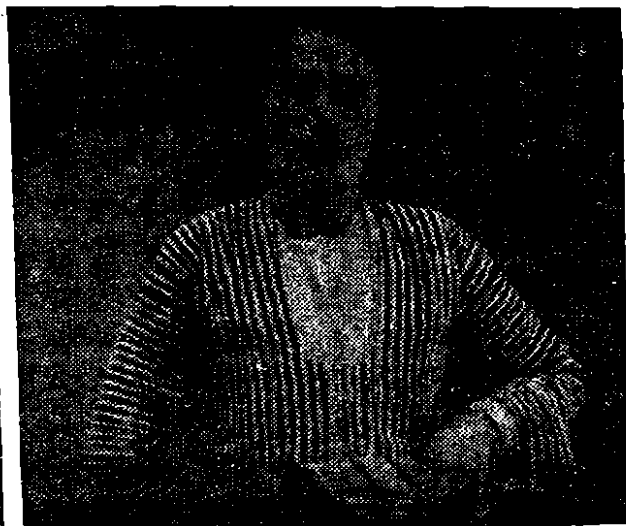

Ο ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ Θεατρικὸς Ὅμιλος ἀπὴνύθνε μίαν ἐγκύκλιο στοὺς Ποντίους, ὅπου τονίζεται ἡ σημασία τοῦ ἔργου του καὶ οἱ δυσκολίες στὶς ὁποῖες προσκρούει ἡ πλήρης ἀξιοποίησή του. Αὐτὲς μόνον μὲ σοβαρὴ οἰκονομικὴ ἐνίσχυση τῶν δυναμένων Ποντίων εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπερπηδηθοῦν. Γι' αὐτὸ — τονίζει ἡ ἐγκύκλιος — ἀνάγκη εἶναι, καὶ μάλιστα ἄμεση καὶ ἐπείγουσα, νὰ εὑρεθοῦν οἱ κατάλληλοι οἰκονομικοὶ πόροι γιὰ τὴ στέγαση, τὸ βεστιᾶριο καὶ τὴν καλλιτεχνικὴ ὀργάνωσή του ἀπὸ συνεισφορές, τακτικὲς ἢ ἑκτακτες, ὥστε νὰ μπορέσῃ ν' ἀνθίσῃ καὶ νὰ καρποφορήσῃ. Ἄν κρίνουμε ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἐγκυκλίου, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάρρωση τοῦ Ὅμιλου θ' ἀποτελέσῃ συντόμως μίαν ὠραίαν πραγματικότητα.

Δ ΕΙΓΜΑ στοργῆς πρὸς τὸν Θεατρικὸν Ὅμιλον καὶ ἀπόδειξη τῆς ποντιακῆς γενναιοδωρίας ἀποτελεῖ ἡ δωρεὰ τὴν ὁποίαν ἔκαμε στὸν Ὅμιλο ἡ κ. Μαρία Παπαδοπούλου, εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου συζύγου τῆς Θεοδώρου Παπαδοπούλου, ἀπὸ τὴν Κερασσοῦντα τοῦ Πόντου.

Ἡ κ. Παπαδοπούλου ἐδῶρησε στὸν Ὅμιλο μίαν ολόκληρη γυναικεῖα ἐνδυμασία (ζουποῦνες), ποντιακὸ κειμήλιο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ πιὸ ἀπαραίτητα στοιχεῖα ποὺ χρειάζεται τὸ θεατρικὸ τμήμα τοῦ Ὅμιλου.

Ὁ Ὅμιλος θεωρεῖ τὴ δωρεὰ αὐτὴ σὰν σοβαρὴ ἀρχὴ μιάς πρακτικῆς ἐκδηλώσεως τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ τῆς στοργῆς τῶν Ποντίων πρὸς τὸ θέατρό τους.

Ὁ Θεόδωρος Παπαδόπουλος εἰς μνήμην τοῦ ὁποῖου ἡ γυναῖκα του Μαρία ἐδῶρησεν εἰς τὸν Ποντιακὸν Θεατρικὸν Ὅμιλον Ἀθηνῶν μιά γυναικεῖα ἐνδυμασία (ζουποῦνες).

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΤΟ ΓΝΗΣΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΘΕΥΜΕΝΟ

ΤΟΥ Γ. ΛΑΜΨΙΔΗ

ΠΟΛΕΣ φορές μερικοί πατριώτες μας όταν άκουνε ένα τραγούδι, μιὰ λύρα, έναν διάλογο στο θέατρο ή βλέπουν ένα χορό συνηθίζουν νά λένε:

— Μπα, δέν είναι έτσι, δέν τραγουδιόταν έτσι, δέν χορευόταν όπως χορεύεται, δέν είναι γνήσιο ποντιακό.

Επικρατεί ή αντίληψη στους ανθρώπους αυτούς ότι κάθε τι πού ξεφεύγει απ' τους γνωστούς σκοπούς της ιδιαίτερης πατρίδας τους, απ' τους τοπικούς τους ιδιωτισμούς δέν είναι γνήσιο ποντιακό προϊόν. Έχω άκούσει νά λένε για τὰ ωραιότατα, χαρωπά και πεταχτά τραγούδια πού άναπτύχθηκαν στον Καύκασο, ιδίως στην περιοχή του Κάρος απ' τους Πόντιους κατοίκους τών μερών εκείνων, ότι δέν είναι ποντιακά.

— Ατά είν' καρολίδικα, κ' είν' ποντιακά.

**

Αλλά τί είναι γνήσιο και μὴ γνήσιο;

Κάθε τι πού μιλιέται, τραγουδιέται, χορεύεται κλπ. σέ μιὰ ώρισμένη ιστορική περίοδο ενός λαού είναι γνήσιο και δέν άνατρέπει τή γνησιότητά του τὸ γεγονός ότι πρὶν ἦταν κάπως διαφορετικό. Έφόσο τή στιγμή εκείνη υπάρχει και άποτελεί ένα συστατικό της κοινωνικής ζωής, είναι γνήσιο. Αν οί αρχαίοι μας μεταχειρίζονταν τή λέξη διφθέρα για νά δηλώσουν αυτό πού λέμε σήμερα ντεφτέρι, δέν σημαίνει ότι τὸ πρῶτο είναι γνήσιο και τὸ δεύτερο δέν είναι. Και οί δυὸ λέξεις είναι γνήσιες για τήν εποχή τους — ή πρώτη για τήν αρχαία, ή δεύτερη για τή σημερινή — έφόσον έκφράζουν κάτι πού υπάρχει και λέγεται.

Τὸ γνήσιο δέν είναι άν αυτό πού μιλιέται, τραγουδιέται, χορεύεται κλπ. είναι πανομοιότυπο μ' ένα άλλο πού υπήοξε στο μακρινό ή άμεσο παρελθόν. Όπως ή ζωή δέν είναι κάτι τὸ στάσιμο και τὸ πάγιο, αλλά δόλωνα προχωρεί, έτσι και όλα τὰ

φαινόμενά της υπόκεινται σ' αυτή τήν παντοτινή ροή, σ' αυτό τὸ συνεχές «γίνεσθαι». Η γλώσσα, τὸ τραγούδι, ὁ χορός, τὰ ἥθη, τὰ ἔθιμα και ὄλες οί άλλες κοινωνικές έκδηλώσεις αλλάζουν, μεταβάλλονται, παίρνουν νέες μορφές, νέο περιεχόμενο. Δέν ρωτάμε πιά άν τὸ σημερινό ελληνικό τραγούδι είναι γνήσιο σέ σχέση με τὸ προεπαναστατικό ελληνικό τραγούδι πού τραγουδιόταν στα βουνά, στους γάμους, στα γλέντια. Και τὰ δυὸ είναι γνήσια έφόσο τραγουδιόνταν και τότε και τώρα.

Κάθε φορά οί λαοί δημιουργοῦν τὸ πνευματικό τους έποικοδόμημα πού βασίζεται φυσικά στο παρελθόν αλλά άνανεώνεται, πλουτίζεται απ' τὸ παρόν με νέα στοιχεία, μέσα στις νέες κοινωνικές συνθήκες.

**

Σήμερα τὸ ποντιακό στοιχείο είναι άρκετά διαφορετικό απ' ὅτι ἦταν πρὶν από πενήντα και ακόμα άν θέλετε, πρὶν από τριάντα χρόνια. Έχει μετακινηθῇ σέ διάφορους τόπους, έχει αλλάξει περιβάλλοντα, δοκιμάσθηκε κατά πολλούς τρόπους και τελικά ἤλθε στη μεγάλη πατρίδα. Έδω βρήκε άλλες κοινωνικές συνθήκες. Αυτή ή αλλαγή περιβάλλοντος — κοινωνικού, γεωγραφικού — έπέδρασε και στον τρόπο τής ζωής και στη σκέψη και στη γλώσσα και στις άλλες έκπολιτιστικές του έκδηλώσεις.

Ίσως τὰ μακρόσυρτα εκείνα τραγούδια πού άκούγονταν στα χωριά και στις πολιτείες του Πόντου σαν μοιρολόγια ή σαν ιδιότροποι λαρυγισμοί ή σαν ένρινες μελωδίες — αντικαθρέφτισμα μιᾶς άργής, άκύμαντης και πρωτόγονης κάπως ζωής — νά είναι άρεστά στους μεγαλυτέρους μας πού τους θυμίζουν άγαπημένα μέρη και πρόσωπα και γι' αυτούς αυτά είναι γνήσια. Όμως στους Νεοπόντιους κάνουν περισσότερη έν-

τύπωση εκείνοι οί πεταχτοί και εϋθυμοι σκοποί με τις χαριτωμένες στροφές που άρχισαν απ' τον Πόντο και τελειοποιήθηκαν στα βουνά και στους κάμπους της Μακεδονίας απ' τον όλοζώντανο πληθυσμό μας.

- Γιατί λοιπόν να είναι μόνο γνήσια τα πρώτα και να θεωρούνται νοθευμένα τα δεύτερα;

Μήπως τα τραγούδια μας άρχισαν έτσι όπως τα τραγουδοῦσαν εκεί; Θά ήσαν ίσως απλούστερα και με τον καιρό διάφοροι αὐτοσχέδιοι τραγουδιστές σε διάφορες στιγμές πρόσθεσαν κάτι δικό τους, μιὰ άτομική τους νότα ή όποία άρεσε κι' «έπιασε». Έτσι με τον καιρό τὸ απλούστερο τραγούδι πλουτίσθηκε και κανείς δεν διαμαρτυρήθηκε ότι δεν ήταν «γνήσιο».

Δέν έχουμε κι' εμεῖς τὸ δικαίωμα να τα πλουτίσουμε σήμερα; Είναι ὑποχρέωσή μας για να διατηρηθοῦν όσο μπορεί περισσότερο γιατί αὐτὸ απαιτεῖ ή ζωή.

Η συμβολή τοῦ αγαπητοῦ καλλιτέχνη μας Νίκου Σπανίδη, στο ποντιακό θέατρο, ίσως να μην είναι κατά τή γνώμη μου, τόσο σημαντική όσο στο ποντιακό τραγούδι. Ο Σπανίδης ζωντάνεψε τὸ ποντιακό τραγούδι, τὸ έβγαλε απ' τήν πνιγερή, ὑπναλέα του ατμόσφαιρα και τοῦ έδωσε φερά, αέρα, γοργότητα, χαρωπό ρυθμό. Τὸ προσάρμοσε με τή νέα ζωή γιατί ζούμε όχι πια στήν εποχή τοῦ άραμπά και τοῦ ποδαρόδρομου, αλλά τής ταχύτητος, τοῦ ηλεκτρισμοῦ, τοῦ ὀρθολογισμοῦ. Χωρίς να ξεφύγη από τὸ ποντιακό χρώμα, έδωσε ὁ Σπανίδης μιὰ νότα τής νέας εποχῆς στο τραγούδι μας. Οπουδήποτε κι' αν τραγουδάη ὁ άξιός αὐτός καλλιτέχνης προκαλεῖ άκράτητο ένθουσιασμό και σε μη Πόντιους άκόμα. Να λοιπόν μιὰ δημιουργική συμβολή στήν ποντιακή μουσική.

Μήπως και οί χοροί μας άρχισαν να χορεύονται όπως χορεύονταν με τὸν τρόπο που τα θεωροῦν γνήσια; Θά ήσαν άσφαλώς απλούστεροι και οί διάφοροι χορευτές θά πρόσθεσαν διάφορες φιγουρες για να τοῦς παραδώσουν στους έρχόμενους πλουσιώτερους. Ποιός χορός λοιπόν ήταν γνήσιος; Ο πρώτος, ὁ πρωτόγονος ή ὁ πλουτισμένος;

Μήπως μᾶς έμποδίζει κανείς να τοῦς πλουτίσουμε κι' εμεῖς χωρίς να πάψουν να είναι γνήσιοι;

Έχουμε ὑποχρέωση, γιατί ή ζωή κυλάει και μόνο κάτι που είναι νεκρό δέν αλλάζει.

Η ζωή τοῦ ποντιακοῦ στοιχείου δέν σταμάτησε στα σύνορα τοῦ Πόντου και συνεπώς δέν έπαψε να δημιουργή και μέσα στα πλατύτερα έλληνικά πλαίσια.

Κάθε τι που δημιουργήθηκε στο παρελθόν, κάθε τι που δημιουργεῖται τώρα στο παρόν, κάθε τι που θα δημιουργηθῇ στο μέλλον με ποντιακό χρώμα, είναι γνήσιο, είναι ποντιακό, άσχετα αν αὐτὸ που τραγουδιέται, χορεύεται ή λέγεται δέν είναι πανομοιότυπο μ' ένα άλλο που τὸ ξέραμε πριν από καιρό. Όλα είναι ποντιακά, όλα είναι γνήσια έφόσον τ' ακούμε ευχάριστα. Μόνο όταν θέλουμε να καταγράψουμε ένα ιδίωμα που μιλιόταν έδω και σαράντα χρόνια, ένα τραγούδι που τραγουδιόταν στήν πατρίδα με τὸ ιδιότυπο χρώμα του κλπ. όταν δηλαδή θέλουμε να κάνουμε καθαρή Λαογραφία, τότε ζητάμε τὸ άκριβώς γνήσιο, αὐτὸ δηλαδή που ανήκει στήν ζωή τής παλιάς εποχῆς, στή ζωή τοῦ Πόντου. Αλλά τώρα με ένα λαογραφικό χρώμα κάνουμε τέχνη, δημιουργούμε, παρουσιάζουμε νέες καλλιτεχνικές μορφές, δέν κάνουμε λαογραφική έπιστήμη.

Δέν ξεκινήσαμε να εμφανίσουμε μόνο ὅ,τι ὑπῆρχε, ὅ,τι ήταν εκεί και να τὸ αναστήσουμε ή να τοῦ δώσουμε μερικές δεκαετίες ζωῆς. Δέν είναι μόνο αὐτό. Ξεκινήσαμε να δώσουμε και κάτι τὸ σημερινό, αὐτὸ που ὀλοένα παρουσιάζεται και ὀλοένα διαφοροποιεῖται με βάση τὸ παρελθόν και με ζωντανὸ κίνητρο τὸ παρόν. Και τὸ παρόν αὐτὸ δέν είναι κάτι τὸ μὴ γνήσιο ή τὸ νοθευμένο. Είναι ή σημερινή ζωντανή πραγματικότητα, ή ὁποία αναπόδραστα και κατά φυσική τάξη είναι διαφορετική από τή χθεσινή πραγματικότητα, απ' τὸ παρελθόν.

Νομίζω πώς έτσι πρέπει να δοῦμε τοῦς χορούς μας, τα τραγούδια μας, τή γλώσσα μας, τὸ θέατρό μας.

Γ. ΛΑΜΨΙΔΗΣ

“Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ,,

ΤΟΥ Ν. ΚΟΜΝΗΝΟΥ

ΜΕΣΑ στην πράσινη αγκαλιά δασωμένων βουνών με κομμένες κορφές κι άγρια διάσελα άπλωνε την τραχειά όμορφιά του τὸ χωριὸ Μαίσυνα, στὰ Δυτικά τῆς Τραπεζούντας.

Ἡ γνωριμία μου με τὸ μακρινὸ αὐτὸ χωριὸ — ἦτανε κάπου δυὸ ὥρες μακριὰ — ἦταν ὁλότελα τυχαία.

Μὰς εἶχε λάχει ὁ κλῆρος ἐκείνη τὴ χρονιά — Ἰούνιος τοῦ 1913 — νὰ πᾶμε «Ἐπιθεωρητές» στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ ἐγὼ κι ὁ φίλος μου ὁ Δημήτρης, γιὰ τὶς ἐξετάσεις. Τὴ φροντίδα αὐτὴ τὴν εἶχε ὁ λεγόμενος «Φιλεκπαιδευτικὸς Σύλλογος «Ξενοφών», ἓνα εἶδος «Ὑπουργείου Παιδείας» ὡς τὸ πούμε.

Τὸ χωριὸ ἦτανε πάνω στὰ ψηλώματα, μὰ ὁ δρόμος ὡς τὰ πόδια τῶν βουνῶν ἦτανε ἀμαξιτός, γεμάτος παχειὰ σκόνη.

Μέσα σ' ἓνα ἄθλιο ἀμάξι μ' ἓναν ὁμῶς σύντροφο θαυμάσιο, ἓναν φούρναρη ποὺ πλούτισε στὴ Σιβηρία, «Ἐφορο» τώρα τοῦ χωριοῦ, περάσαμε τὴ σκοτισμένη μας διαδρομὴ.

Ἦτανε γεμάτος περηφάνεια γιὰτὶ ἔφερνε σὲ πέρας τὴν ἀποστολὴ του με δυὸ νέους «ἐπιθεωρητές».

— Δάσκαλε, ἔλεγέ καὶ ξανάλεγε, θέλω ν' ἐβγάλτς λόγον σὸ σκολεῖον. Κ' ἐγὼ θὰ στρώνω-σας ἓναν τραπέζ'! . .

Καὶ λέγοντάς τα διαρκῶς μὰς κερνούσε κονιάκ ἀπὸ ἓνα μπουκάλι «Μεταξά», «ἔξτρα» ὅπως τὸλεγε, ποὺ τὸχε πάρει εἰδικὰ γιὰ μὰς, — ἔτσι ἔλεγε.

Καὶ ὅλο καὶ γελοῦσε πονηρά.

Κάποτε σταμάτησε τ' ἀμάξι. Ἦτανε ἓνα σκοτεινὸ τοπίο. Ὅρθοί, μονοκόμματοι, ψηλοὶ βραχῶτοι τοῖχοι ὑψώνονταν στὰ κράσπεδά του, χαμένοι κάτω ἀπὸ μεγάλα φουντωτὰ δέντρα. Ἡ μυρουδιά τῶν φύλλων, ἡ νοτερὴ ἀνάσα τοῦ χώματος, οἱ πνοές ποὺ κατέβαιναν ἀπὸ τὰ ψηλώματα, ἔσμιγαν σ' ἓνα παράξενο κράμα εὐωδιάς, χαρακτηριστικῆς τῆς ποντιακῆς γῆς.

— Ἐναν κάρτον, καὶ θὰ εἶμες σὸ χωρίον, εἶπε ὁ κεφάτος «Ἐφορος».

Στὸ ἔμπα τοῦ μονοπατιοῦ τρεῖς λε-

βέντες τοῦ χωριοῦ με ἄλογα μὰς ἐπερίμεναν.

Κοιτᾶμε με δέος τὸ ἀνηφορικὸ ἐκείνο μονοπάτι. Ξανθὲς γρανίτινες αἰχμὲς προβάλλουν δῶ καὶ κεῖ, στρωμένες ἀπὸ τὸ ἰδιόρρυθμο χέρι τῆς Φύσης.

Ὅσο προχωροῦμε, τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀλόγων μας συντροφεύεται ἀπὸ σπίθες.

Ἦχοι ἀπὸ καμπάνες φτάνουνε στ' αὐτιά μας.

— Ἀκούτεν, ἀκούτεν, λέει ὁ κ. «Ἐφορος», γεμάτος περηφάνεια,

Ἦτανε τὰ προανακρούσματα τῆς «ὑποδοχῆς» ποὺ εἶχε ὀργανώσει ὁ τετραπερασμένος φούρναρης.

Τὸ μαρτύριο τοῦ γρανίτη τέλειωσε. Πάνω στὰ ψηλώματα ἓνα πλήθος ἔρχεται σὲ προϋπάντηση.

— Ὁ Σύλλογον ἔρθεν, ὁ Σύλλογον ἔρθεν! . . .

Κ' οἱ καμπάνες χτυποῦνε πὶὸ χαρμόσυνα.

Τὸ θέαμα εἶναι κάπως παράξενο γιὰ μὰς, πρωτόγαλτους «ἐπιθεωρητές! Πάνω στ' ἄλογά μας, ποὺ τὰ ἔσερναν οἱ λεβέντες ποὺ ἤρθανε στὴν προϋπάντησή μας, με ὀλίγη φαντασία θὰ περνούσαμε γιὰ στρατηγοὶ ποὺ ἐπιστρέψαμε ἀπὸ νίκες.

✱

Ἡ αἶθουσα τοῦ σχολείου εἶναι γεμάτη. Γύρω - γύρω, στὰ ριζὰ τῶν τοίχων, κάθονται σταυροπόδι χωρικοί, γέροι καὶ γρηές. Οἱ νέοι πὶὸ πέρα ὄρθιοι.

Τὰ παιδιὰ μὰς κοιτᾶνε μέσ' στὰ μάτια. Ὡρα κρίσιμη.

Ὁ κ. «Ἐφορος» καμαρώνει.

Ὁ σύντροφός μου κοκκινίζει με τὴν σιωπηλὴ αὐτὴ ἐπιστημότητα. Ὡστόσο εἰμαστε ὁ «Σύλλογον». Χρειάζεται κάποια ψυχραιμία.

Ὁ παπᾶς τοῦ χωριοῦ ἀνοίγει τὶς ἐξετάσεις. Κ' οἱ ἐρωτήσεις μας πέφτουν στὸ πλήθος ποὺ τ' ἀκούει σὰν εὐαγγελικὰ ρητά.

Τίποτε δὲν φαίνεται νὰ ταραξῇ τὴν σκηνή.

Μὰ ἔξαφνα φυτρώνει πάνω στὴν πόρτα ἓνας νέος. Συμπαθητικὸς καὶ παρά-

ξενος. Φοράει ένα δίκωχο χάρτινο καπέλλο στο κεφάλι. Στο πρόσωπό του, χλωμό και σαν βαρστανισμένο, κάτι τὸ ἀνέκφραστο πλανιέται. Στὰ μεγάλα μάτια του, παράξενα ἴσως ὀράματα περνούν. Κάτι ψιθυρίζει. Κρατάει τὸ ροζιασμένο ραβδί του σαν Δεσπότης.

Μιὰ κίνηση ἔγινε μέσα στὴν αἴθουσα. Τὰ μάτια ὅλα στράφηκαν σ' αὐτόν. Ἔπειτα τίποτε.

— Ποιὸς ἦτανε τότε βασιλεὺς τῶν Περσῶν; ρωτάω σ' ἓναν πιτσιρίκο.

— Ὁ Δαρεῖος, λέει αὐτός.

— Καὶ πῶς ἤθελε νὰ τότε λένε οἱ λαοὶ του;

— Ἦθελε νὰ τὸν λένε «Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων»...

— Ναὶ ἔτσι ἤθελε νὰ τὸν λένε: «Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων» τόσο περὶ...

Δὲν πρόφτασα ν' ἀποτελειώσω τὴ φράση μου. Ἕνα ραβδί σφύριξε ξαφνικά πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μου. Ξεφωνητὰ τρόμου ἀκούστηκαν, μιὰ κραυγὴ ἔσκιζε τὴν αἴθουσα:

— Ψεῦτε, ἄτιμε, ἐγὼ εἶμαι ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων... ἐγώ, ἐγώ...

Κ' ἓνα ἀγκομαχητὸ ἔβγαине ἀπὸ τὰ στήθια τοῦ νέου μὲ τὸ χάρτινο καπέλλο.

Τὰ μάτια του πέταγαν ἀλλόκοτες φλόγες.

Μὲ χίλιους κόπους μπόρεσαν νὰ τὸν βγάλουν ἔξω. Προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἡσυχάσουν μὲ τρυφερὴ συμπόνια.

Ὁ «Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων» ἦτανε ὁ Στάθιον. Ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ λεβέντικα παιδιὰ τῆς Μαΐσυνας. Δουλευτῆς, τραγουδιστῆς, χορευτῆς, εἰκοσιδυὸ χρονῶν.

Τὴν τελευταία χρονιά βρέθηκε στὸ πανηγύρι τοῦ Ἀηλιά μὲ τὴν παρέα του.

Τὸ ἐκκλησάκι στὴν κορυφὴ τοῦ ἄδεντρου λόφου, ποὺ ὡς πάνω τὸν ἐστῶλίζαν τούφες ἀπὸ εὐωδιαστὸ θυμάρι, ἦταν τόσο γραφικό, τόσο κοντὰ στὸν Ὑψιστο, ποὺ πλῆθος χωρικὲς καὶ χωρικοὶ μαζεύονταν ἀπὸ ὅλα γύρω τὰ χωριά στὸ πανηγύρι.

Κεῖνη τὴν ἡμέρα εἶχε ἔρθει κ' ἡ Λισάφ μὲ τὴν μητέρα της καὶ μὲ τὶς φιλενάδες της.

Ὁ χορὸς εἶχε γρήγορα ἀνάψει κ' ἡ λύρα σκορποῦσε στὸν ἀέρα τοὺς μαγευτικούς της τόνους.

Ὁ Στάθιον πρῶτος καὶ καλύτερος στὸ χορὸ καὶ στὸ τραγούδι.

Κάποια στιγμή ἡ ματιά του ἔπεσε σὰν δροσοσταλίδα πάνω στὴ μελαχροινὴ ὁμορφιά τῆς Λισάφ.

Κ' ἡ ἱερὴ φλόγα ἀνάψε τὴν ἴδια ἐκεῖνη στιγμή μέσ' στὰ φυλλοκάρδια του, ζεστὴ σὰν καλοκαίρι, παιχνιδιάρικη σὰν τὴν αὔρα τοῦ Ἀπρίλη. Χόρευε μὲ τρελλὴ διάθεση.

Φαίνεται πῶς κ' ἡ Λισάφ δὲν ἔμεινε ἀδιάφορη μπρὸς στὴ λεβεντιά του.

Μερικὲς ἐπίμονες ματιές, δειλὲς καὶ ντροπαλὲς μὰ κ' εὐγλωττες μαζί, ἔγραψαν μέσα στὸν εὐωδιαστὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ τὸ μυστικὸ εἰδύλλιό τους.

Πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ ἦταν οἱ βοσκές. Ἐκεῖ πήγαινε τ' ἀπογέματα ἡ Λισάφ μὲ τὰ γελᾶδια της καὶ μὲ τὴ συντροφιά της.

Πέρα ἦτανε τὸ δάσος. Ἕνα δάσος ἀπὸ θεόρατες καστανιές, σκοτεινὸ καὶ μελαγχολικό. Ἰκανὸ ὥστόσο νὰ κρύβῃ τὴν ἀγάπη τους, ἀγάπη κρυφὴ καὶ φοβισμένη. Κάτω ἀπὸ τὶς ὑγρὲς φυλλωσιές, κι ἀνάμεσα στοὺς μαυρωποὺς κορμούς, ἀλλάχτηκαν οἱ πιὸ ζεστοὶ ἐρωτικοὶ τους ὄρκοι.

Κανεῖς δὲν ἤξερε τὸ μυστικὸ τους. Κανένας δὲν τὸ μάντεψε. Ἦτανε φόβος ἀπὸ τὸν πατέρα της, ἀπ' ὅλο τὸ χωριό.

Κάποιο ἀπόγεμα τοῦ εἶπε:

— Στάθιε, τοῦ κυρῆ - μ' τὰ νιέτια ξάϊ κι σαρέβνε - με. τ' ὁμάτια - τ' ἔθαρῶ σὴ Καρτάσ' τῇ Πάντσον ἀπάν' ἔχιατα...

— Ντὸ λές, Λισάφ. Ἐπαλαλῶθες; Τεμέκ ἐσὺ ὁμπῶς λές ὁ κύρη - σ' θέλ' νὰ δὴ - σε σ' ἄτὸν τὸν σκληπέαν, μὲ τὸ νὰ ἔχη πολλὰ μανάτια ὁ κύρτς - ἄτ;

— Ἀέτς λέω, Στάθιε.

— Γιόκ, Λισάφ! Ἐγὼ ἀπὸ τὴ δουλείαν κι θ' ἄφηνω νὰ χτίεται. Θὰ φεύω σὴν Ρουσίαν. Σὰ δύο χρόνια ἀπάν' θὰ γυρίζω ὀπίσ'. Θὰ ἔχω κ' ἐγὼ ὁτότε μανάτια, κι ἂς τερούμε τίνος τὰ παράδες θὰ νικοῦνε.

— Ναί, ναί, Στάθιε, ἀέτς ποῖσον νὰ λελεύω - σε.

Καὶ ὁ Στάθιον ἔφυγε γιὰ τὴν Ρουσίαν.

Δυὸ χρόνια — δυὸ ὀλάκαιρα χρόνια, ἔκανε ὁ Στάθιον σὴν ξενιτιά, μακριὰ ἀπὸ τὴν Λισάφ.

Ἐπειτὰ γύρισε κάποιον Σεπτέμβρη. Μὲ χίλια καρδοχτύπια πήγε στὸ δάσος ἀπὸ τὴν πίσω μεριά του ὅπως πάντα.

Ποντιακή ποίηση

ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΓΕΡΟΥ

Ξανθή-μ, κι ἔλα παρέβγαλ'-με, γιὰ δείξον-με τὴν στράταν
 κ' ἡ στράτα - μ ἐν ἀνέφορος, τὰ γόνατα - μ κὶ κάμνε
 κὶ ἀγάπ' κόφτ' τὰ γόνατα, μαραίν' τὰ παλληκάρια.
 Πάγω νὰ πάγω κ' ἐπορῶ, κάθουμαι κά καὶ κλαίω
 Κί' ἀγάπη σὸν ἀνέφορον βαρὺν γομάρ' πάλ' ἐνι
 κὶ ἔλα, κόρη, κάθεν κεκά, ἔπαρ' τὸ γομαρόπο - μ.
 Κί' ἔπαρ - με, Ξανθή - μ' ἔπαρ - με, βαρέα γέρός κὶ εἶμαι
 τὴν χαμαιλέτεν ἔμενα, τὰ γένια - μ ἐλευθερώθαν
 Φέρω - σε ξύλα καὶ νερὸν κὶ ἄφτω καὶ μαερεύω.
 Κί' ἐσύ, κόρη, ποῦ πᾶς ψηλὰ τ' ἀγγόπα φορτωμέντσα.
 Κί' ἔχνε ἀπὲς ρακὶν κρασὶν ντὸ πίνν' τὰ παλληκάρια.
 "ὦφ! δίχως κρασὶν ἐμέθυξα, δίχα ρακὶν ἐρροῦξα.

(Δημοτικὸ)

Τοῦ κάκου περίμενε ὥρες κάτω ἀπὸ
 τὶς ὑγρὲς φυλλωσιές. Ἡ σιωπὴ κ' ἡ ἐ-
 ρημιὰ ἀπλώνονταν ἀνάμεσα στοὺς ψη-
 λοὺς δενδροκορμούς.

Δὲν τολμοῦσε νὰ ρωτήσῃ. Προμάν-
 τευε κάποιο κακό.

Πῆγε τὴν ἄλλη, τὴν παράλλη μερα, τὸ
 ἴδιο.

Ἦρθε ἡ πρώτη Κυριακὴ. Πῆγε στὴν
 ἐκκλησιὰ μὲ χίλια καρδιοχτύπια.

Καὶ ξαφνικὰ εἶδε νὰ μπαίνει ἀπὸ τὴν
 πόρτα πλάγι στὸν Πάντσον ἡ Λισάφ,
 χαμηλοβλεπούσα, καλοντυμένη, λυπη-
 μένη.

Εἶχε μάθει γιὰ τὸν ἐρχομὸ του. Πά-
 ω στὸ χλωμό της πρόσωπο, ἴσως ἀπὸ
 τὰ δάκρυα ποὺ εἶχε χύσει, μιὰ παρά-
 ξην μελαγχολία ἦτανε χυμένη.

Ἐνας πυρετὸς ἄναψε ξαφνικὰ μέσα
 στὰ στήθη του. Ἐνα κύμα φωτιᾶς ἀνέ-
 θηκε ὡς τὸ μυαλό του. Κ' ἡ καρδιά του
 ἐνοιωσε βαθιὰ σὰ μαχαιριά τὸν πόνου,

Βγῆκε σὰν τρελλὸς ἀπὸ τὴν ἐκκλη-
 σία. Σκαρφάλωσε στὸ λόφο. Ἔπεσε
 στὸ κατῶφλι τοῦ Ἀηλιᾶ βογγώντας.

Πόση ὥρα ἔμεινε γονατιστὸς ἐκεῖ κα-
 νεὶς δὲν ξέρει.

Τὴν ἄλλη μερα τὸν εἶδανε νὰ κατε-
 βαίνει ἀπὸ τὸ βουνὸ μ' ἓνα διάδημα ἀπὸ
 κλαδιὰ κὶ ἀγριολούλουδα πάνω στὸ κε-
 φάλι του κ' ἓνα χοντρὸ κλαδὶ στὰ χέρια.

Γελοῦσε, γελοῦσε καὶ πηδώντας τρα-
 γουδοῦσε:

Περμένω - σε, περμένω - σε, πουρνόν,
 (μεσημέρ' βράδον,
 κ' ἐσύ πουθεν κὶ φαίνεσαι, ἄς παίρ' τὴν
 (ψύ - μ' ὁ Χάρον.

Αὐτὸ ἦτανε τὸ κύκνειο τραγούδι του.
 Ἡ ἱστορία του — ὅπως μοῦ διηγήθηκε
 ὁ κ. «Ἐφορος», — μαθεύτηκε στὸ χω-
 ριὸ καὶ συγκίνησε πολλούς. Ἔτσι τὸν εἶ-
 χανε γιὰ χαϊδεμένο παιδί ὅλοι οἱ συγ-
 χωριανοὶ του.

Ὁ Στάθιον εἶχε χάσει τὰ λογικά του.
 Καὶ τὸν ἔβλεπαν νὰ γυρνᾷ στοὺς
 κάμπους, στὰ χωράφια, καὶ νὰ λέη:
 — Ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων. Εἶμαι
 ὁ Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων...

Συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 1 Α.Ν. 1094/1938.

Υπεύθυνος: Γ. Λαμπίδης, Δοϊράνης 156,

Καλλιθέα — Ἀθῆναι

Τυπογραφείου: Φ. Μαλατέστας, Μενελάου 9.

ΟΙ ΝΕΟΠΟΝΤΙΑΚΕΣ ΕΣΤΙΕΣ

ΟΙ ΣΙΤΑΓΡΟΙ ΔΡΑΜΑΣ

ΤΗΝ άνοιξη του 1922 καί πριν κριθή ή τύχη τής Μικρασιατικής έκστρατείας, κάποιο καράβι από την Νοβορωσίσκη του Καυκάσου έφθανε στη Θεσσαλονίκη με τούς πρώτους έθελοντές μετανάστες στην Έλλάδα, περί τις 500 οίκογένειες Ποντίων προσφύγων.

Πρόσφυγες στη Ρωσία με την άπο-

ΤΟΥ Γ. ΖΕΡΖΕΛΙΔΗ

κά στον κάμπο τής Δράμας, πλάγι στον ποταμό Άγγίτη.

Έξω από κάτι χαλάσματα του παλιού τσιφλικιού δέν φαινόταν στον τόπο ίχνος οικήματος. Έφημολογούμενη γονιμότητα του άγροκτήματος με την άριστη καπνοπαραγωγή

Οί πρώτοι ιδρυταί του έκπολιτιστικού συλλόγου «Άπόλλων» τών Σιταγρών Δράμας.

χώρηση του ρωσικού στρατού καί την επάνοδο τών Τούρκων στις επαρχίες του Πόντου, οί άνθρωποι, φεύγανε ξανά τώρα μέσα από τò χάος τής ρωσικής μεταπολιτεύσεως με την κατάρρευση τών Λευκών καί την επικράτηση τών Έρυθρών.

Τò όνειρο τής αυτόνομήσεως του Έλληνικού Πόντου έσθηνε κι' αυτό, χωρίς καν ν' άπασχολήση τò Συνέδριο τής Ειρήνης. Ό μοναδικός δρόμος σωτηρίας έφερνε στην Έλλάδα. Μια ομάδα 40 οίκογενειών από την καραβιά εκείνη τράβηξε κατά την Άνατ. Μακεδονία κι' έστησε καλοκσιρινά τò πρώτο σκηνοχώρι του Μιναρέ - τσιφλίκ, 12 χιλιόμετρα δυτι-

του προσέλκυσε τούς έποικους. Κάτω από τις πιό σκληρές συνθήκες στερήσεων, πωλεύοντας με τη βαρυνχειμωνιά του 1922 - 23 ή κατασκήνωση εκείνη, έδινε την πρώτη υπεράνθρωπη μάχη του έποικισμού τής Μακεδονίας.

Μά σύγκαιρα ξεσπούσε τρομακτική ή πανελλήνια συμφορά. Χείμαρρος πρωτοφανέρωτος, ή προσφυγιά, κατέκλυζε την Έλλάδα.

Οί καπνοί τών έρειπίων του Έλληνισμού απέπνιγαν τούς ούρανοους τής Άνατολής, ή έθνική τραγωδία προχωρούσε γοργά στο τέρμα της με την ραγδαία κατάρρευση τής Μικρασιατικής έκστρατείας, οί Έσχυ-

ροὶ παρίσταντο ἀπαθείς θεατὲς κι' ἡ ἀλχημεῖα τῆς Λωζάνης ἔδινε σὲ λίγο τὴν ἀνήκουστη λύση τοῦ ἐθνικοῦ δράματος: Ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν! Σοφώτατο τὸ σόφισμα! Τριῶν χιλιετηρίδων περγαμηνές τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς καίονταν γιὰ μιὰ στιγμή στὴ φωτιά γιὰ νὰ στεγνώσουν μὲ τὴ στάχτη τους τὴν μελάνη τῶν δυὸ ὑπογραφῶν ποὺ νομιμοποιούσαν τὴ μεγαλύτερη ὁμαδικὴ ἐξόντωση ποὺ γνώρισέ ποτε ἡ ἱστορία τῶν λαῶν. Ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν! δηλ. ὁ θλιβερὸς συμψηφισμὸς τῶν μαρτυρικῶν ὑπολειμμάτων τῶν 2 1/2 ἑκατομμυρίων τοῦ ἀνθηροῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρασίας καὶ τοῦ Πόντου μὲ τὶς 300 χιλ. τῶν χρυσοφόρων καὶ καλοτάξειδων Τούρκων τῆς Βόρειας Ἑλλάδας. Καὶ ὁμῶς ἔγινε στ' ἀλήθεια.

Σκληρὲς συνθήκες διαβιώσεως ἐπακολουθοῦν. Παρὰ τὶς μεγαλόσχημες ναυαγосσωστικὲς ἐτικέτες τοῦ «Ἐποικισμοῦ», τὸ δόλιο γένος τῶν προσφύγων, παλεύοντας μὲ τὶς ἀνομολόγητες στερήσεις, μὲ τὶς ἐλονοσίες καὶ τὶς κλιματικὲς δυσμένειες, ἀποδεκατίζεται. Καὶ μόνον τότε βρίσκει τὴν ἐλπίδα τῆς ἐπιβιώσεώς του, ὅταν σκορπισμένον ὅτ' ἀπέρατα τῆς χώρας ἀγωνίζεται νὰ συμπληρώσῃ μὲ τὸν ἰδρώτα του τὰ δάκρυα ποὺ ἔχυσε.

Μὲ τὴν Ἀνταλλαγή τῶν πληθυσμῶν τὸ Μιναρὲ - τσιφλίκ καὶ κατόπιν «Σιταγροὶ» μεγαλώνει καὶ σὲ μιὰ τριετία γίνεται τὸ πρότυπο χωριὸ τῆς περιφερείας Δράμας μὲ 230 ποντιακὲς οἰκογένειες. Ἡ δημιουργικὴ προσπάθεια τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ξεπερνοῦσε γοργὰ κάθε ἐμπόδιο. Παρὰ τὴν ὀλότελη ἔλλειψη οἰκοδομικῶν ὑλικῶν καὶ ὑδρεύσεως ἡ ἐξασφάλιση τῶν νοικοκυρεμένων ἀγροτικῶν οἰκημάτων τους σὲ μιὰ πενταετία ἔγινε πραγματικότητα. Παράλληλα ὁμῶς καὶ ἡ ἀνέγερση τοῦ τετραταξίου σχολικοῦ κτιρίου καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωριοῦ μὲ μόνη τὴν προσωπικὴ ἐργασία τῶν ἀνθρώπων ἀποτελοῦσε ἐκπληκτικὸ παράδειγμα ζωτικότητος τῶν νέων ἐποίκων τῆς Μακεδονίας.

Ὡστόσο οἱ Πόντιοι ἀγρότες τῶν Σιταγρῶν δὲν μποροῦσαν ν' ἀρνηθοῦν τὴν πατρώα παράδοση, καθυστερώντας στὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ τους ἐπίδοση καί, παρ' ὅ-

λη τὴν προσφυγιά καὶ τὶς ἐνδημικὲς κακουχίες τους προχώρησαν μὲ ἀποφασιστικότητα στὴν ἰδρυση καὶ μορφωτικοῦ συλλόγου. Τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1925 ἱδρύσαν στὸ χωριὸ Φιλεκπαιδευτικὸς σύλλογος. Κι' ἔβλεπες τότε κάτω ἀπὸ τὶς μικρογραφικὲς προσφυγικὲς στέγες, τὶς πιὸ πολυλὲς καλαμένιες ἀκόμα, νὰ προβάλῃ ζηλότυπα καὶ ἐπιδεικτικὰ ὁ τίτλος: «Φιλεκπαιδευτικὸς ἐρασιτεχνικὸς ὁμιλος Μιναρὲ - τσιφλίκ ὁ «Ἀπόλλων». Ἄλλοι γέλασαν εἰρωνικὰ γιὰ τὴν ὑπερφίαλη ἀξίωση· ἄλλοι κίνησαν μὲ δυσπιστία τὸ κεφάλι καὶ ζάρωσαν καταφρονετικὰ τὸ στήμα γιὰ τὴν ἄγωνα προσπάθεια· ἄλλοι κοκκίνισαν ἀπὸ δυσφορία γιὰ τὸ κούφιο ἄγγελμα· κι' οἱ πιὸ ἀσυγκίνητοι ἀρκέστηκαν νὰ σηκώσουν ἀδιάφορα τοὺς ὤμους. Φιλεκπαιδευτικὸς ἐρασιτεχνικὸς ὁμιλος! Ποῦ; Πότε; Ποῖος ὁ σκοπός, ποῖα τὰ μέσα, ποῖο τὸ ἀποτέλεσμα; Καὶ ἀπὸ ποιούς τάχα; Ἀπὸ τὰ κουρέλια τῆς ζωῆς, ἀπὸ τοὺς πρόσφυγες τοῦ χωριοῦ; Αὐτοὶ εἶναι προφῆτες; Τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἀνταλλάξαμε πρόχειρα μεταξύ τους οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἐαυτοῦλη τους, τῆς πνευματικῆς νάρκης, τοῦ ἠθικοῦ μαρασμοῦ. Μὰ οἱ ἱδρυτὲς μὲ διάθεση πηγαία καὶ καρτερικὴ πίστη στὸ μορφωτικὸ καὶ ἀνθρωπιστικὸ ἔργο, μὲ ἀπόφαση γιὰ τὶς θυσίες, δημιουργώντας ἀπὸ τὸ τίποτε, ἐργάζονταν φιλόκαλα κι' ἀκούραστα νὰ θεμελιώσουν τὸ πνευματικὸ τους ἱδρυμα· κι' ἔθεσαν ἀπερίφραστα τὸν σκοπὸ του: Ἐνίσχυση τοῦ Δημοτ. Σχολείου στὶς ἀνάγκες του, ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ ὑποστήριξη τῶν καλῶν μαθητῶν γιὰ ἀνώτερες σπουδές, ἱδρυση ἀναγκωστηρίου καὶ βιβλιοθήκης στὸ χωριό, διοργάνωση θεατρικῶν παραστάσεων καὶ μορφωτικῶν διαλέξεων.

Ὁ Σύλλογος σὲ μιὰ τριετία μὲ τὸν συγκροτημένον ἀπὸ τὰ μέλη του ὁμιλο ἐρασιτεχνῶν, διοργάνωσε μὲ ἐπιτυχία πολλὰς θεατρικὲς παραστάσεις, στὸ χωριό, στὴν περιφέρεια καὶ στὴν πόλη τῆς Δράμας, μὲ γνωστὰ ἔργα: «Ὁ μύλος τῆς ἑρίδος», «Ἡ Δάφνη», «Στέλλα Βιολάντη», «τὸ Ψυχασάββατο», «Οἱ δύο λοχία», «Γουλιέλμος ἀχθοφόρος», «Ὁ φιάκας», «Ζητεῖται ὑπηρέτης», «Ἐνοικιάζεται», «Ὁ Βρυκόλακας», «Μαλλιὰ κουβάρι», «Καλὴ καὶ κακὴ ἀνατροφή» καὶ

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

ΓΥΡΩ ΣΤΑ "ΔΥΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ,"

Ὁ φίλος Ξ. Ξενίτας ζήτησε («Τὸ Ποντιακὸ» τ. 4ο) ἀπὸ τοὺς εἰδικούς, νὰ λύσουν μετὰ τὸ ἐπιστημονικὸ τους κύρος δυὸ προβλήματα ποὺ πρόβαλαν ἀπὸ μιὰ κριτικὴ τοῦ διαλεχτοῦ διανοητῆ μας κ. Κ. Θ. Δημαρᾶ («Τὸ Βῆμα 7.10.1949») πάνω στὰ δυὸ πρῶτα βιβλία τῆς σειρᾶς «Ποντιακὴ Λογοτεχνία» καὶ εἰδικώτερα πάνω στὸ θεατρικὸ ἔργο «Ὁ Ἀκρίτας» — σὲ συνδυασμὸ μετὰ σημείωμα τοῦ κ. Γ. Λαμφίδου («Ποντιακὸ θέατρο» τ. 2ο).

Δὲν εἶμαι ἐπιστήμονας. Οὔτε διανοούμενος. Ἐνας ἄσοφος εἶμαι. Ὅμως μοῦ γεννήθηκε, μετὰ τὸν καιρὸ, τὸ θράσος νὰ πάρω θέση. Νὰ μὴ πάρουνε μέρος οἱ ἄσοφοι; Λέτε; . . . Ἐγὼ δὲν λέω. Ἐπειτα . . . ἄργησαν τόσο οἱ ἐπιστήμονές μας ν' ἀπαντήσουν.

Κολάσιμο δὲν εἶναι, νομίζω, αὐτὸ ποὺ ἐπιχειρίζομαι. Οἱ γνώμες οἱ σοφές καὶ οἱ ἐπιστημονικὲς τοποθετήσεις ζητημάτων παίρνουν τὸ κύρος ἀπὸ τὴν γύρω πραγματικότητα. Αὐτὴν, τὴ σημερινὴ ποντιακὴ πραγματικότητα, θ' ἀκολουθήσω, ὅσο βγαίνει ἀπὸ τὸ χέρι μου. Θαρρῶ ἄλλωστε πὼς βρίσκομαι μέσα στὸ κλίμα τῆς.

Ἐλεγε, λοιπόν, ὁ κ. Δημαρᾶς ὅτι στὴν Ἑλληνικὴ λογοτεχνία τὸ ιδιωματικὸ στοιχεῖο δὲν ἐπιβάλλεται ἀντικειμενικά, ὅτι εἶναι περιττό, ἴσως καὶ βλαβε-

ἄλλα, ὅπως καὶ τὰ ποντιακὰ ἔργα: «Τὸ σουτσουκιν», «Οἱ κωδωνάτοι βρυκόλακες», «Τῇ Τρίχας τὸ γεφύρι».

Ἐπίσης κατάρτισε ωραία σκηνικὰ καὶ βιβλιοθήκη μετὰ πλέον τῶν 100 τόμων βιβλίων, διοργάνωσε, μορφωτικὲς διαλέξεις καὶ χοροὺς, ἐφοδίασε τὸ σχολεῖο μετὰ τὰ ἀπαραίτητα σχολικὰ ὄργανα καὶ τὴν 28ην Ὀκτωβρίου 1928 παρουσία τοῦ Νομάρχου Δράμας Ταξιάρχου Χριστοπούλου, τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου Δράμας Παναρέτου Τοπαλίδου, τοῦ βουλευτοῦ Δράμας Λαζ. Θεοδωρίδου καὶ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ τῶν Δημ. Σχολ. Ι. Καλλιγᾶ, ἔθεσε τὸν θεμέλιο λίθον τοῦ Ἀναγνωστηρίου του, ἰδιαίτερου κτιρίου, μέσα στὸν ἀπλόχωρο σχολικὸ περίβολον.

Τὸ κτίριον, ποὺ συνάμα τελείωσε, ἐξασφάλισε τὴν λειτουργία τοῦ ἀναγνωστηρίου μετὰ τὴν βιβλιοθήκη τοῦ συλλόγου ὡς τὸ 1930, φιλοξενώντας στὸ με-

Τοῦ **Ι. ΣΑΛΤΣΗ**

ρὸ — δὲν πρέπει, ἄρα, νὰ γράφονται στὴν ποντιακὴ διάλεκτο ἔργα λογοτεχνικά, διότι ἡ κοινὴ προσπάθεια πρέπει ν' ἀποβλέπει στὴν ἐπίσημη καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς μας γλώσσας.

Ὅτι ἡ πανελλήνια αὐτὴ πραγματικότητα, ἡ Δημοτικὴ γλώσσα, ἀπὸ αἰῶνες παραγνωρίζεται καὶ ἐκκρεμεῖ — πολὺ δυστυχῶς — ὅλοι τὸ ξαίρομε. Ὅτι καμμιά ἀπὸ τὶς ὁμολογημένες ἢ ἀνομολόγητες σκοπιμότητες δὲν δικαιολογεῖ τὸν παραγκωνισμὸ στὴν καθιέρωση τῆς Δημοτικῆς σὲ γλώσσα τοῦ Κράτους, ὅτι ὅλες εἶναι στενὲς καὶ στενόκαρδες καὶ μόνο ζημιά, τεράστια, προξενοῦν στὴν Ἑθνικὴ μας προκοπή, εἶναι γεγονός.

Ὅμως τί σχέση ἔχει αὐτὸ μετὰ τὴν ἐμφάνιση τῆς «Ποντιακῆς Λογοτεχνίας», ποὺ ἔχει περιορισμένα ἢ «πεπερασμένα», ὅν θέλετε, τὰ χρονικά της ὁρίων καὶ καθορισμένη τὴ σκοπιμότητά της; Καὶ κατὰ τί ἐμποδίζει αὐτὴ τὴν κατακύρωση τῆς Δημοτικῆς; Καὶ ποῦ τὸ βρίσκει ὁ κ. Δημαρᾶς τὸ περιττό, καὶ μάλιστα τὸ βλαβερό, στὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ποντιακοῦ ιδιωματικοῦ στοιχείου καὶ συστήνει τὴ νηστεία του;

Πουθενά. Ὁ κ. Δημαρᾶς δὲν θέλησε ἢ δὲν τοῦ ἔτυχε νὰ μᾶς δεῖ ὡς μιὰ πραγ-

ταξὺ καὶ τὸ νηπιαγωγεῖο τοῦ σχολείου.

Σήμερα στεγάζεται προσωρινὰ στὸ οἶκον ἢ ἐκκλησίαν τοῦ χωριοῦ ὡς τὴν ἀποπεράτωση τοῦ ἀνεγειρόμενου ναοῦ.

Στὴν Κατοχὴ καὶ στὶς σφαγὲς τῆς Ἀναστ. Μακεδονίας (Σεπτέμ. 1941) ἐκατόμβη ὁλόκληρη θυμάτων προσέφερε τὸ χωριὸ στὸν Μολώχ τῆς βουλγαρικῆς θηριωδίας. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Συλλόγου, μαζί κι' ἡ Σχολ. βιβλιοθήκη καταδικάστηκαν ἐπίσης «εἰς τὸν διὰ πυρᾶς θάνατον». Ἡ ἐκτέλεσις ἔγινε πανηγυρικὰ στὴν πλατεία τοῦ χωριοῦ.

Ὡστόσο τὸ 1947 - 48, ἀπὸ τὸ χωριὸ τῶν Σιταγρῶν 70 μαθητὲς καὶ μαθήτριες φοιτοῦσαν στὸ Γυμνάσιον Δράμας, παρὰ τὸ ἀσύγκριτα χαμηλότερον οἰκονομικὸ καὶ βιωτικὸ ἐπίπεδον τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν προπολεμικὴν στάθμην τῆς ζωῆς τους.

Γ. ΖΕΡΖΕΛΙΔΗΣ

ματικότητα με αναγκαιότητες μέσα στο Έλληνικό σύνολο. Αυτό είναι όλο.

Δέν θα εξάρω το ειδικό βάρος της εργασίας που έγινε και γίνεται από τα Λαογραφικά μας περιοδικά: «Αρχαίον Πόντου», «Ποντιακά Φύλλα», «Χρονικά του Πόντου», «Ποντιακή Έστια» και ως ένα βαθμό από «Το Ποντιακό», με τη νοσταλγική περισυλλογή των μνημείων του ποντιακού λόγου, των φανερωμάτων και των στοιχείων μιᾶς, από αιώνες, αποκρυσταλλωμένης ζωής του πιό ακραίου και πιό άνόθευτου Έλληνισμού. Ούτε το γεγονός ότι σε μιᾶ κρίσιμη ιστορική καμπή, όπου ανασυνθέτονται και διαφοροποιούνται οι ομάδες οι Έλληνικές, δσες έγκλιματίστηκαν από το 1922 μέσα στη Μεγάλη τους Πατρίδα, άρπαξαν και οι Πόντιοι τη λαμπάδα που άναμναν πριν από ένα αιώνα εκεί στην ιδιαίτερη πατρίδα τους κάτω από τραχιές και απρόσφορες συνθήκες οι έθνικοί τους δασκάλοι, οι άλησμώνητοι άθλητές της σκέψης και της προσπάθειας Ι. Βαλαβάνης, Π. Τριανταφυλλίδης και Σ. Ίωαννίδης με το ιστορικό και λαογραφικό τους έργο — για να το όλοκληρώσουνε γλωσσικά, ψυχογραφικά, έθνογραφικά, ήθολογικά, τη στιγμή που όλάκερος άγραφος λαογραφικός θησαυρός πήγαινε να καταχωνιαστεί μέσα στού Χρόνου τη λησμονιά και να τόν παραδόσουνε στην Έλληνική Έπιστήμη, στούς έπιγόνους τους, ιδιαίτερα, σάν βίωμα, σάν εύγενικότατη πνευματική περιέργεια, δημιουργική. Δέν πρόκειται να κάμω κάτι τέτοιο. Θά ήταν κοινοτοπία.

Θά πρέπει ωστόσο να τονίσω το γεγονός — και φτάνομε αίσίως στην άρνηση τού κ. Δημαρά — ότι ή στεγνή αναγραφή της περασμένης ποντιακής ζωής στόν περιοδικό τύπο δέν δίνει στόν ψυχικό κόσμο όλην την άπήχηση που θά χρειαζόταν. Καί στάθηκε πολύ σωστή ή κινητοποίηση όλων των ειδών τού λόγου σέ ιδίωμα ποντιακό ή ιδιώματα ποντιακά — και έχει τόσα πολλά και τόσο άξιοπρόσεχτα! Τό σύγχρονο ποντιακό ποίημα, τό διήγημα και τό αφήγημα, τό δράμα και ή κωμωδία, δσα τυπώθηκαν έως τώρα και δσα θά τυπωθούν, δσα άνεβάστηκαν στην «ποντιακή σκηνή» και δσα θ' ανεβαστούν, πολύ όρθά έπιστρατεύθηκαν. Απόδειξη ή εύλαβική ύποδοχή τους από τόν ποντιακό κόσμο. Ήταν άνάγκη, που έπιτακτικά πρόσβαλλε για να σκύψει ό Πόντιος, με τρόπο έπα-

γωγικό, έλκυστικό, πάνω στόν καθρέφτη της χτεσινής του ζωής, της χτεσινής του ψυχής, να πάρει έπίγνωση της ζωής αυτής, της ιστορικής μέσα στούς αιώνες διαδρομής του, ν' ανανεώσει, μέσα στόν χαλασμό της διαφοροποίησης ήθών, έθίμων, ψυχής, τα ζωτικά ήθικά και ψυχικά του στοιχεία, δσα άνώτερα, δσα δυνατά, δσα δημιουργικά ή έποικοδομητικά, να τα παραδόσει στη μελλούμενη γενεά του σάν άγκωνάρια μιᾶς αύριανής ζωής κι' από κοντά ανάγλυφη, κωδικοποιημένη τη ζωή, την κοινωνική κ' έθνική ιστορία των πατεράδων, των προγόνων του.

Ξεπροβάλλει έδώ ένα, αύστηρό θαρρώ, έρώτημα: Ή «Ποντιακή Λογοτεχνία» χρησιμοποιώντας το ιδιωματικό στοιχείο, περιορίστηκε σέ θέματα παρμένα από την περασμένη, μόνο, ποντιακή ζωή; Έτήρησαν οι Πόντιοι λόγιοι, δσοι έγραψαν, τόν κανόνα; Ναί, άπόλυτα! Ίδου λοιπόν το σημείο που δέν το πρόσεξε ό κ. Δημαράς. Καί είχε κάθε άνεση να το κάμει. Είχε μπροστά του τα περιεχόμενα των έργων...

Ν' άπαντηθεί ό δογματισμός, ότι ή χρησιμοποίηση τού ιδιωματικού στοιχείου — τού μοναδικού σχεδόν για την περίπτωση, τού ποντιακού — βλέπτε την έξύψωση κι' έπίσημη κύρωση τού Δημοτικισμού; Ότι είναι έπιζήμια σπατάλη δυνάμεων; Ελάττωση ένέργειας; Όχι, δέν είναι. Βλέπτε τόσο, δσο θά έδλαπτε ή καλλιέργεια της ήπειρώτικης, να πούμε, μουσικής δίπλα στην έπιχειρούμενη πανελλήνια μουσική... αν τυχόν έπιχειρείται τέτοια. Ζημιώνει τόσο, δσο ζημιώνει την Έθνική Οικονομία ή καλλιέργεια της λαϊκής Τέχνης της Σκύρου, άς πούμε. Θά προσθέσουμε ότι ώφελεί, άπεναντίας. Έχει να χαρίσει πλούτο λεξιλογικό στο σώμα της Δημοτικής. Έχει να προσφέρει πληρότητα στόν τομέα της Έλληνικής Έπιστήμης.

Ό κ. Δημαράς δέν θέλησε να κάμει διάκριση όρίων. Άλλο ή περισυλλογή και κωδικοποίηση μιᾶς ζωής που άνήκει, τυπικά περίπου ως την ώρα — ούσιαστικά πιά αύριο, στην ιστορία, με κάθε μέσο και μορφή λόγου και άλλο ή καλλιέργεια τού ιδιωματικού στοιχείου πάνω σέ θέματα σύγχρονα.

Και φτάνομε, έτσι, στο δεύτερο πρόβλημα που θέτει ό κ. Ξενίτας και που το χειρίστηκε πολύ λογικά ό κ. Λαμπρός: Πρόπει να κάνομε μεταφράσεις από

ΘΕΝΑ ΚΑΘΕ ΤΟΣΟΘ

ΕΝΑΣ ΚΑΛΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Κωμική σκηνή σέ δύο εικόνες

ΠΡΟΣΩΠΑ : ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ, ΜΑΡΘΑ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ, ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΕΥΣ, ΝΙΚΟΛΑΣ, ΘΕΑΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΑ Α'

Δωμάτιο χωρικού σπιτιού

ΣΤΥΛΟΣ: (Κάθεται μπροστά στο
τζάκι καί σιγοτραγουδάει):Νά ἔτον πάντα Κερεκή
Νά ἔτον πάντα Σάββα
νὰ πάγω καί σὴν πεθερά - μ
νὰ τρώγω τὴν κοσσάρα

(Ἀκούγεται χτύπος στὴν πόρτα)

ΣΤΥΛΟΣ: Ποῖος ἔν; Ἐλάτεν ἴντσαν
εἴστεν...ΜΑΡΘΑ (ἀπ' ἔξω): Τάη Στύλο, ἄ-
πὲς εἶσαι;

ΣΤΥΛΟΣ: Ναί, ναί, ἔλα Μάρθα....

ΜΑΡΘΑ (μπαίνει): Καλημέρα, τάη
Στύλο, ντὲ ἑφτάς;ΣΤΥΛΟΣ: Καλημέρα, Μάρθα, ντὲ
νὰ ἑφτάγω, ἔθυμέθα ἕναν τραγωδῖαν
τῆς πατρίδας... Ἐ, ἅγια χώματα νὰ
λελεύω σας... Κάθκα, Μάρθα, πού-
λι - μ...ΜΑΡΘΑ: Γιόχ, τάη Στύλο, κὶ θὰ
κάθουμαι ὀγληγοῶ... Ἐρθα κατ' νὰ
παρακαλῶ - σε.ΣΤΥΛΟΣ: Ὅ,τι θέλτς, γούρπαντς.
Γιατὶ νὰ παρακαλῆς - με.ΜΑΡΘΑ: Ἐξέρτς χόσ τάη Στύλο,
πὼς ἔβαλαν σὴν φυλακὴν τὸν Νικόλαν,
τὸν ἀντρα - μ γιατίι ἐντῶκεν τὸν βλάχον
τὸν Γκίκαν, γιὰ τ' ἐκεῖνα τὰ βοσκοτό-
πια.ΣΤΥΛΟΣ: Πὼς κὶ εἰξέρω, ἐκεῖν' τὴν
ἡμέραν ἐκεῖ ἔμνε μόνον ἐγώ. Ὁ σκύ-
λον, ἐγόμεωσεν τὸ πρόβατα - τ ἀπέσ' σὰ
βοσκοτόπια τ' ἐμέτερα καὶ τὰ χτήνια -
μουν δὲν κὶ εὔρηκαν νὰ ἔτρωγαν. Ἐ,
νὰ ἔλεπες ντὲ ξύλον ἐφάσεν - ἀτὸν ὁ
Νικόλας, νὰ λελεύω τὰ σέρια - τ, τε-
μιάκ ντὲ νὰ λέγω - σε, ἄλλο ὁ βλάχον
κὶ ἐφάνθεν ἐκές...

ΜΑΡΘΑ: Ἀρ, αὔριον ἑφτάγνε τὴν δί-

τὴν Ἀρχαία ἢ ἀπὸ τὴν Δημοτικὴ σὲ ιδιώ-
ματα ποντιακά; Ἐπιτρέπεται νὰ δημι-
ουργοῦμε, νὰ συγγράφομε ἔργα Τέχνης
μὲ θέματα σημερινὰ καὶ σὲ διάλεκτο
ποντιακή; Ὁχι! Εἶναι, πιστεύω, ἡ γε-
νικὴ ἀπάντησις, ἡ κραυγὴ μᾶλλον. Φαν-
τάστηκε κανεὶς νὰ διαιωνίσει ἢ νὰ ἐπι-
βάλλει τὸ ποντιακὸ ἰδίωμα; Ἡ νὰ δη-
μιουργήσῃ κανεὶς διαχωριστικὸ μεσότηι-
χο στὸ οἰκοδόμημα τῆς Ἐθνικῆς πνευ-
ματικῆς ζωῆς; Ἡ νὰ φθονήσῃ τὴν ἀφο-
μοίωσι καὶ ἀναπροσαρμογὴ ὅλων τῶν
διαμερισμάτων τοῦ ἔθνους σὲ μιὰ ἐνι-
αία γλωσσικὴ ἐμφάνισις, ποὺ τόσο θαυ-
μάσια προχωρεῖ στὴν ὁλοκλήρωσὴ της;
Κανένας! Τουλάχιστο σὲ στιγμὲς νηφα-
λιότητος ἀγίας. Καὶ τὴν κατέχει σὲ τό-
σο βαθμὸ τὴ νηφαλιότητα αὐτὴ ὁ κάθε
Πόντιος. Ἀπλῶς βάλθηκαν φιλότιμα ὀ-
ρισμένοι λόγιοί μας νὰ περισυλλέξουν,
νὰ περισώσουν, μὲ τὸν πιὸ πρόσφορο
τρόπο, ὅ,τι ἀκόμη ἀπομένει ἀπὸ μιὰ
ζωὴ ποὺ ἔσβησε — καὶ δὲν ἔπρεπε—,
διότι τὸ θέλησαν κάποτε τῆς Γῆς οἱ
Τρανοὶ! Τίποτε ἄλλο. Κάνουν κάτι ποὺ
δὲν θὰ διαρκέσει περισσότερο ἀπὸ μιὰ -
δὺο δεκαετίες.

Πέρα ἀπὸ τὸ ὄριο καὶ τὸ σημεῖο τοῦ-
το, καὶ παράλληλ' αὐτό, προβάλλει
γιὰ τὸν κάθε Ἕλληνα, ἀνεξαίρετα, ποὺ
ἔχει μέσα του τὸ ἑνωτικὸ καὶ τὴν ἀνη-
συχία τῆς πνευματικῆς δημιουργίας, τὸ
ἐπιτακτικὸ χρέος νὰ δόσει, μαζὶ μὲ ὁ-
λους ποὺ γράφουν, τὴ φτωχὴ ἢ πλούσια
συμβολὴ του γιὰ τὴν ἐπίσημη καὶ ὁλο-
κληρωτικὴ κατοχύρωσι τῆς Δημοτικῆς,
ποὺ ἡ καθυστέρησὴ της καὶ ὁ παραγκω-
νισμὸς της ὥστατόρα στοίχισε, «πρὸς
δόξαν ὅλων τῶν ἐπαϊόντων καὶ ἀρμο-
δίων», καὶ στοιχίζει τόσα στὴν προκοπὴ
καὶ στὸ πολιτιστικὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔ-
θνους.

Δὲν λέω πὼς ἔλυσα τὸ πρόβλημα.
Καὶ μάλιστα «Τὰ Δυὸ προβλήματα»
μαζί. Τοῦτο «θεῶν ἐν γούνασι κεῖται» —
τῶν ἐπιστημόνων μας, τῶν εἰδικῶν. Καὶ
ἀναιμῶν τὴν πληρότητα στὴν ἀνάπτυξι
τοῦ θέματος, γιὰ νὰ ἐντρυφήσω μέσα
σὲ ἀληθινὰ μεστωμένη καὶ πλούσια σο-
φία.

Θεσ)κη, 1 - 2 - 51

Ι. ΣΑΛΤΣΗΣ

κην - απ καὶ ἔρθα νὰ κουίτζω - σε μάρτυραν. Ἐσὺ τάη Στύλο, ἐξέρτς, πῶς ἔντον ἡ δουλεία... Χόσ, ψέμματα κι θὰ λές.

ΣΤΥΛΟΣ: Ἀνάγκην μ' ἔης, θὰ πάγω νὰ λέω ντ' ἐξέρω, ξαῖ μὴ νουνίης.

ΜΑΡΘΑ: Νὰ εἶσαι καλὰ τάη Στύλο, ἀρ' μ', ἀνασπάλτς...

ΣΤΥΛΟΣ: Ντὸ λές, ἀπαλαλώθης; Θὰ πάγω σὸ δικαστήριον καὶ νὰ ἐλέπς πῶς θὰ λέγ' - ατά.

ΜΑΡΘΑ: Ἀντίο, τάη Στύλο.

ΣΤΥΛΟΣ: Σὸ καλόν, γουρπάντς, σὸ καλόν καὶ ξαῖ ἀνάγκην μ' ἔης...

(Αὐλαία)

ΕΙΚΟΝΑ Β'

ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (κτυπάει τὸ κουδούνι): Ἀρχεται ἡ συνεδρίασις. (Στὸν Γραμματέα): Παρόντες ἅπαντες;

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (διαβάζει): Ὁ Νικόλαος Πεχλιβανίδης ἐκ Πόντου καὶ νῦν κάτοικος Σερσεμλή Κιλκίς, ἐπετέθη ἀναίτιως ἐναντίον τοῦ κτηνοτρόφου Ἀναστασίου Γκίκα ὁ ὁποῖος ἀμέριμνος ἐβοσκε τὰ πρόβατά του. Ὁ ἐπιτεθεὶς ἐπροξένησεν εἰς τὸ σῶμα τοῦ θύματος κακώσεις, μώλωπας καὶ ἐκχυμώσεις ἐνεκα τῶν ὁποίων παραμένει εἰς τὸ νοσοκομεῖον» (Κυττάει πρὸς τοὺς μάρτυρες).

Λοιπὸν νὰ προσέλθῃ ὁ μάρτυς τῶν διαδραματισθέντων Στυλιανὸς Περισανίδης τοῦ Κυριάκου καὶ τῆς Πελαγίας.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ (πρὸς τὸν μάρτυρα): Πλησίασε ἐδῶ μάρτυς. Λέγεσαι Στυλιανὸς Περισανίδης τοῦ Κυριάκου καὶ τῆς Πελαγίας...

ΣΤΥΛΟΣ: Λάθος ἔν, κύριε Πρόεδρε, Παλάσα ἔλεγαν τὴ μάνα - μ, τὴν Πελαγίαν πὰ ποὺ εὔρετια - την; Γουρπάν ἑφτάγω - σας σ' ὄνομαν - ατς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε συνήγορε, νὰ μᾶς ἐξηγήσετε μερικὰ ποὺ δὲν καταλαβαίνομε. Νομίζω ὅτι εἴστε καὶ σεῖς ἀπ' τὸν Πόντο:

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Τὴ μητέρα του τὴν ἔλεγαν, λέει Παλάσα καὶ ὄχι Πελαγία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ὡραῖα, νὰ διορθωθῇ. Τώρα δμως θὰ ἤθελα νὰ καταλάβω τὸ ζήτημα τῶν βοσκοτοπίων γιὰ τὰ ὁποῖα συχνὰ ἀσχολοῦνται τὰ Δικαστήρια.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Θὰ ἤθελα, κύριε Πρόεδρε, νὰ σὰς διευκολύνω, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ ἀσχοληθῶ παλλάκις μὲ τὸ θέμα αὐτό. Τὸ ζήτημα εἶναι ἀρκετὰ πολυπλοκὸν διότι συγκρούονται τὰ συμφέροντα κτηνοτρόφων καὶ γεωργῶν. Κατὰ κανόνα οἱ κτηνοτρόφοι ἔχουν μικρὰ ζῶα, πρόβατα, κατσίκες κλπ. τὰ ὁποῖα φέρνουν μεγάλη καταστροφή εἰς τὴν βασκὴν τῶν μεγάλων ζώων.

ΣΤΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, ἄς λέγω - σε ἐγὼ ἄλλο καλόν, ἄς ἀπὸν ἴσως νὰ μὴ ἐγκρίκσε - σα... Ἀς λέγομε τεμιακ πῶς ἐγὼ εἶμαι πρόβατον, πάγω βόσκουμαι καλὰ - καλὰ τὸ χορτὰρ ὡς τὸ χῶμαν γιὰτὶ ἔχω μικρὰ δόντια καὶ

δύο μασωτέρα καὶ ἐσὺ ἄς λέγωμε εἶσαι χτήνων γιὰ βούδ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (θυμωμένα): Τί εἶπες, τί εἶπες ἄθλιε... Νὰ φέρης ἄλλο παράδειγμα, ἀκοῦς, εἰδεμὴ θὰ σὲ κλείσω μέσα.

ΣΤΥΛΟΣ: Σὰ ψέμματα, κύριε Πρόεδρε, εἶπα - σε βούδ... Χόσ' ἐλέπω - σε ντὸ εἶσαι ἄνθρωπος, γιὰ νὰ ἐγρικὰς εἶπας' ἀτό.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Ὁ μάρτυς κύριε Πρόεδρε, δὲν ἤθελε νὰ σὰς θίξῃ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ἀλλοίμονο ἂν εἶχε κατὰ μὴν ἓνα τέτοιο πρᾶμα...

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Ἀλλὰ δπως σὰς εἶπα, κύριε Πρόεδρε, τὰ συμφέροντα κτηνοτρόφων καὶ γεωργῶν συγκρούονται καὶ διὰ τοῦτο ἔχομεν σήμερον ἐνώπιόν μας τὴν θλιβεράν αὐτὴν ὑπόθεσιν ὅπου ὁ παρὼν κατηγορούμενος εἶναι ἀπλῶς τὸ θῦμα τὸ ὁποῖον ἐδέχθη ἀναίτιως τὸ ξυλοκόπημα τοῦ κτηνοτρόφου Γκίκα, χωρὶς κἂν νὰ προβάλλῃ ἀντίστασιν... Αὐτὸ φυσικὰ θὰ σὰς τὸ βεβαιώσῃ καὶ ὁ μόνος μάρτυς τῶν διαδραματισθέντων Στυλιανὸς Περισανίδης ὁ ὁποῖος θεωρεῖται λίαν φιλαλήθης... Εἶναι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι λένε τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνον τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅταν τὸν ἀκούσετε, θὰ ἀφίσετε ἀμέσως ἐλεύθερον τὸν κατηγορούμενον διότι δὲν φταίει σὲ τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Καλὰ κύριε συνήγορε, θὰ τὰ πῆτε στὴν ἀγόρευσίν σας. Ἐλα τώρα Στυλιανὲ Περισανίδη καὶ πές μας τί ξέρεις ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν, εἰδες τίποτε;

ΣΤΥΛΟΣ: Κι' ἀρ ἐγὼ ἂν κι' εἰξέρω τὴν ὑπόθεσιν, ἄλλο ποῖος ἐξέρια; Γιὰ τὸν βλάχον κι' λές; Ἐ, νὰ ἔσνε ἀπὸ πούθεν κι' ἐλεπες πῶς ἐφτούλτσεν ὁ Νικόλας, ἀπὸ τὸ παλληκάρ' τεσσὸν τὸν βλάχον... Τὸν Νικόλαν ἀκόμα ἐσὺ κι' εἰξέρετ' ἀτόν. Ἐλεπς - ατόν ὁδσκά του λωτόν... Γιὰ ἄς δί - σε ἓναν μούσταν νὰ τερῆς ντὸ ἴνεσαι.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ (πρὸς τὸν Στύλον σιγανὰ ποντιακά): Ντὸ λές, ἐπαλαλώθης;

ΜΑΡΘΑ (σιγανὰ): Τάη Στύλο, ντὸ λές; Ἐκαψες - μας.

ΣΤΥΛΟΣ: Ντὸ ψέμματα εἶν; Ἐσὺ δικηγόρος ἂν εἶσαι, τὸν Νικόλαν ἐγὼ ἐξερ' ἀτόν, σ' ἓναν χωρίον κάθουμες...

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Μάρτυς...

Η ΠΑΛΑΣΑ Η ΜΟΛΥΒΟΥ

ΣΟ ΘΕΑΤΡΟΝ

ΤΗ Χριστοῦ τ' ἄλλ' τὴν ἡμέραν, ἐπῆρα τὴν Ἑλέγκων καὶ ἐπῆγα σὸ θέατρον, σὸ «Ρέξιν». Νὰ λελεύω σας, ἕναν εὐχαριστέθα τεμέκ, ἐβαρρεῖς κι' ἀσὸ λουτρὸν ἔβγαίνα!

Ἀτόσον κόσμος πὰ γίνται; Τσο-λούκ τσοτζοῦκ οἱ τεμετέρ' ὅλ' ἐκεῖ πῶς ἔταν! Τὴν πίστη-σ', νὰ ἐπόρνα ὅλτς θ' ἀγκαλιάσκουμουν καὶ θ' ἐφίλν' ἄτς. Καὶ ντ' ἔμορφον θέατρον πὰ ἐποίκαν.

Ἄμαν ἡ Ἑλέγκω ἄμον ζαρὸν ξύλον, ἐκειαπές-πα ἐκούδιξέ-με. Πολλὰ ἄσκεμον ταπιέτ ἔχ' πάντα. Συνεμπαῖν τὸν ἄνθρωπον. Ἄρτουκ ἐρχίνεσανε τὰ χοροὺς μὲ τὸ τουλοῦμ καὶ τὴν κεμεντζέν καὶ τὰ τραβωδίας, τεμέκ, ντὸ νὰ λέγω-σας, ἐθόεσεν ἐκειαπές, ἐφτουλίγαν, ἐκσύαν κ' ἐχάθαν.

Ξὰν ἐγώ, ἐπῆρα τὴν Ἑλέγκων κι' ἐσῆθαμε σὸν χορὸν. Ἡ κομενόχρονος σουπούρ-σουπούρ ἐχόρευεν καὶ ἄμον ντ' ἐγροίκα, ἐσάρεψενάτεν ὁ χορὸν

τὴν τσουνίτσαν. Κι' ἄτὰ πασκι ντὸ γίνταν πάντα;

Κ' ἐπεκεῖ ἔρθεν ὁ ἀστυφύλακον τέαμ πολλοὺς ἔβαλαν σὸ θέατρον. Κι' ὅταν ἔταν πολλοί! Ἡ χώρα πληρὼν' κι' ὁ ἀστυφύλακον πα ντ' ἔχασεν.

Ἀφκὰ σὴν πόρταν τὴ θεατροῦ πὰ ἐσκὲ ἐκουπανίγουνταν λέγνε ἅπὰν σὰ εἰσετήρια. Ἡ Παρθένα πα, ἀπαδὰ ἐκούντεσεν, ἀπακεῖ ἐκούντεσεν, ἀσ' ὅλτς ἐμπροστὰ πῶς ἔμπαισεν! Νὰ λελεύω σας ἀσὴν Πάτραν καὶ ἀσὴν Θεσσαλονίκην πὰ πῶς ἔρθαν σὸ θέατρον!

Καμίαν κ' ἔλεγα ντὸ θὰ τοπλάεφκουνταν οὐλ' σὸ θέατρον. Ἄμαν, τὸ αἷμαν νερόν κι γίνται ντὸ λέγνε ἄρ ἄτὸ ἐν'.

Ἰχ γιάθρουμ, ἡ τσίπα μουν μὲ τ' ἄτὰ ἐκόπεν, ἀσὰ ποικάριαμουν ἀπὲς ἐξέβαν, πῶς νὰ μὴ ἔρχουνταν, ἄτὰ ἐπέμνανε-μας.

Ἐκσα τὴν κεμεντζέν καὶ τὰ τραβωδίας κ' ἐτογραλαέφτεν ἡ καρδιά-μ'.

Ἐγέλασα, ἔκλαψα, καὶ ξὰν ἐγέλασα. Τεμέκ κάθαν ἡμέραν νὰ πάγω γιόκ κι λέγω. Κάθε κάθε ἀπὲς σπὰν' ἡ ψύ-σ'.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε συνήγορε, μὴν ἐμποδίζετε τὸν μάρτυρα.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ (κομπιάζει): Τί νὰ σὰς πῶ, κύριε Πρόεδρε, ὁ μάρτυς εἶναι ἀφελὴς καὶ ἀθῶος ἄνθρωπος.

ΣΤΥΛΟΣ (ἐξοργίζεται): Νέπαι, ποῖος ἐν ἄθεος, ἡμαρτα, ἐκολατίγα, νέπαι, ἐγὼ τὰ εἰκόνας ντὸ ἔχω σὸ σπῖτ' ἡ ἐγκλεσία κι' ἔχει-ατά.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Στά, κανεῖς κι' εἶπε-σε, ἄθεον... (Στὸν Πρόεδρον) Τί νὰ σὰς πῶ, κύριε Πρόεδρε, λέει ὅ,τι τοῦ κατέδη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Λέει τὴν ἀλήθεια. Ὁ-ραῖα, γιὰ πές μου Στυλιανέ, πῶς εἶναι ὁ Νικόλαος στὸ χωρίο, εἶναι φιλόνηκος;

ΣΤΥΛΟΣ: Μεῖρ ἐν κανεῖς ἀπέσ' τὸ χωρίον πῖ νικάτον; Τινιζιάτς οὐλτς σὸν ἀέρα ἄμον λιθάρια...

ΜΑΡΘΑ: Ντὸ λὲς τάη Στύλο, ἐχάθαμε...

ΣΤΥΛΟΣ: Ἄρ θὰ ἐφτιάτε-με νὰ παλαλούμαι... Ψέμματα ἐν; Νικάτον κανεῖς σὸ χωρίον; Ἐπορεῖ νὰ κρύφκεται αἶκον πράμαν; Ποῖος ὡς ἀτῶρα ἐπόρε-σεν κι' ἐνίκεσεν τὸν Νικόλαν; Νέπαι Νί-κολα γιὰ πέατς κάτ, ντὸ λέγνε ἀτοῖν; Ὅπερτς ἐκαταιμάτωσεν τὴ Παρθένας τὸν γιούν, ἐφέτος ἐτσάκωσεν τὰ δόντια τὴ Ἀντών, τῆς σέρας τὴ Συμέλας τὸν γιούν, ἔ, ἀτῶρα πὰ ἐφτουλτσεν τὸν βλάχον... Καλὰ ἐποίκεν-ατον, ἐξίξεν... Μεῖρ ὁ βλάχον νὰ ἐφαῖγουντον ἔτον ἄνθρωπος; Ἀφκὰ ἀσὰ-τον κι' ἐρούζεν... Ἄμα ὁ Νικόλας τὴν πίστην-ατ νὰ λελεύω ἐζάλτσεν-ατόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κατάλαβα, ὅτι ὁ κατη-

(Συνέχεια στὴ σελ. 144)

Η ΠΡΩΤΗ ΠΟΝΤΙΑΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΕΛΑΤΕΝ, ΠΟ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΜΑΘΗ

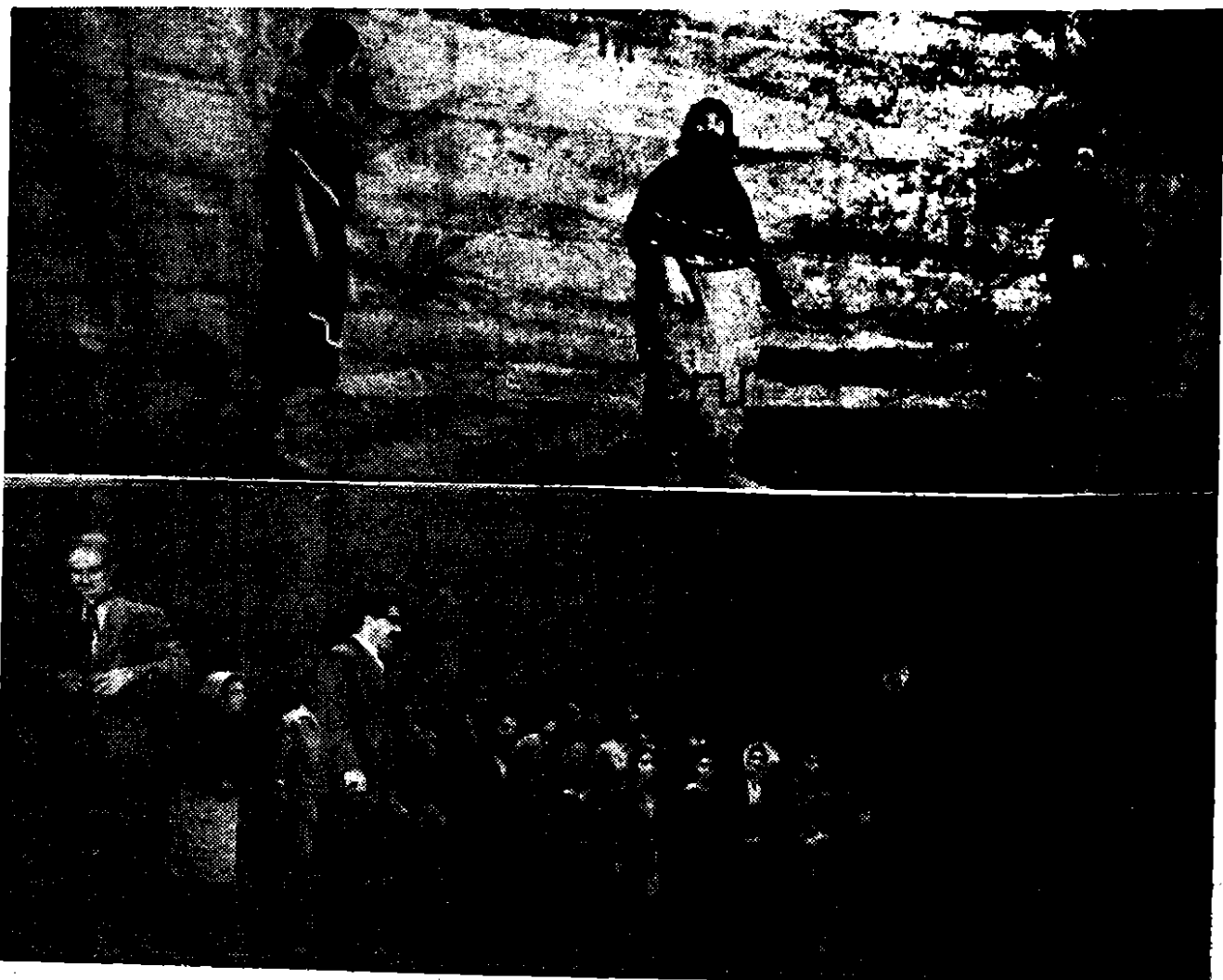
ΕΚΗΝΟΙ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

1. ΚΑΛΑΝΤΑ — Τραγούδι Χριστουγεννιάτικο.
2. ΚΑΛΩΣ ΟΡΙΣΕΤΕΝ (Πρόλογος) Ν Σπανίδης.
- ♣ 3. Η ΠΑΛΑΣΑ ΚΑΙ Η ΕΛΕΓΚΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ Α. Χατζηκίδου - Β. Ζαρωτιάδου.
4. ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ (Παραμύθι για μικρούς και μεγάλους) Θ. Κριεζής, Ο. Τσομίδου, Μ. Λεωνίδου, Στ. Δεληκάρης, Π. Σαραφίδης, Θ. Τσομίδης.
5. ΚΛΑΣΣΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ Μαρία Μιχαλάκη (της Σχολής Μοριάνωδ).
- ♣ 6. ΓΟΥΡΖΟΥΛΑΣ Α. Χατζηκίδου - Β. Ζαρωτιάδου.
7. ΧΟΡΟΣ ΠΟΝΤΙΑΚΟΣ "Όλος ο θίασος.
8. ΕΝΑΣ ΚΑΛΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ Θ. Τσομίδης, Ο. Μαυροκεφαλίδου, Θ. Κριεζής, Ε. Βουτυράς, Π. Σαραφίδης, Στ. Ξανθόπουλος.
- ♣ 9. Ο ΜΑΡΣΑΛΟΝ Α. Χατζηκίδου.
10. ΙΣΠΑΝΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ Άννα Μπέλλου (της Σχολής Μοριάνωδ).

ΤΟ

Για πρώτη φορά σε ποντιακή γλώσσα επιθεωρησιακών ο χρόνος ήταν και τα έρασιτεμένα για ένα τέσσερις πρώτο, πέταως μερικά. Δηλαδή μια δεύτερη ποτελέσματα. Υπείρα και η όλιένθουσιάζεται έ!

Έπάνω: 'Απ' τὸ σκέτος: «'Επιστροφή» με τὸν Π. Σαραφίδην, Στ. Δεληκάρην καὶ Θ. Τσομίδην. Κάτω: 'Απ' τὸ σκέτος: «'Η ὑποδοχή» με τὸν Θ. Τσομίδην, Θ. Κριεζήν, Στ. Δεληκάρην, Κ. Σιαμίδην καὶ ὅλον τὸν θίασο.

ΛΑΘΑ ΓΕΛΑΤΕΝ

ΤΩΝ ΣΧΟΛΗΣ ΜΟΡΙΑΝΩΒ

ΤΩΝ ΓΕΩΡΓ. ΛΑΜΨΙΔΗ

ΚΑΙ ΧΡΙΣΤ. ΔΗΜΑΡΧΟΥ

ΘΕΙ. Θ. ΚΡΙΕΖΗ

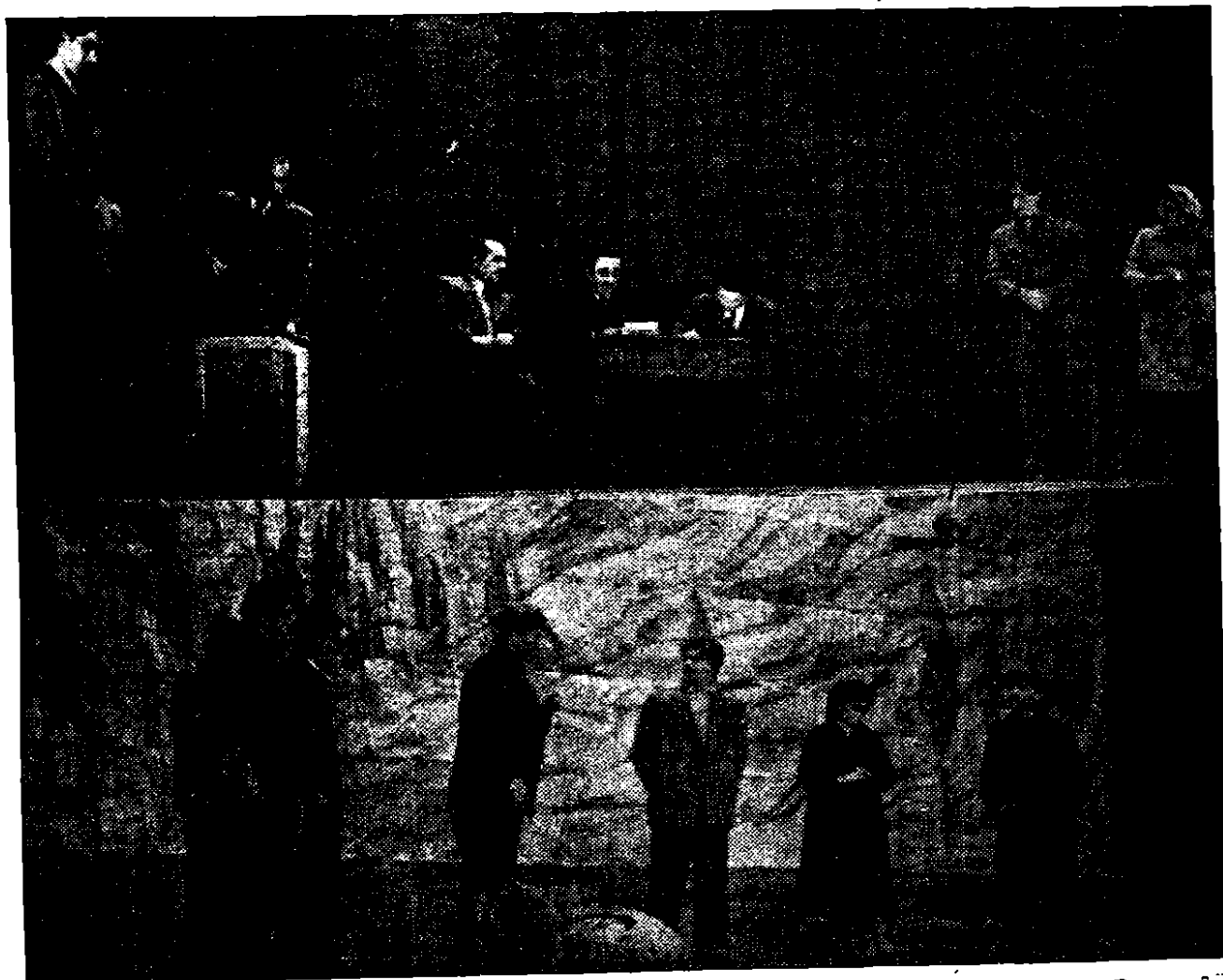
ΠΡΟ ΒΗΜΑ

οράι βάζεται «Επιθεώρηση»
 ούσαι σὸ στυλ τῶν ἄλλων
 θεατρῶν. Παρ' ὅλο ὅτι οὔτε
 ἔρκεται — 20 ἡμέρες — οὔτε
 ἔρκεται πρόσωπα ἦσαν ἐξασκη-
 οῦντα, ὅμως τὸ ἐγγεῖρημα,
 ἔχει ὅχι ὀλοκληρωτικά, πάν-
 τῶν γε ὅμως τὴν πεποίθησι
 ἀπὸ τὰ θὰ ἔχη καλύτερα ἀ-
 τάρη πρὶν ἀπ' ὅλα ἡ σχετικὴ
 ἑρμηνεία τοῦ κοινοῦ ποῦ
 χρειάζεται γιὰ παρόμοιο θέαμα.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

1. ΟΠΙΣ' ΣΟ ΧΩΡΙΟΝ ('Απ' τὸ σύγχρονο ποντιακὸ δράμα) Μ. Λεω-
 νίδου, Π. Σαραφίδης, Κ. Σιαμίδης, Στ. Ξανθόπουλος.
2. ΣΟ ΕΠΟΥΡΓΕΙΟΝ Α. Χατζηκίδου.
3. ΚΩΜΙΚΗ ΠΟΛΚΑ Ε. Μουρίκη (τῆς Σχολῆς Μοριάνωβ).
4. Η ΥΠΟΔΟΧΗ Στ. Δεληκάρης, Θ. Τσομίδης, Μ. Χριστοφορίδου,
 Θ. Κριεζῆς, Ι. Κωφίδης.
5. ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ Α. Ἐρενίδης (τῆς Λυρ. Σκηνῆς)
6. Ο ΤΣΙΠΟΥΡΙΔΗΣ Α. Χατζηκίδου - Β. Ζαρωτιάδου.
7. ΠΟΝΤΙΑΚΟ ΓΛΕΝΤΙ (μὲ πολλές ἐκπλήξεις) Ν. Σπανίδης, Ο.
 Τσομίδου, Α. Σκορδαλὸς (Κρητικὴ λύρα) καὶ ὅλος ὁ Θίασος.

ΣΗΜ. Τὰ σημειούμενα μὲ ἀστερίσκο, ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν κ. Χ. Δη-
 μάρχου, τὰ ὑπόλοιπα ἀπὸ τὸν κ. Γ. Λαμψίδην.

Ἐπάνω: 'Απ' τὸ σκέτς: «Ἕνας καλὸς μάρτυρας» μὲ τὸν Σ. Ξανθόπουλον, Ε. Βουτυράν,
 Θ. Παπαδόπουλον, Θ. Κριεζῆν, Π. Σαραφίδην, Θ. Τσομίδην καὶ Ο. Μαυροκεφαλίδου.
 Κάτω: 'Απ' τὸ σκέτς: «Ὅπισ' σὸ χωρίον» μὲ τὸν Π. Σαραφίδην, Σ. Ξανθόπουλον, Μ.
 Λεωνίδου, καὶ Κ. Σιαμίδην.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΚΡΙΤΙΚΗ

Έντυπώσεις δύο συνεργατών μας

Ο Ποντιακός Θεατρικός Όμιλος Ἀθηνῶν — ἔχοντας πάντα ἀρχὴ νὰ ἀγκαλιάσῃ κάθε θεατρικὴ ποντιακὴ δημιουργία ἀξία νὰ δῇ τὸ φῶς τῆς σκηνῆς κι' ὅχι νὰ εἶναι μονολιθικὸς στὴν ἐκλογὴ τοῦ ρεπερτορίου του, ποὺ εἶναι ζημία στὴν ἰδέα τοῦ Ποντιακοῦ Θεάτρου — ἀνέβασε στὶς 26 τοῦ Δεκέμβρη τοῦ 1950 στὸ «Ρέξ» τὴν ὡραία ποντιακὴ ἐπιθεώρηση τῶν ἀγαπητῶν φίλων Γ. Λαμπιδῆ καὶ Χ. Δημάρχου «Ἐλάτεν, πολλὰ θὰ γελάτεν».

Ἀλήθεια εἶναι χαρμόσυνος ὁ ὄργανισμός ποὺ γίνεται μέσα στὸν Ὅμιλο κάτω ἀπ' τὴ νέα του διοίκηση κι' εἶναι λαμπρὲς οἱ ἐπιδιώξεις του γιὰ τὴν θεατρικὴ περίοδο τοῦ 1950 - 51.

Περισσότερες θεατρικὲς παραστάσεις, συγκρότηση πλούσιου βεστιαρίου, πλουτισμός σὲ σκηνικά, συστηματικὴ διδασκαλία τοῦ ποντιακοῦ χοροῦ καὶ τραγουδιοῦ ἀπὸ εἰδικὸ καθηγητὴ στὰ μέλη τοῦ χορευτικοῦ καὶ χορωδιακοῦ τμημάτων τοῦ Ὁμίλου, ἐπίδειξη ποντιακῶν χορῶν καὶ ρεσιτάλ ποντιακοῦ τραγουδιοῦ μπροστὰ σὲ εὐρὺ πανελλαδικὸ κοινὸ, βελτίωση καὶ συστηματοποίηση τῶν ποντιακῶν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν κλπ.

εἶναι σκοποὶ ποὺ πρέπει νὰ μᾶς χαροποιοῦν.

Καὶ στὶς δυὸ παραστάσεις βέβαια τῆς παρούσης θεατρικῆς περιόδου (Ἄλλου τ' ὄρωμαν κι' ἄλλου τὸ θάμμαν — Ἐλάτεν, πολλὰ θὰ γελάτεν) παρατηρήθηκαν σχεδὸν οἱ ἴδιες ἐλλείψεις ποὺ παρατηροῦνταν καὶ στὶς προηγούμενες σὲ σκηνικά, βεστιariό κλπ. καὶ μείωσαν αἰσθητὰ τὴν σκηνοθετικὴ ἀπόδοση τῆς φιλότιμης σκηνοθετικῆς ἐργασίας τοῦ ἀγαπητοῦ Θ. Κριεζῆ.

Ἰδιαίτερα στὴν ἐπιθεώρηση «Ἐλάτεν, πολλὰ θὰ γελάτεν» ἡ φτώχεια μας σὲ σκηνικά ἦταν καταφανέστατη καὶ παρουσιάστηκε ἀνάγλυφη ἡ ἔνδειά μας αὐτή.

Ὁ πλούσιος σκηνικὸς διάκοσμος στάθηκε πάντα ἀπαραίτητος καὶ προσφιλὴς περίγυρος τῆς ἐπιθεωρήσεως καὶ πολλὲς φορές τὸ μυστικὸ τῆς γοητείας κι' ἐπιτυχίας της.

Μὰ δὲν πειράζει. Οἱ παλῆς ἐλλείψεις μας ὁλοένα κι' ἐλαττώνονται μὲ τὴν ἑναρξὴ τῆς πραγματοποιήσεως τῶν σκοπῶν τοῦ Ὁμίλου π' ἀναφέραμε. Τὸ ποντιακὸ κοινὸ — ὅπως πάντα — γέμισε ἀσφυχτικὰ τὸ θέατρο κι' ἔδωσαν

Οἱ δίδες Α. Μπέλλου (Ἰσπανικὸς χορός), Μ. Μιχαλάκη (Κλασσικὸς χορός), Ε. Μουρίκη (Κωμικὴ πόλκα) ποὺ πῆραν μέρος στὸν πλουτισμὸ τῆς Ποντιακῆς Ἐπιθεωρήσεως.

πολλοί ἀληθινὰ ὁμηρικὲς μάχες στὸ ταμείο ν' ἀποχτήσουν «έναν εἰσιτήριον» γιὰ τὴν παράσταση.

Δυστυχῶς ἦταν πολλοὶ ἐκεῖνοι ποὺ ἀποκλείστηκαν ἀπ' τὴν μυσταγωγία. Τὸ «Ρῆξ» εἶναι τόσο μικρὸ νὰ μᾶς χωρέσῃ!

Τὸ κατακλύζουμε, σὰν ὠκεάνειο κύμα, κάθε φορὰ γεμάτοι λαχτάρα, νοσταλγία κι' ἀγάπη.

Ἡ ἐπιθεώρηση ἦταν κάτι ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ἐβλεπé τὸ φῶς τῆς ποντιακῆς σκηνῆς. Ἀπετελεῖτο ἀπὸ σκέτς γραμμένα ἀπ' τὸν Γ. Λαμψίδη μὲ κομπέρ τὴν «Παλάσαν τὴν Μολυβοῦν» ποὺ τὰ μέρη τῆς ἔγραψε ὁ Χ. Δημάρχου.

Χαριτωμένα τὰ σκέτς σπαρταριστῇ ἢ Παλάσα σκόρπισαν γέλιο καὶ κέφι.

Ὁ Σ. Δεληκάρης — ὁ Χάρυ Μπῶρ τῆς ποντιακῆς σκηνῆς θὰ μπορούσε νὰ πῇ κανεῖς — στάθηκε θαυμάσιος στὸ ρόλο τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποὺ φτάσανε στὸν Πόντο γιὰ τὸν πρῶτο ἀποικισμό στὴν ἀρχαία ἐποχὴ μὰ καὶ σὰν ἀρχηγὸς τῶν Ποντίων ποὺ ξαναγουρίζανε πίσω στὴν πρώτη πατρίδα τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίσης ἐπιβλητικὸς στὸ ρόλο τοῦ Γενικοῦ Διοικητῆ Μακεδονίας.

Ἡ κ. Χατζηκίδου θαυμάσια στὸ ρόλο τῆς Παλάσας τῆς Μολυβοῦς σκόρπισε κέφι, γέλιο κι' ἔδρεψε χειροκροτήματα.

Ὁ ἀγαπημένος τῶν Ποντίων Ν. Σπανίδης πάντα γλυκύφωνος σκόρπισε χαρὰ καὶ νοσταλγία μὲ τὰ τραγούδια καὶ τοὺς χοροὺς. Ὁ Σαραφίδης πολὺ καλὸς στὸ ρόλο τοῦ γέρου - πατέρα στὸ σκέτς «Ὅπισ' σὸ χωρίον».

Ὁ Κριεζῆς θαυμάσιος ὡς πρόεδρος στὸ δικαστήριο κι' ὁ Βουτυράς φυσικώτατος ὡς δικηγόρος - συνήγορος στὸ σκέτς «Ἐνας καλὸς μάρτυρας».

Στὸ ἴδιο σκέτς ὁ Τσομίδης σπαρταριστὸς, βέροος τύπος τοῦ φιλαλήθη καὶ ἀπονήρευτου Ποντίου μὰ καὶ υπερήφανος γιὰ τὴν παλληκαριά τοῦ συμπατριώτη του ποὺ «έτσάκωσεν τὰ μουντζούρια τῇ βλάχονος».

Ἡ Λεωνίδου, ἡ Τσομίδου, ἡ Μαυροκεφαλίδου, ἡ Χριστοφορίδου κι' ἡ Ζαρωτιάδου ὅπως πάντα πολὺ καλές.

Τὸ τοπικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα ἀδήριτα ἀπαραίτητο στὶς ἠθογραφίες μπορούσε νὰ μὴν ὑπάρχῃ στὴν ἐπιθεώρηση ποὺ τὴν ζήμικωσε. Ὁ Γ. Λαμψίδης ἔγραψε στὸ ἰδίωμα τῶν Ποντίων τοῦ Καυκάσου κι' ὁ Χ. Δημάρχου στὸ ἰδίωμα τῆς Κερασούντας. Μποροῦσε μιὰ στρωτὴ ποντιακὴ — παμποντιακὴ τὴν θέλουν πολλοὶ — γλώσσα νὰ δώσῃ τὴν ὁμοιομορφία καὶ τὴν γλωσσικὴ λαμπράδα, ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἐπρόκειτο γιὰ ἠθογραφία ἀναφερόμενη στὴ ζωὴ στὸν Πόντο.

Τὸ σκέτς «Ἡ ἐπιστροφή» ποὺ εἶναι μιὰ θαυμάσια σύλληψη μπορούσε μὲ ἕνα κείμενο πιὸ φροντισμένο — ἰδίως στὸ νεοελληνικὸ τοῦ μέρος — νὰ γίνῃ ἕνα θαυμάσιο θεατρικὸ κομμάτι. Πιστεύομε νὰ τὸ κάνῃ ὁ φίλος Γ. Λαμψίδης.

Τὰ χορευτικὰ τοῦ Μοριάνωδ ξάφνισαν — εἶναι ἀλήθεια — τοὺς ὀρθόδοξους Ποντίους μὲ τὴν τολμηρῇ... ἀμφίεση μὰ ἦταν μιὰ ωραία διάνθιση στὸ ὅλο πρόγραμμα ἂν καὶ ἦταν ἡ ἔλλειψη κατάλληλης μουσικῆς καταφανέστατη.

Στοὺς δυὸ φίλους λοιπὸν εὐχόμαστε, τώρα ποὺ ἔβαλαν κι' αὐτοὶ τὸ πρῶτο τους λιθάρι στὴν ἀνύψωση τῆς ἰδέας τοῦ ποντιακοῦ θεάτρου — καὶ «σὲ νεώτερον». Δηλαδή περιμένουμε καὶ νέες δημιουργίες.

ΣΙΜΟΣ ΛΙΑΝΙΔΗΣ

Τὸ Ποντιακὸ θέατρο μὲ τὴν παράσταση αὐτὴ πραγματοποιοῦσε ἕναν σωστὸ ἄθλο, ποὺ δίκαια δίνει ἕνα δυνατὸ ἐπιχείρημα σ' ἐκείνους ποὺ πῆραν στὰ χέρια τους τὴν πλατύτερη ἀξιοποίησή του ἀπέναντι στὶς κάποιες ἐπιφυλάξεις ποὺ διατυπώθηκαν ἀπὸ ἀρκετὲς μεριές γιὰ τὴν ἐξέλιξή του.

Κι' ὁ ἄθλος αὐτὸς παῖρνει διπλὴ ἀξία, γιὰτὶ κοντὰ στὸν συνήθη ἐνθουσιασμό τῶν ἐρασιτεχνῶν, κοινὴ ὑπῆρξε ἡ διαπίστωση πὼς φανερώθηκε ἀπὸ τὴν ἄποψη τῆς καλλιτεχνικῆς ἀποδόσεως καὶ αἰσθητῇ βελτίωση καὶ στὴν ἄρθρωση καὶ στὶς κινήσεις. Αὐτὸ δίνει βάσιμες ἐλπίδες καὶ εὐρύνει τὴν προοπτικὴ γιὰ τὴν σύντομὴ ὀρίμανση τῶν ἐκφραστικῶν μέσων τοῦ Ὁμίλου. Ἡ σκηνοθεσία ἐπίσης καὶ γενικὰ ἡ γοργότητα στὶς ἐναλλαγὲς τῶν σκηνῶν, χωρὶς χάσματα καὶ ἀνωμαλίες, ἔδειξε τὶς ἱκανότητες τοῦ συνόλου καὶ τοῦ σκηνοθέτη σὲ ἕνα τόσο δύσκολο θεατρικὸ εἶδος, ὅπως ἡ ἐπιθεώρηση.

Φυσικὰ οἱ ἀτέλειες δὲν ἔλειψαν, ἐπιτείνόμενες ἀπὸ τὴν ἔλλειψη τῶν καταλλήλων σκηνικῶν καὶ πλουσιωτέρου κάπως βεστιαρίου. Αὐτὲς ὡστόσο δὲν ἀφαιροῦν τίποτε ἀπὸ τὴ σημασία τοῦ ἄθλου, ἐνὸς ἄθλου ποὺ δείχνει ὀλοφάνερα πὼς ἡ καλλιτεχνικὴ φλέβα καὶ ποικιλίομορφη κι' ἐμφυτὴ καὶ πηγαία εἶναι στοὺς Ποντίους.

Ἔτσι κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ παράσταση αὐτὴ μπορεῖ νὰ θεωρῇται ἕνας ἱστορικὸς σταθμὸς γιὰ τὸ Ποντιακὸ θέατρο, ἀλλὰ μαζὺ κι' ἕνα ὀρόσημο, καὶ μιὰ ἀφετηρία γιὰ πραγματοποιήσεις παρθένες ὡς τὰ σήμερα γιὰ τὸ Ποντιακὸ θέατρο.

Κυρίαρχη μορφή ἡ Παλάσα ἡ Μολυβοῦ, ἕνα ψυχολογημένο, γεμάτο ἰδιότυπο πνεῦμα εὔρημα τοῦ Χρίστου Δημάρ-

χου, αντιπροσωπευτικό της λαϊκής θυμοσοφίας, που είχε την τύχη να βρή την έναρκώτριά του στην 'Αλεξάνδρα Χατζηκίδου, που με τη γνωστή τέχνη της και την καθαρή άρθρωσή της το έζωντάνευσε κ' έδραψε δίκαια τα χειροκροτήματα του κοινού.

Ο Σταύρος Δεληκάρης, στην «'Επιστροφή» — το συγκινητικό και συμβολικό αυτό κομμάτι του παλιού και

Ο εξαιρετικός χορευτής Λ. Έρενίδης της «Λυρικής Σκηνής» που χόρεψε στην 'Επιθεώρηση της 26 - 12 - 50.

του νέου Πόντου — ως αρχηγός υπήρξε όπως πάντα επιβλητικός. Δίπλα του ο Παν. Σαραφίδης, λιτός αλλά αληθινός αρχαίος. Επίσης απέδωσε πολύ καλά το ρόλο του στο «'Οπίσ' στο χωρίον». Ο Θ. Τσομίδης, στο ρόλο του αρχαίου λίγο Πόντιος, υπήρξε όμως ανυπέρβλητος στην κωμική σκηνή «Ένας καλός μάρτυρας». Ενσάρκωσε τέλεια το ρόλο, όπως τον έμπνευστηκε ο συγγραφέας του Γ. Λαμψίδης. Είναι πλασμένος για τέτοιους ρόλους. Ο Ε. Βουτυράς στο ρόλο του συνηγούρου στην ίδια κωμική σκηνή — απέδειξε πόσο εύσυνειδητος και καταρτισμένος καλλιτέχνης είναι. Είχε άνεση και δύναμη. Στο τρίπτυχο των εμφανίσεών του ο Θ. Κριεζής έδωσε το μέτρο της πολυσύνθετης τέχνης του παράλληλα με τη χαρακτηριστική του προσπάθεια, που τη χαρακτήρισε πειθαρχημένη καλλιτεχνική γραμμή. Ο Νίκος Σπανίδης έγέμισε όπως πάντα τη σκηνή με την ήφαιστειακή ιδιοσυγκρασία του, το πλούσιο κέφι του, τη ζωντανή έκφρασή του, αλλά και τις υπερβολικές... χειρονομίες του.

Η Βέρα Ζαρωτιάδη ως 'Ελέγκω, πλάγι στην Παλάσα, τη Μολυβού δεν είναι μόνο μια «φευγαλέα μουσική νότα», μα κ' ένας γεμάτος ελπίδες τύπος χαρα-

κτηριστικός που με καλλιέργεια και μελέτη, γρήγορα θ' αναδειχθεί γερό στέλεχος του 'Ομίλου. Το ίδιο αξίζει να ειπωθεί και για την Ο. Τσομίδου, μιά από τις πιο δροσερότερες εμφανίσεις του συγκροτήματος. Η Μ. Λεωνίδου έδωσε κοντά στη φιλοσοφημένη καρτερικότητα του πατέρα — (Π. Σαραφίδης) — όλη τη συγκίνηση και τον πόνο στο «'Οπίσ' στο χωρίον» της επιστροφής στο χωριό ύστερα από το χαλασμό με απλότητα και φυσικότητα αξίες της στιγμής. Το Ποντιακό θέατρο ελπίζει και περιμένει πολλά από αυτήν.

Τα υπόλοιπα μέλη του 'Ομίλου έπαιξαν μ' εύσυνειδησία και κατανόηση τους ρόλους τους, που μαρτυρεί πώς άρχισαν να ανθίζει πραγματικά η ώριμη συνείδηση της αποστολής τους.

Μερικές λεπτομερειακές ατέλειες ή άβλεψίες δεν πρέπει να επαναληφθούν. (Νεράιδες).

Η διάνθιση της 'Επιθεωρήσεως με χορευτικά νούμερα εύρηκε άπροετοίμαστο κάπως το κοινό, ήταν ένας όχι πολύ ευχάριστος αϊφνιδιασμός. Η γνώμη είναι ότι το Ποντιακό θέατρο είναι και κατά μέγα μέρος λαογραφικό και πρέπει επομένως να μείνη ξένο προς νεωτερισμούς.

Όσο για τους ποντιακούς χορούς, την αχίλλειο πτέρνα του 'Ομίλου, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες και του Σοπίδη, δεν παρουσιάστηκαν καλύτεροι από τις άλλες φορές. Το καλλιτεχνικό τους επίπεδο βρίσκεται κάτω από το αντίστοιχο θεατρικό του 'Ομίλου και δεν συγχωρείται να εξακολουθή να μένει χαμηλά.

Χάριτες χρωστούμε στους συγγραφείς, που με την πίστη τους στο Ποντιακό θέατρο, την αγάπη τους σ' αυτό και τον ένθουσιασμό τους μάς έχρισαν την γεμάτη από πνεύμα και νοσταλγία παράσταση της 26 Δεκεμβρίου.

Ε. ΤΟΜΠΟΥΛΗΣ

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

* Στις 11 Μαρτίου ο Θεατρικός Όμιλος ανεβάζει την ωραία και χαρακτηριστική ήθογραφία του κ. Σίμου Λιανίδη «'Η σεβντά νικά όλεν τον κόσμον», με σκηνοθεσία του κ. Πολ. Χαΐτα, τρίτο στη σειρά της θεατρικής περιόδου του 1950 - 1951.

* 'Ετοιμάζεται να ανεβασθή το ιστορικό δράμα «'Ακρίτας» του κ. Ξένου Ξενίτα, που έχει πέντε πράξεις και μίαν εικόνα. Το έργο θα δοθή με όλη τη δυνατή επιμέλεια. Το δράμα αυτό αντικαθρεφτίζει την ήρωϊκή ζωή των Ποντίων στα δύσκολα πολεμικά χρόνια.

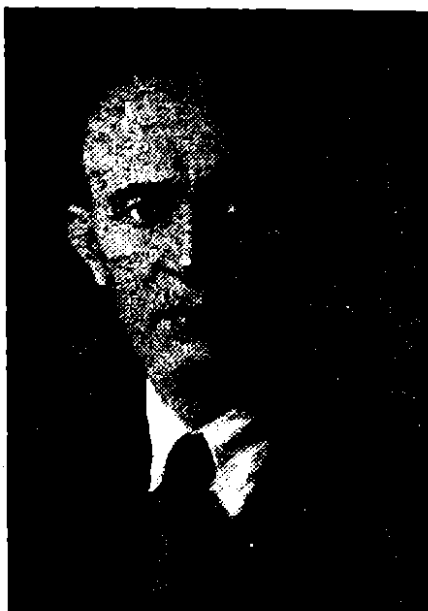
ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Π. ΤΗΛΙΚΙΔΗΣ

(1893 - 1950)

ΤΟΥ Ε. ΞΕΝΙΤΑ

Γενήθηκε στο χωριό Μπεμπερέκ, περιοχής Άρταχάν, Νομού Κάρς του Καυκάσου, όπου προσέφυγε ο παππούς του από το χωριό Γιαννίκα της Αργυρούπολης μετά το Ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1877-78. Διδάχτηκε τα πρώτα γράμματα στο δημοτικό σχολείο του χωριού του και από το τρίτο έτος μπήκε έσωτερικός στο Σεμινάριο της Τιφλίδας, από όπου αποφοίτησε το 1913. Το ίδιο έτος εγγράφεται στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου του Καζάν. Σε όλο το διά-

διάστημα των σπουδών του διακρίθηκε για το σεμνό ήθος, την επίμελεια και την εξαιρετική επίδοση που είχε στη θεολογία, στη φιλοσοφία και στην παιδαγωγική.

Γαλουχημένος μέσα στο οικογενειακό του περιβάλλον με τις πιο αγνές εθνικές μας παραδόσεις — ο πατέρας του ήταν παπάς και έλληνοδιδάσκαλος — όχι μόνο δεν έπηρεάστηκε από τις σπουδές του σε ξένα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, παρά και πιο συνειδητά φρονηματοίστηκε, σεμνυνόμενος για την ελληνική καταγωγή του. Στο Σεμινάριο της Τιφλίδας διδασκόταν υποχρεωτικά και η αρχαία ελληνική.

Κατά το 1917, μετά τη Ρωσική Έπανάσταση, εκλέγεται Πρόεδρος του Εθνικού Συμβουλίου των Ελλήνων Αντικαυκάσου και Ανώτατος Επόπτης και Οργανωτής των Ελληνικών Σχολείων του Καυκάσου. Εθνικοποίησε 192 σχολεία, όπου καθιέρωσε ως μέσον διδασκαλίας την ελληνική γλώσσα. Συνέγραψε για τα σχολεία αυτά έγχειρίδια και διδακτικά βιβλία στην ελληνική. Ίδρυσε δυο μονοτάξια Διδασκαλεία, για τη μετεκπαίδευση των ρωσομαθών Ελλήνων δασκάλων, ως και Γυμνάσιο ελληνικό στην Τιφλίδα. Πρωτοστάτησε στην οργάνωση της Ελληνικής Μεραρχίας του

Καυκάσου, για την προάσπιση των συμφερόντων των εκεί Ελλήνων, μέσα στην αναστάτωση που είχε δημιουργήσει η Ρωσική Έπανάσταση.

Μετά τη λήξη του πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου συνόδεψε τους Έλληνες του Καυκάσου που προσέφυγαν στην Ελλάδα το 1919. Το 1920 η μετανοεμβριανή Κυβέρνηση τον έστειλε με ειδική αποστολή στον Καύκασο για τον έλληνισμό που είχε μείνει εκεί. Η κατάσταση της έποχής δεν τον ευνόησε και γύρισε πίσω στην Ελλά-

δα, όπου έμεινε ως το θάνατό του.

Πολύμορφη είναι η προσωπικότητα του Γ. Π. Τηλικίδη. Για όσους τον έγνωρισαν από κοντά, ξεχωρίζει ασφαλώς η μορφή του σαν ανθρώπου — σαν ανθρώπου σπάνιου. Ίδιότυπος και ιδιόρρυθμος στην ιδιωτική και στην κοινωνική του ζωή, αποτελούσε κυριολεκτικά φαινόμενο, που δύσκολα συναπαντάει κανείς ομοιό του.

Λεπτός και εύγενικός, με μιαν υπερευαισθησία στους τρόπους και στις εκφράσεις του, απέναντι σε όλους, ως και στα μικρά παιδιά ακόμα. Αγνός ιδεολόγος στην πολυμερή κοινωνική και πολιτική του δράση. Ηθικός, με την πιο πλατιά έννοια και σημασία του όρου. Στα ζητήματα όλα που ανάγονται στη σφαίρα της ηθικής, ήταν απόλυτος. Τιμή, δικαιοσύνη, αλήθεια, χρηστότητα γενικά, για το Γ. Τηλικίδη δεν επιδεχόντανε καμμιά ελαστικότητα, καμμιά υποχώρηση, συμβιβασμό κανένα. Πρότυπον ο ίδιος ανθρώπου άκεραίου σε ήθος και χαρακτήρα, γνώριζε καλά εξάλλου τις ατέλειες των συνανθρώπων του γενικά μέσα στην κοινωνία της έποχής του. Η αίτια αυτή, συνδυασμένη και με μια φυσική διάθεση προς την απομόνωση και τη συγκέντρωση στον έαυτό του, του δημιουργούσε μιὰ τάση φυγής, που δικαι-

ολογεί τὸν στενὸ κύκλο τῶν γνωριμιῶν του καὶ τὸν στενότητο τῶν φίλων του. Μὰ καὶ μὲ τοὺς τελευταίους σπάνια ἐπιζητοῦσε ὁ ἴδιος συναντήσεις — καὶ μόνο ὅταν ἤθελε νὰ τοὺς ἐξυπηρετήσῃ.

Σύχναζε κατὰ περιόδους σὲ ὀρισμένα καφενεῖα γύρω στὴν Ὀμόνοια. Ἐκεῖ ξέ-
ραν ἢ μάθαιναν κάθε φορά καὶ τὸν εὖ-
ρισκαν οἱ φίλοι του. Ἀλλάζε καφενεῖο
μόλις ἔβλεπε πὼς ἀνακαλύφθηκε καὶ γέ-
νηκε γνωστὸ στὸ πολὺ κοινὸ τό... κα-
ταφύγιό του. Δὲν πιστεύω νὰ βρίσκεται
κανεὶς ἀπὸ τοὺς φίλους του ἢ καὶ ὅ-
ποιος ἄλλος, ποὺ νὰ δοκίμασε τὴ χαρὰ
νὰ τὸν κερᾷσει ἔστω κ' ἓναν καφέ. Πρό-
θυμος ὥστόσο νὰ κερνάει ὁ ἴδιος ὅποιον
ἐζύγωνε στὸ τραπεζάκι του. Ἐκεῖ πα-
ρακολουθοῦσε ὅλον τὸν καθημερινὸ τύπο
καὶ τὴν πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κί-
νηση τοῦ τόπου καὶ τοῦ κόσμου ἀπὸ ἐ-
φημερίδες καὶ περιοδικὰ ἐπιστημονικὰ
ἐλληνικὰ καὶ ρωσικὰ ποὺ βγαίνανε στὸ
Παρίσι, στὸ Βερολῖνο καὶ ἄλλοι. Ἐκεῖ
τᾶλεγε μὲ τοὺς φίλους του. Καὶ τὰ λό-
για του ἦσαν διδασχὴ, μαθήματα σωστά.
Ἐκεῖ ἔγραφε. Ἐκεῖ ἐρέμβαζε καὶ βυθι-
ζότανε σὲ σκέψεις καὶ στοχασμούς. Ἐ-
κεῖ διημέρευε, ὅταν δὲν τὸ καλοῦσε ἡ πε-
ρίστασις νὰ πάει στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιο-
θήκη, στὴ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς ἢ στὴ
Γεννάδιο Βιβλιοθήκη, ὅπου ξεχνιότανε σὲ
μελέτες καὶ σὲ ἔρευνες. Αὐτά, βέβαια,
στὸν καιρὸ τῆς τετραετίας καὶ στὰ χρό-
νια τῆς Κατοχῆς, ποὺ ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλ-
λῶνων ἦτανε καταργημένη. Κατὰ τὰ λοι-
πὰ χρόνια, ἀπὸ τὸ 1923, ποὺ συνέχισεν
ὁ λαὸς τοῦ Νομοῦ Πέλλης τὸν τιμοῦσε
μὲ τὴν ψήφο του, εἶχε καὶ τὴ μεγάλη
φροντίδα νὰ τρέχει στὰ Ὑπουργεῖα καὶ
στὰ Γραφεῖα τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν,
γιὰ τὴν ἐπίλυση ὑποθέσεων τῶν ἐπαρ-
χιῶν τῆς ἐκλογικῆς του περιφερείας, γιὰ
τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ λαοῦ γενικά. Συ-
χνὰ πήγαινε καὶ περιοδεῖα στὸν Νομὸ
Πέλλης, ὅπου, ταπεινὸς καὶ στοργικὸς
γύριζε πεζὸς συνήθως ἀπὸ χωριὸ σὲ χω-
ριό, ἀπὸ καλύβι σὲ καλύβι, γιὰ ν' ἀντι-
ληφτεῖ τὸν πόνο τοῦ λαοῦ, τὶς ἀνάγκες
του, τὰ προβλήματα τῆς ἐπαρχίας.
Πολλὰ εἶναι τὰ παραδείγματα ποὺ κατὰ
τὶς περιοδεῖες αὐτὲς βοηθοῦσε μὲ τὸ ὑ-
στέρημά του ὅσους τύχαινε καὶ μάθαινε
πὼς ὑποφέρουν. Ὡς βουλευτῆς ἐργάστη-
κε ἐντατικὰ γιὰ τὴν ἀποκατάστασις τῶν
προσφύγων — στέγασις, διανομὴ γαιῶν
καὶ μέσων καλλιέργειας, οἰκονομικὴ ἐνί-
σχυσις, ἀποζημιώσεις, ἀνέγερσις διδα-

κτηρίων κλπ. Στὶς ἑξῆ βουλευτικὲς πε-
ρίόδους ποὺ ἐθήτευσε, ἦταν ἀπὸ τοὺς
κυριώτερους εἰσληγντὲς τῆς ἐκπαιδευτικῆς
μας νομοθεσίας. Ὑποστήριξε πάντα τοὺς
ἐκπαιδευτικούς, γιὰτὶ ἔδινε σημασίαν ἐ-
ξαιρετικὴν στὴν ἀποστολὴν τοὺς τὴν ἐθνι-
κὴ καὶ τὴν ἀνθρωπιστικὴν. Ἐπέτυχεν σο-
δαρὰ εὐεργετήματα γιὰ τὴ συνέχισιν
στὴν Ἑλλάδα ἀνωτάτων σπουδῶν τῶν
φοιτητῶν τῶν Ἑλλήνων τοῦ Καυκάσου
μὲ μερικὴ ἐνίσχυση τοῦ Κράτους. Τὸ μέ-
τρο αὐτὸ εἶχε τὴν ἐπέκτασίν του ἀμέσως
κατόπιν καὶ γιὰ τοὺς λοιποὺς πρόσφυ-
γες φοιτητὲς τῆς Μ. Ἀσίας, τοῦ Πόν-
του, τῆς Α. Θράκης. Οἱ γνώσεις του οἱ
εἰδικὲς πάνω στὰ συνεταιριστικὰ ζητή-
ματα ἀξιοποιήθηκαν στὸν καιρὸ τῆς Κα-
τοχῆς. Ἰδρυσε τὸν Συνεταιρισμὸν Βου-
λευτῶν καὶ Γερουσιαστῶν, τοῦ ὁποῦ
ἀναδείχθηκε Πρόεδρος σὲ ὅλες τὶς Γενι-
κὲς Συνελεύσεις ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὥς τὸ
θάνατό του. Ἐκεῖ εἶχε διαλάβῃ ὁ Τη-
λικίδης Ἀνθρωπος, ἦθος, χαρακτήρας,
ἀκέραιος σὲ ὅλα καὶ αὐτόφωτος σὲ ὅλα,
ποὺ συγκέντρωσε τὴν ἀπόλυτη ἐκτίμησιν
ὅλων τῶν συναδέλφων του καὶ ἄλλοτε
Ὑπουργῶν καὶ Πρωθυπουργῶν. Ἐκφρα-
στικότητι, καὶ μόνῃ, ἡ εἰκόνα του στο-
λίζει τώρα τὸ Γραφεῖο τοῦ Συνεταιρι-
σμοῦ.

Περνοῦσε ζωὴ ἀσκητικὴ, Λιτοδίαιτος
στὸ ἐπακρον. Σὲ ὅλο τὸ διάστημα τῆς
Κατοχῆς — ὅταν εὗρισκε —, ἀλλὰ καὶ
πρὶν καὶ κατόπιν εἶχε καθιερωμένη τὴ...
μονοφαγία. Μόνο τὸ μεσημέρι ἔτρωγε.
Ἴσως ἀπὸ ἀνέχεια, σὲ ὀρισμένους και-
ροὺς χαλεποὺς, ποὺ οὔτε καὶ στοὺς δι-
κούς του ἄφηνε νὰ τὸ ὑποψιαστοῦν κάν.
Μὰ δὲ ζοῦσε πρὶν πλοῦσια καὶ ὅταν ἀ-
κόμα δὲν εἶχε στενοχώριες οἰκονομικὰς.
Ὁχι, βέβαια, γιὰ ν' ἀποταμιεύει. Ἦ-
ξερε νὰ διαθέτῃ ἀφειδώλευτα μὲ τὸ ἓνα
χέρι, δίχως νὰ τὸ καταλάβῃ τὸ ἄλλο.

Ἐχθρὸς ἀδιάλλακτος μὲ κάθε εἶδος
ἐπίδειξις. Στὴν ἐξωτερικὴν του παράστα-
ση καὶ ἐμφάνισιν ἦταν ἀπλὸς καὶ ἀπέ-
ριττος. Γενικὰ περνοῦσε πλοῦσια φτώ-
χια, μὲ τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τοῦ πνεύ-
ματος τῆς ἀρχῆς τῶν στῳϊκῶν: «Τὰ
πλοῦτη μου δὲν συνίστανται στὴν ἑκτα-
ση τῶν κτημάτων μου, ἀλλὰ στὴ μετριό-
τητα τῶν ἀναγκῶν μου». Ποτὲ δὲν ἔκα-
νε κανένα εἶδος διαφήμησης τῶν γνώσεων
καὶ τοῦ πλούτου τοῦ πνευματικοῦ του
κόσμου. Ἡ πολὺπλευρὴ μάθησίν του σὲ
λίγους ἦτανε γνωστὴ. Ἡ μόρφωσίν του
ἀπλωνότανε στὴν κοινωνιολογίαν, στὴν

παιδαγωγική, στην 'Ιστορία, στη Λαογραφία, στη Φιλολογία κλπ. 'Ο μεγαλύτερος του έρωτας στην περιοχή του πνεύματος και της έπιστήμης ήταν η φιλοσοφία. Καί από έσωτερη συγκρότηση, πρὸς τὰ κεί τὸν τραβούσε ἡ κλίση του. 'Η βαθιὰ φιλοσοφική του κατάρτιση δὲν τοῦ εἶχε μεταδώσει κανένα σκεπτικισμό συνειδητὸ στὸ κεφάλαιο τῆς θρησκείας. 'Επίστευε. Μόνο μιὰ φορά, τὸ 1939, τότε πὺν πέθανε ὁ πατέρας του, τὸν ἄκουσα νὰ διαμαρτύρεται ἔντονα γιὰ τὸ φοβερὸ αὐτὸ ἀναπόδραστο φαινόμενο τοῦ θανάτου! 'Ισως ἀπὸ μακρινὸν ἀντίλαλο τοῦ τραγικοῦ παραληρήματος τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Τολστόϊ, τοῦ ὁποῖου ἦτανε θαυμαστής καὶ θιασώτης ἔνθερμος. Πίστευε πὺς ἡ 'Ελλάδα καὶ ὁ Κόσμος ὅλος μπορεῖ νὰ προκόψει καὶ ν' ἀνθρωπέψει, μὲ τὴν πλατιά διάδοση τῆς πραγματικῆς σοσιαλιστικῆς χριστιανικῆς θρησκείας, μὲ τὸν ἐνστερνισμό καὶ τὴν ἀβίαστη ἐφαρμογή τῆς ἀλήθειας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὁμορφιάς πὺν περικλείνει. 'Ομορφιάς, ὅπως τὴν ἐννοεῖ ὁ Ντοστογιέφσκυ στὸν ἐπιγραμματικὸ δογματισμὸ του: «'Η ὁμορφιά¹⁾ θὰ σώσει τὸν κόσμο». Καὶ ὅπως τὴν ὀρίζαν οἱ στωϊκοί: «'Η ὁμορφιά κλεῖ μέσα τῆς μιὰν ἀλήθεια βαθύτερη καὶ ὑψηλότερη ἀπὸ τὴν ἀλήθεια».

Στοργικὸς στὴν οἰκογένειά του τὴν πατρική καὶ σὲ ὅλους τοὺς συγγενεῖς του. 'Αλτροῦιστὴς σὲ σημεῖο πὺν νὰ φτάνει τὴν αὐταπάρηση καὶ τὴν αὐτοθυσία. 'Ολη τὴ ζωὴ του τὴν ἀφιέρωσε στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συνανθρώπων του, τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῆς 'Ελλάδας. Εἶχε ψυχὴ παιδική, ἀθώα, ἄδολη, ἀνίκανη νὰ κάμει τὸ κακὸ. Δὲν ἔβλαψε κανένα στὴ ζωὴ του, παρὰ μόνο, ἴσως, τὸν ἑαυτὸ του.

'Εκλεκτικὸς καὶ ὠραιοπαθὴς, μὲ καλλιεργημένο καλλιτεχνικὸ συναίσθημα καὶ κριτήριον. «Θαῦμα θαυμάτων!», ἀνακράυγασε καὶ βυθίστηκε σὲ μιὰ κατὰ-υξὴ οὐράνια, ὅταν πρωτομπήκαμε, ἕνα δειλινὸ, τὸ καλοκαίρι τοῦ 1940, στὴ Βυζαντινὴ ἐκκλησία τοῦ Δαφνιοῦ μὲ τὰ ψηφιδωτά. Κ' ἔπεφτε σ' ἕναν ἐκστασιασμὸ ὑπερκόσμιον, κάθε φορά πὺν... ἀλλήτες στὶς πλαγίες τοῦ 'Ιεροῦ Βράχου τὶς φεγγαρόλουστες μυρωμένες καλοκαιρινὲς ἀττικὲς νύχτες, μυσταγωγούμεσταν

μὲ τὶς συναυλίες πὺν διηύθυνε ὁ μεγάλος ξενιτεμένος, ὁ ξακουστός μας Μητρόπουλος, στὰ ὑποβλητικὰ ἐρείπια τοῦ 'Ωδείου 'Ηρώδη-τοῦ 'Αττικοῦ.

Δὲν εἶχε ἄραγε κανένα ἐλάττωμα ὁ Γ. Π. Τηκιλίδης; Εἶχε «τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀρετῶν του». 'Εραστής τῆς κλασσικῆς τελειότητος καὶ τῆς ἀπόλυτης ἠθικῆς ἀκεραιότητος, ἐξασκοῦσε συχνὰ ἑνωαν ἐξαντλητικὸ αὐτοέλεγχον σὲ κάθε του βῆμα πὺν μελετοῦσε νὰ κάμει. Ξεπηδούσαν ἔτσι ἀντιθέσεις ἀπὸ τὸ «ἀντ' ἐγὼ» του, πὺν τοῦ γεννοῦσαν δισταγμοὺς καὶ αὐτοὶ ὄχι σπανίως ἐπιδροῦσαν ἀνασταλτικὰ στὴ σχεδιαζομένη δράση, στὴν ἐνεργητικότητά του γενικά. 'Εκτὸς ἀπὸ τοὺς λόγους πὺν ἀναφέραμε καὶ στὴν ἀρχή, ἕνα ἀπὸ τὰ σοβαρὰ αἷτια τῆς ψυχολογίας του αὐτῆς πιθανὸν νὰ ἔχει τὴ ρίζα του καὶ σὲ κάποιον εἶδος ἀναποφασιστικότητος, καὶ αὐτὴ πάλι σὲ ψυχασταλτικὲς ἐξηγήσεις, πὺν δὲν ἔχουν ἐδῶ τὴ θέση τους.

'Ενδιαφέρει νὴ σημειωθῇ πὺς ἄφησε καὶ ἀνέκδοτα ἔργα σὲ χειρόγραφα, πὺν βρίσκονται στὶς ἀδελφές του, στὴ Νέα Κυψέλη.

Περιορισμένος εἶναι ὁ φιλόξενος χώρος τοῦ «Ποντιακοῦ». Πολὺ φοβούμεθα μάλιστα πὺς ἔχω κάμει κιόλας κατὰχρησιν τῆς φιλοξενίας. Μὰ ἡ πιὸ μεγάλη ἀτυχία εἶναι ἡ ἀδεξιότητα ἐκείνου πὺν καταπιείστηκε μ' ἕνα τόσο δύσκολον ἔργο.

'Ο Γρηγόριος Π. Τηκιλίδης σὰν ἕνας πολυέεδρος λαμπερὸς πολυέλαιος θὰ στολίζει καὶ θὰ φωτίζει μὲ τοὺς πολυχρωμοὺς ἱριδισμοὺς του, τὸν πανώριον Ναὸ τοῦ Ποντιακοῦ Κόσμου.

Πίστευε στὴν 'Ελλάδα, σὸν 'Ελληνικὸ Λαὸ σὰ δύναμη ἀκατάλυτη, πὺν μπορεῖ καὶ πάλι νὰ διαδραματίσει, καὶ θὰ διαδραματίσει ρόλον σπουδαῖον μέσα στὴν ἀνθρωπότητα. Πίστευε ἰδιαίτερα στὴ ζωντάνια, στὴν ἀλκή, σὸν δημιουργικὸ παλμό, στὶς ρωμαλέες ἀρετὲς τοῦ Ποντιακοῦ Λαοῦ, πὺν ὁ ἐγκεντρισμὸς του σὸν ἔθνικὸ δέντρο πολλὰ τὰ ἀγαθὰ ἔχει νὰ προσφέρει σὸν Γένος.

Λάτρευε τὴν Ποντιακὴ γλῶσσα. Παθαίνοντανε ὅταν τὴ μιλοῦσε καὶ ὅταν τὴν ἄκουε. Θ' ἀναγαλλιάζει ἀσφαλῶς ἡ ὠραία ψυχὴ του μὲ τὴν εὐχὴ πὺν θὰ συνοδεύει πάντα τὴν ἀγέραστη μνήμη του: Γ ο ρ γ ό ρ', λ α φ ρ ό ν ἡ νύχτα σ'! 'Αθήνα, 25 - 1 - 51

ΞΕΝΟΣ ΞΕΝΙΤΑΣ

1. — Στενοχωριότανε γιὰτὶ ἡ λέξη «ὁμορφιά» δὲν ἀποδίνει ἀκριβῶς τὴν ἀντίστοιχον ρωσσικὴν λέξη: «красота».

ΕΝΑΣ ΚΑΛΟΣ ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Συνέχεια από τη σελ. 135

γορούμενος ήταν ένας φιλόνομος τύπος και παλληκαράς.

ΣΤΥΛΟΣ: Παλληκάρ, καὶ ντὸ παλληκάρ ἀσὰ πρῶτα. Πόσα παράδες ἐφτάισε τέσσετον ἀσούλτς ὁ δυνατὸς ἐσούν... Πιχλιβάντς τὰ... .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ὡστε λές ὅτι ὁ κατηγορούμενος συνεχῶς τσακῶνονταν;

ΣΤΥΛΟΣ: Ντὸ λές, κύριε Πρόεδρε, ὁ Νικόλας νὰ τσακούται; Τσακῶν' ἄμον τὸν βλάχον δέκα νομάτς καὶ κί' τσακούται.

ΜΑΡΘΑ: Ἀοιλοὶ ἐμᾶς, τάη Στύλο, ντὸ λές;

ΣΤΥΛΟΣ: Σούσ, Μάρθα, πούλι - μ, ἐγὼ ψέμματα κί' λέγω - σας. Ἐνέσπαλες πόσους νομάτς ἐπάλεψεν κί' ἐντῶκεν καὶ ἄμον κοσσάρας σὸ πανηγύρ τὴν Παναγίας τ' Ἀποστολαρῆ;

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ: Παραιτοῦμαι κύριε Πρόεδρε, ὁ μάρτυς, ὑπερασπίσεως ἐγίνε μάρτυς κατηγορίας.

ΣΤΥΛΟΣ: Κύριε δικηγόρε, τεμιάκ κατηγορίας εἶν' ἀτὰ ντὸ λέγω; Ὅμνῶ κί' ὀρκίσκουμαι ντὸ λέγω τὴν ἀλήθειαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε συνήγορε, ὁ ἄνθρωπος λέει ὅ,τι ξέρει.

ΣΤΥΛΟΣ: Καλὰ λέσα κύριε Πρόεδρε, ἀτοίντς ἄφσ - ατς, ἀσαῖκα κί' ἐγκοῦν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Στυλιανέ, ἐδῶ μᾶς λέμε ὅτι πρῶτος ὁ Γκίκας ἐπετέθη καὶ χτύπησε τὸν Νικόλαν ὁ ὁποῖος ἀναγκάσθηκε νὰ τὸν χτυπήσῃ ὕστερα.

ΣΤΥΛΟΣ: Ποῖος εἶπεν - ατά; Κύριε Πρόεδρε, ὁ Νικόλας νὰ φαῖται κί' ἐν... Θὰ ἐφίνεν τὸν βλάχον νὰ ἐντοῦνεν πρῶτος; Ἀρ' ἀτότες ἐπρεπεν νὰ ἐπῆγενεν νὰ ἐφουρκίγουντον σὸν Γαλλικόν... Τὴν πίστη - σ, ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ἔμνε, ἄλλος κανεῖς κί' ἔτον καὶ ποῖος λέ - ατά. Πῶς ἐπορεὶ καὶ λέει ἀοῖκα ψέμματα. Μεερ ὁ βλάχον πὰ ξαί ἐντῶκεν; Που νὰ κρούη; Ἐπαίραν - ἀτὸν τὰ αἵματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Λοιπὸν Στυλιανέ, εἶχε αἵματα ὁ Γκίκας.

ΣΤΥΛΟΣ: Αἵματα νὰ ἔλετες. Μὲ τὸ πρῶτον τὴν μούσταν τὴ Νικόλα, ἐπαίραν - ἀτὸν τὸν βλάχον, τὰ αἵματα. Νέπαι, Νικόλα, ἀέτς κί' ἐν; Γιατὶ κί' λαλεῖς καὶ κάθεσαι ἄμον σέρα γαρη ἀτουκά; Κύριε Πρόεδρε, ἐντρέπεται νὰ λή - ατὰ ἀτὸς, σωστὸν κί' ἐν... Ἀμὰ ἐγὼ θὰ λέγ - ατά. Ὑστερα ἐδῶκεν - ατον μούστέας. Ἀρ' ἐγὼ ἄς λέγω πενήνται κί' ἐσὺ πὲ - ατὰ ἑκατόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ὡραία, μπράβο μάρτυς, πάντα ἔτσι νὰ λές τὴν ἀλήθειαν. Τί ἔχει νὰ προσθέσῃ ὁ κατηγορούμενος;

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ: Τιδὲν κί' ἔχω νὰ λέγω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ὁ κύριος Εἰσαγγελεὺς;

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΒΟΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ

* Ὁ Πόντιος θεατρικὸς συγγραφεὺς Ε. Εὐσταθιάδης μὲ τὸν μικρὸν τοῦ Ὁμίλον δίνει παραστάσεις τῶν ἔργων του σὲ διάφορες πόλεις τῆς Μακεδονίας. Στὸ διάστημα 1949 - 1950 ἀνέβασε τὸ ἔργο του «Κουρπὰν» στὸ Κιλκίς, στὴ Βέρροια, στὴν Κατερίνη, στὰ Γιαννιτσά, στὶς Σέρρες, στὸ Σιδηρόκαστρο, στὴ Δράμα καὶ στὸ θέατρο Λευκοῦ Πύργου Θεσσαλονίκης.

Ἐπίσης ἀνέβασε τὸ νέο ἔργο του «Σαβντὰ μὲ τὰ δάκρυα», δυὸ φορές, μὴ στίς 26 Νοεμβρίου 1950 καὶ στίς 10 τοῦ Δεκεμβρίου στὸ θέατρο τοῦ Λ. Πύργου στὴ Θεσσαλονίκη. Τὴν παράσταση αὐτὴν ἐτίμησε μὲ τὴν παρουσία του καὶ ὁ Ὑπουργὸς Γενικὸς Διοικητῆς Β. Ἑλλάδος κ. Λ. Ἰασωνίδης. Τὸ ἔργο ἤρесе πολὺ στὸ κοινὸ καὶ κατεχειροκροτήθη.

Ὑπάρχουν βάσιμες πιθανότητες ὅτι θὰ παιχθῇ καὶ στὰς Ἀθήνας τὸ δεύτερο ἔργο τοῦ νεαροῦ ἀλλ' ἀτυχῶς Ποντίου καλλιτέχνη, ποὺ φαίνεται προικισμένος μὲ θεατρικὸ ταλέντο, ποὺ καλλιεργούμενο θὰ τοῦ ἐπιτρέψῃ καινούργιες καλύτερες δημιουργίες.

* Ὁ Θεατρικὸς Ὁμιλος τῆς «Εὐξείων Λέσχης» Θεσ)νίκης ἔδωσε στίς 27 καὶ 28 Ἰανουαρίου δύο παραστάσεις στίς Σέρρες στὸ θέατρο «Κρόνιον» μὲ τὰ ἔργα τοῦ κ. Φ. Κτενίδη: τὸ «Μαυροκόρτς» καὶ τὸν «Κλήδονα».

* Στίς 17 Δεκεμβρίου π. ἔ. δόθηκε ἀπ' τὴ Λέσχη Ποντίων Καβάλλας ἐκ μέρους τοῦ Θεατρικοῦ Ἑρασιτεχνικοῦ τῆς Ὁμίλου ἡ πρώτη ποντιακὴ παράσταση μὲ τὸ ἔργο τοῦ κ. Φ. Κτενίδη, τὸ «Μαυροκόρτς».

Εἰσαγγελεὺς: Ἐξάμηνον φυλάκισιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (σιγοψιθυρίζει μὲ τοὺς διπλανοὺς δικαστὰς): Τὸ Δικαστήριον ἐπιβάλλει τετράμηνον φυλάκισιν εἰς τὸν Νικόλαον Πιχλιβανίδην... (κουδοῦνι). Λύεται ἡ συνεδρίασις.

ΜΑΡΘΑ: Ντ' ἐπτοῖκες μας τάη Στύλο, ντ' ἐπτοῖκες μας.

ΣΤΥΛΟΣ: Σούσ, Μάρθα, τὸ ξύλον ντὸ ἐφαγεν ὁ βλάχος, ντὸ νὰ λέγω σε, τέσσαρα χρόνια ἔξιζεν.

ΜΑΡΘΑ: Μὴ τσιαῆς, τάη Στύλο, μὴ τσιαῆς κί' ἀκούγν - ατά.

ΣΤΥΛΟΣ: Καὶ ντὸ ψέμματα ἐν; Ἐγὼ ψέμματα κί' ἐπορῶ νὰ λέγω. Νὰ ζῆς Νικόλα, ἔμορφα, ἐχάσμεν τὸν βλάχον νὰ ζῆς... ΑΥΛΑΙΑ

ΠΟΝΤΙΑΚΑ ΠΕΝΘΗ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΦΩΣΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ
(1864 - 1951)

Στις 21 'Ιανουαρίου, μέσα σὲ βαθειὰ γεράματα, ἔφυγε ἀπ' τὴ ζωὴ ἓνας πολὺ ἐκλεκτὸς καὶ ὀνομαστὸς Πόντιος, ὁ Γεώργιος Ι. Φωστηρόπουλος, ὁ κύριος δημιουργὸς τῆς οικονομικῆς ἰσχύος τῆς μεγάλης οἰκογενείας τῶν Φωστηροπουλαίων τῆς Τραπεζούντος.

Ὁ Γεώργιος Φωστηρόπουλος γεννήθηκε στὰ 1864 στὴν Ἱμερα, στὴν περιοχή ἐκείνη τοῦ Πόντου, τὴν πιὸ ὑγιεινὴ καὶ τὴν πιὸ πλούσια ἀπὸ κτηνοτροφικὴ ἀποψη. Τὰ παιδικὰ του χρόνια ὅμως τὰ ἔζησε στὴν Ἀργυρούπολη (Κιμισχανέ) ὅπου ἀποπεράτωσε τὶς γυμνασιακὲς του σπουδές.

Ὁ πατέρας του ἀνικανοποίητος ὅμως ἀπὸ τὴν Ἱμερα πῆγε στὴν Τραπεζούντα στὰ 1876 καὶ ἀνοίξε ἓνα μικρὸ κατάστημα ἐδωδίων καὶ ἀποικιακῶν. Ὅταν λοιπὸν ὁ Γεώργιος Φωστηρόπουλος τέλειωσε τὸ Γυμνάσιο στὰ 1879, ἔφυγε γιὰ τὴν Τραπεζούντα καὶ ἀνέλαβε τὴ διεύθυνση τοῦ «μαγαζιῦ». Τὴν ἴδια ἐποχὴ καὶ ὁλόκληρη ἡ οἰκογένεια Φωστηροπούλου ἐγκαταστάθηκε στὴν Τραπεζούντα.

Τὸ «μαγαζι» αὐτὸ μὲ τὴ διεύθυνση τοῦ Γεωργίου Φωστηροπούλου καὶ μὲ τὴν ἐνίσχυση καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του (Ἰακώβου, Σωκράτη, Κωνσταντίνου — ὁ μόνος ἐπιζῶν — καὶ Διομήδη) οἱ ὁποῖοι ἀλληλοδιαδόχως ἀποπεράτωσαν τὶς σπουδές τους (ὁ Γεώργιος ἦταν ὁ μεγαλύτερος), ἐξελίχθηκε ραγδαίᾳ καὶ τελικὰ ἐπεδλήθη στὴν ἀγορὰ. Καὶ στὰ 1890, οἱ ἀδελφοὶ Φωστηρόπουλοι ἱδρυσαν τὴ γνωστὴ ὄχι μόνον στὸν Πόντο ἀλλὰ γενικὰ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ «Τράπεζα Ἀδελφῶν Φωστηροπούλου» γιὰ νὰ διευκολύνουν τὶς ἐμπορικὲς συναλλαγές τῆς ἐπιχειρήσεώς τους καὶ νὰ σταθεροποιήσουν ἓνα πιστωτικὸ ἱδρυμα χρῆσιμο στὸν Ἑλληνισμὸ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ρωσσίας.

Σὲ λίγο διάστημα, ἡ Τράπεζα αὐτὴ ἀπέκτησε πρακτορεία σὲ πολλὰς πόλεις καὶ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Ρωσσίας ὅπου συγκέντρωναν πικρὸ ἑλληνικὸ πληθυσμὸ καὶ ἡ δράση της ἐπεκτάθηκε ἀκόμα καὶ στὴν ἀχανὴ Μαντζουρία.

Ἀναφέρεται μάλιστα καὶ ἓνα χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖον ἓνας Μαντζουριανὸς ἔδωκεν ἓναν σφραγισμένον φάκελλον εἰς τὸ ταχυδρομεῖον τοῦ Μούκδεν χωρὶς ἐπιγραφὴν μὲ τὴν παράκληση νὰ σταλῇ στὴν Τραπεζούντα:

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ
(1872 - 1951)

Καὶ ἓναν ἄλλον ἐκλεκτὸν Πόντιον ἀφήρπασεν ὁ θάνατος ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς Ποντιακῆς κοινωνίας, τὸν αἰώνηστον Δημοσθένην Δημητριάδην (1872 — 1951).

Ἐγεννήθη εἰς τὰ Σούρμενα, τὴν πολίχνην ἐ-

— Ἀσφαλῶς, θέλεις νὰ τὸ στείλῃς γιὰ τὴν «Τράπεζα Ἀδελφῶν Φωστηροπούλου», τοῦ εἶπε ὁ ὑπάλληλος.

— Ναι, εἶπε ὁ χωρικός, ἀλλὰ πῶς τὸ κατάλαδες;

— Ἀ, εἶναι πασίγνωστη, ἔκανε ὁ ὑπάλληλος καὶ συμπλήρωσε τὸν φάκελλο.

Ἀλλὰ γενικὰ καὶ ἡ ἐθνωφελὴς καὶ κοινοτικὴ του δράση ἦταν ἐξαιρετικὴ. Ὅταν ἡ ἑλληνικὴ Κοινότης Τραπεζούντος ἀπεφάσισε νὰ κατεδαφίσῃ τὸ παλαιὸ Γυμνάσιο καὶ στὴ θέσιν του νὰ ἀναγοίρῃ τὸ περικαλλὲς κατόπιν Φροντιστήριον, ὁ Γεώργιος Φωστηρόπουλος μετέδῃ μὲ τὸν ἐπίσης ἔσχατο Πόντιο Κων. Βελισσαρίδην στὴ Νότιο Ρωσσία ὅπου ὑπῆρχαν πολλοὶ Πόντιοι, γιὰ διενέργεια ἐράνου. Ἡ περιοδεία ἐκείνη ἀπέδωσε ἓνα σημαντικὸ ποσὸ εἰς χρυσὰς λίρας καὶ ἀπετέλεσε τὴ βάση γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Φροντιστηρίου.

Ὁ ἀποθανὼν μὲ τὴν ἐπιρροήν του στὶς τουρκικὰς ἀρχὰς διεκπεραίωνε πολλὰς πατριωτικὰς ὑποθέσεις καὶ ἡ γενέτειρά του σώθηκε ἀπ' τὴ διαρπαγὴ καὶ τὸ κάψιμο ἀπ' τοὺς Τούρκους κατὰ μιὰ αἰφνιδιαστικὴ ἔρευνα τῶν ἀρχῶν ὅπου βρέθηκαν πολλοὺς Ἑλλήνες φυγόστρατους, χάρις στὸν Γεώργιο Φωστηρόπουλο.

Ἡ οἰκογένεια Φωστηροπούλου, ἡ ὁποία πλήθαινε καὶ διασπαρίσθηκε, ἔφτασε στὴν Ἑλλάδα στὰ 1922 μαζί μὲ τὸ πλῆθος τῶν προσφύγων ὑστερα ἀπ' τὴν ὀνήκουστη ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν. Ὅλες οἱ πιστώσεις τῆς Τραπεζῆς ἔμειναν ἀνεξόφλητες καὶ ἡ οικονομικὴ κατάσταση τῆς οἰκογενείας στὴν Ἑλλάδα δὲν ἦταν τόσο ἀνθηρὴ. Ὁ ἴδιος ὁ Γεώργιος Φωστηρόπουλος μόλις ἦλθε ἐδῶ, προσελήφθη στὴν Ἑμπορικὴ καὶ Ναυτικὴ Ἑταιρεία «Μιχαλινός» ἡ ὁποία ὅταν ἱδρυσε τὰ «Κεραμεῖα Χίου», ἀνέθεσε τὴ διεύθυνσίν τους στὸν δαιμόνιο Πόντιο πατριώτη μας, τὴν ὁποία διετήρησε ὡς τὸ θάνατόν του.

Σήμερα οἱ υἱοὶ του καὶ οἱ συγγενεῖς του ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὸ ἐμπόριο καὶ ἰδίως μὲ ἐπιχειρήσεις αὐτοκινήτων καὶ ἀνταλλακτικῶν.

ΔΥΟ ΘΑΝΑΤΟΙ ΠΟΥ... ΔΙΑΨΕΥΣΘΗΚΑΝ

Ὁ πασίγνωστος Πόντιος κουπλετίστας, σατυρογράφος καὶ γιὰ ἓνα διάστημα ἡθοποιὸς τοῦ ἐλαφροῦ θεάτρου Ζωρζέτος (Γ. Γιαμάκ) πού κάθε τόσο, ἰδίως τὶς μεγάλες γιορτὲς (Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, Πάσχα) βγάζει ἐπικάιρους σατυρικοὺς στίχους σὲ φυλλάδια, τραγουδάει στὰ σπίτια καὶ κυττάει τὰ... φλυ-

κείνην τοῦ Πόντου πού διεκρίνετο διὰ τὴν ὠργανωμένην καὶ νηφάλιον ἀντίληψιν τῶν κατοίκων τῆς. Ἐσπούδασε εἰς τὸ Γυμνάσιον τῆς Τραπεζούντος, εἰς τὸ παραδοσιακὸν «Φροντιστήριον».

Μετὰ τὸ τέλος τῶν σπουδῶν τοῦ ἤσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δημοδιδασκάλου εἰς τὴν Ἀνάπαν τοῦ Καυκάσου, ἐπὶ χρονικὸν διάστημα. Κατόπιν, τὸ 1891, ἦλθε εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μεθεπόμενον ἔτος ἐνεγραφε εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἀπεφοίτησε μετὰ εὐδοκίμων σπουδῶν.

Ὑπῆρξεν ἐπὶ τὴν διάστημα συνεργάτης τοῦ θρησκευτικοφιλοσοφικοῦ περιοδικοῦ «Ἀνάπλαισις», πού ἐξέδιδεν ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ι. Μεσολωρᾶς διὰ τὰ τέκνα τοῦ ὁποίου προσελήφθη ὡς οἰκοδιδάσκαλος. Κατόπιν (1914) διωρίσθη ὡς ἑκτακτος ὑπάλληλος τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, μονιμοποιηθεὶς δε βραδύτερον προήχθη εἰς τμηματάρχην καὶ ἐν συνεχείᾳ ἔφθασε μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Διευθυντοῦ α' τάξεως, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν εὔρε καὶ τὸ ὅριον ἡλικίας. Τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1942 ἀπεχώρησε τῆς ὑπηρεσίας του, συμπληρώσας τὰ ἔτη τῆς θητείας του. Ἐπὶ τῇ ἐξόδῳ ἐκ τῆς μακροχρονίου εὐσυνειδήτου καὶ ὑποδειγματικῆς πανεπιστημιακῆς σταδιοδρομίας του ἡ Σύγκλητος τοῦ Πανεπιστημίου τὸν ἐτίμησε καταλλήλως, ἐκφράσασα συγχρόνως εἰς αὐτὸν τὴν πλήρη αὐτῆς εὐαρέσκειαν. Τὸ 1936 εἶχε ἤδη τιμηθῇ διὰ τὰς πολλαπλὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Ἀνώτατον Ἐθνικὸν Ἰδρυμα μετὰ τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τοῦ Γεωργίου Α'.

Ὁ Δημοσθένης Δημητριάδης καὶ ὡς Πόντιος προσέφερε σεμνῶς καὶ ἀθορύβως πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὰ γενικά ποντιακά ζητήματα, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ποντίους φοιτητὰς ποικιλοτρόπως ἐβοήθησε καὶ ἐξυπηρέτησε.

Ὑπῆρξεν εἰς ἓκ τῶν ιδρυτῶν τοῦ Συλλόγου τῶν ἐν Ἀθήναις Ποντίων (1917), τοῦ ὁποίου εἶναι γνωστοὶ οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ προσπάθειαι διὰ τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην καὶ ἀργότερον ἀνακινήθην ζήτημα τῆς δημιουργίας «Δημοκρατίας τοῦ Πόντου». Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ 1922 καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν, πού ἐξεργίζωσε τοὺς Ποντίους ἀπὸ τὰς ἐστίας των καὶ τοὺς ἔφερεν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ὑπῆρξεν ἐξ ἐκείνων πού ἐπρωτοστάτησαν εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἀποκαταστάσεώς των, μετὰ τὴν καὶ πατριωτισμὸν, πού ἔμειναν παραδειγματικοί.

Ἦτο ἐπίσης εἰς τῶν ιδρυτῶν τῆς Ἐπιτροπῆς «Ποντιακῶν Μελετῶν», τῆς ὁποίας ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἐχρημάτισε Γεν. Γραμματεὺς, μέχρι δὲ τοῦ θανάτου του μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Συνεχούχθη τὴν κ. Σοφίαν Παρηγόρη, τῆς γνωστῆς πατριαρχικῆς οἰκογενείας τῆς Τραπεζούντος, Διευθύντριαν ἐπὶ μακρὰ ἔτη τοῦ Νοσοκομείου Θυμάτων Πολέμου «Ἀγία Ἐλένη».

Τὸ «Ποντιακό», τοῦ ὁποίου εὐλοκρινέστατος καὶ θερμότατος φίλος ὑπῆρξε ὁ μεταστὰς ἐκλεκτὸς Πόντιος, ἐκφράζει τὰ βαθύτατα συλλυπητήριά του εἰς τὴν ἐκλεκτὴν σύντροφον τῆς ζωῆς του καὶ εὐχεται αἰώνιαν τὴν μνήμην του.

τζάνια, πέθανε κατὰ τὸν πιὸ ἐκπληκτικὸ τρόπο δύο φορές!

Ὁ πρῶτος τοῦ θανάτου συνέβη στὴν περίοδον τῆς Κατοχῆς, τότε πού ἔλειπε στὴ Μακεδονία καὶ γυρνοῦσε ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριὸ εξασφαλίζοντας τὸ φῶμί του μετὰ τὰ τραγούδια του, τοὺς στίχους του καὶ... τὴν καφεμαντεία. Διαδόθηκε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη στὴν Ἀθήνα ὅτι ὁ Ζωρζέτος πέθανε κατὰ μιὰ ἐκδοχὴ ἀπὸ τὴν πείνα — συνηθισμένο φαινόμενο τότε — καὶ κατ' ἄλλῃ ὅτι ἐκτελέσθηκε ἀπ' τοὺς Γερμανοὺς γιατί τοὺς σατύριζε μετὰ τοὺς στίχους του.

Θρηνήσαμε τότε τὸν παράξενον αὐτὸν τύπο καὶ θυμηθήκαμε τὰ τραγούδια του, τὰ ἀνέκδοτά του καὶ τὶς... προφητείες του.

Σὲ λίγον καιρὸ ἡ ὑποθεσὴ καὶ ὁ ἄνθρωπος ξεχάστηκε, ὅπως δυστυχῶς ὅλα σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, ὅταν ξαφνικὰ μιὰ μέρα μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἡ Καλλιθέα ἀναστατώθηκε μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Ζωρζέτου πού πωληγυρικὰ παρηλάσε μέσθ' ἐν ζητωκραυγῇ καὶ ἐπεφωνημίᾳ ἀπ' τὴ Λαϊκὴ Ἀγορὰ δεχόμενος τὰ συγχαρητήρια τοῦ κόσμου γιὰ τὴν... νεκρανάστασιν του.

Ἀπὸ τότε ἡ ζωὴ τὸν ἀνέβασε πότε στὸ προσκήνιον τοῦ κοινῶν ἐνδιαφέροντος καὶ πότε τὸν κατασχώνιαζε στὴν ἀφάνεια καὶ στὸν κοινὸ οἶκτον.

Ἀλλὰ ὁ Ζωρζέτος συγκέντρωσε πάλι τὶς τελευταῖας τοῦτες μέρες τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ γνωστοῦ τοῦ κοινῶν μετὰ τὸν δῶτερό του θάνατον. Διαδόθηκε ἀστραπιαία ὅτι ὁ Ζωρζέτος πέθανε ἀφού ἔκανε ἓναν καυγὰ μετὰ τοὺς γιατροὺς καὶ τὶς νοσοκόμας στὸ Λαϊκὸ Νοσοκομεῖο ὅπου πῆγε γιὰ θεραπείαν.

Ἐπειδὴ τὸ περιοδικὸ μας ἦταν ἑτοιμὸν νὰ ἐκτυπωθῇ, ἀπεφάσισα νὰ πάω νὰ βρῶ τὴν ἀδελφὴν του κ. Μάχη Μιχαηλίδου γιὰ νὰ πάρω μερικὰ βιογραφικὰ — θλιβερὸ καθήκον — γιὰ τὴν... νεκρολογία του.

Πραγματικά, παρὰ τὸ ὅτι ἦταν νύχτα, ἀνὰ κάλυσμα τὸ σπῆτι τῆς ἀδελφῆς του στοῦ Χαροκόπου καὶ ἐκεῖ, μόλις ἀνοίξε ἡ πόρτα, βρέθηκα κατάπληκτος μπροστὰ στὸ Ζωρζέτο ὁλοζώντανον πού μακαριὸς κάπνιζε ξαπλωμένος πάνω σ' ἓνα ντιβάνι μετὰ τὴ συντροφιά ἐνὸς ποντιακοῦ μαγκαλιού.

— «Ἐλα, παιδί μου, φώναξε σχεδὸν ἀναγκτισμένος, νὰ ξεσπᾶσω σὲ σένα. Ἐδῶ διαδόσανε ὅτι πέθανα καὶ ἀπ' τὸ πρῶτ' ὡς τὸ βράδυ ἡ ἀδελφὴ μου δέχεται... συλλυπητήρια γιὰ τὸν... προωρὸ θάνατό μου. Ἐπειδὴ δὲν ἔκανα γιὰ μερικὲς μέρες τὴν ἐμφάνισίν μου στὰ κέντρα τῆς Καλλιθέας, ὅλοι νομίζουν ὅτι ὁ Ζωρζέτος ξώφλησε... καὶ στέλνουν συλλυπητήρια...»

— Μὰ κι' ἐγὼ γι' αὐτὸ ἦρθα, τὸν διακοψα. Ἦθελα νὰ σοῦ ἐτοιμάσω μιὰ... νεκρολογία...

— Νεκρολογία; εἶπε ξαφνιασμένος. Νὰ εἶσαι καλά...

— Ακοῦς νεκρολογία... Μὰ εὐτυχῶς, τοῦ εἶπα, προλάβασα μιὰ γκάφα γιατί θὰ τὴν παθαίναμε...

— Ὡραία, ὦραία, ἔλεγε ὁλοένα ἱκανοποιημένος. Ἀλλὰ θὰ ἤμουν περιέργος τί θὰ ἔγραφες... Γιὰ φαντάσου νὰ διάβαζα τὴ νεκρολογία μου ξαπλωμένος ἐδῶ στὸ ντιβάνι...

Καὶ ἀφού μιλήσαμε γιὰ λίγη ὥρα ἀκόμα, γιὰ τὸ... θάνατό του, μοῦ ἐκμυστηρεύθηκε ὅτι ἐτοιμάζει ἓνα νέο φυλλάδιον μετὰ σατυρικοὺς στίχους καὶ σκέφτεται ν' ἀνεβάσῃ μετὰ ἐρασιτέχνες τοὺς «Κωδωνάτους βρυκόλακες» τοῦ Ε. Φοινικόπουλου, μιὰ ξεκαρδιστικὴ κωμωδία σὲ ποντιακὴν γράμμενι στὰ 1885.

Φαίγοντας τοῦ εὐχηθήκαμε νὰ εἶναι καλὰ καὶ νὰ διαψεύδῃ πάντα ὁ ἴδιος τοὺς προσεχεῖς θανάτους του...

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΓΝΩΜΕΣ

Ο ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΜΑΣ

ΔΥΟ γνώμες έχουν διατυπωθεί από τις στήλες του «Ποντιακού», γύρω στο ζήτημα που θίγει η επικεφαλίδα του σημειώματος αυτού.

Η πρώτη, με υπογραφή «Α.», στο 2ο τεύχος, σελ. 22. Η δεύτερη του Ε. Τομπούλη, στο 3ο τεύχος, σελ. 53. Στην άποψη της τελευταίας κλείνει κ' ένα σχόλιο σχετικό, δημοσιευμένο στα «Χρονικά» του 14ου τόμου του «Αρχείου Πόντου».

Το ζήτημα είναι σοβαρό και αξίζει τον κόπο ν' απασχολήσει τα ήγετικά στελέχη των Σωματείων μας — τους πνευματικούς μας ανθρώπους γενικά, και να συζητηθεί πλατιά, για να βρεθεί η πιο καλή λύση — ο σωστός δρόμος που πρέπει ν' ακολουθηθεί.

Ας παρουσιάσουμε συνοπτικά τις δυο αντικρουόμενες άψεις:

1. Μας λέγει ο «Α.»: Κύριος σκοπός των Συλλόγων μας πρέπει να είναι τώρα η περίσωση των λαογραφικών μας κειμηλίων, των παραδόσεών μας, των στοιχείων πολιτισμού μας στη γενέτειρα. Ο αθλητισμός πρέπει να τους ενδιαφέρει τότε μόνον, όταν στην περιοχή του Συλλόγου δεν υπάρχει καμιά αθλητική κίνηση. Το ν' ασχολείται και με τον αθλητισμό ένας Σύλλογος, που είναι μέσα σε πόλη όπου υπάρχει κίνηση αθλητική, αυτό αποτελεί έκτροπη από το σκοπό του.

2. Διάφορη έχει γνώμη ο Ε. Τομπούλης. Τη στηρίζει σε δυο λόγους: «Γενικότερας μορφής και καθαρώς ποντιακούς».

Η γενικώτερη μορφή αφορά τον

ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ ΞΕΝΙΤΑ

αθλητισμό ως «μορφήν θρησκείας», ως «θεότητα», όπως παρουσιάστηκε στην αρχαιότητα υπό την σκιάν του «Ιερού Βράχου». Και τονίζει πως ο αθλητισμός είναι ένα «πανελλήνιο αίτημα, είναι μια προσταγή της Φυλής, εις την οποίαν δεν ήτο δυνατόν ούτε έπρεπε να κωφεύσουν οι Πόντιοι».

Οι καθ' ας ποντιακοί λόγοιι πηγάζουν από την «άπουσία νέων γεννηθέντων εν Ελλάδι — Νεοποντίων — από τας τάξεις μελών και γενικά των Ποντιακών Συλλόγων» και από «τα προβλήματα διαδοχής, που βάπτον ή βράδιον θα προκύψουν ως ανάγκη αδήριτος εις τας διοικήσεις των άνω Συλλόγων». Στους λόγους αυτούς στηρίζει και την απόφαση του Συλλόγου «Αργοναυται — Κομνηνοί», που έχει επανιδρύσει το αθλητικό του τμήμα.

Και συμπληρώνεται ο κύκλος της εισαγωγής μας αυτής με το σχόλιο των «Χρονικών» του «Αρχείου Πόντου», που παίρνει θέση δίπλα στην τελευταία άποψη.

Ξέρομε πως είναι όλισθηρό το έδαφος για μια συζήτηση σαν την προκείμενη. Σε κάθε βήμα μπορεί να παραμονεύουν παρανοήσεις. Κ' έπειτα δύσκολα κανείς άπαρνιέται μια γνώμη που σχημάτισε και που την έχει υποστηρίξει

*Από τη δράση των Σωματείων μας

Ο Σύλλογος Ποντίων «Αργοναυται — Κομνηνοί» μοίρασε σε 90 άπορα Ποντιόπουλα από ένα ζεύγος παπούτσια από δωρεά του κ. Γιώρμπεη Μ. Π. Παπαδοπούλου Ποντίου έγκατεστημένου στο Σικάγο. Στην εικόνα κατά σειράν: Οί κ. κ. Αργυρόπουλος, Ε. Παυλίδης, Ι. Παπαδόπουλος. Έμπροσθεν καθήμενοι: Οί κ. κ. Α. Τερζόπουλος, Ν. Ξηρόπουλος, και Γ. Αλεξανδρίδης.

καὶ σὲ χαρτὶ τυπωμένο. Ὡστόσο, μὰ πού ξεκινήσαμε, θὰ πούμε κ' ἐμεῖς τὴ γνώμη μας «χωρὶς φόβον καὶ χωρὶς πάθος».

Ἄς πάρουμε νὰ τίς ἐξετάσουμε καὶ τίς δυὸ ἀπόψεις. Δὲν γυνάται ἀμφιβολία πὼς καὶ οἱ δυὸ γνώμες ὡς κύριο ἔργο τῶν Σωματείων μας θέλουν τὴν περίσωση τῶν ἱστορικῶν καὶ λαογραφικῶν μας μνημείων. Σὲ δευτερότερη μοῖρα φέρνουν τὸν ἀθλητισμό.

Ἡ πρώτη ἀποψη **ΕΠΙΤΡΕΠΕΙ** τὴν καλλιέργεια τοῦ ἀθλητισμοῦ, μόνο ἀπὸ τοὺς Συλλόγους μας πού εἶναι σὲ πόλεις δίχως ἀθλητικὴ κίνηση.

Ἡ δεύτερη **ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ** στοὺς Συλλόγους μας τὸν ἀθλητισμό.

Γιὰ νὰ λυθεῖ τὸ πρόβλημα, ἂς ἐπιτραπεῖ νὰ προστεθεῖ καὶ τρίτη γνώμη: **ΝΑ ΑΠΟΚΛΕΙΣΘΕΙ** ἀπόλυτα ὁ ἀθλητισμὸς ἀπὸ τὰ Σωματεία μας τῆς μορφῆς πού ἐννοοῦμε ὅλοι στὴν ὑπόψη συζήτηση.

Ἄς ἀναλύσουμε τώρα τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματα καὶ τῶν τριῶν ἀπόψεων.

α) Σύλλογοι ὅπου δὲν ὑπάρχει κίνηση ἀθλητική. Μὰ ὑπάρχει σήμερα πόλη, ἐπαρχιακὴ ἔστω, πού νὰ μὴ ἔχει τὸν ἀθλητισμὸ τῆς;

β) Ἡ γνώμη τοῦ Ε. Τομπούλη στηρίζεται στὴ σκοπιμότητα κυρίως, ὅσο κι ἂν δείχνει πὼς θέλει ἴση νὰ δώσει βαρύτητα καὶ στὸν ἀθλητισμὸ ὡς αὐτοσκοπὸ. Ὁραματίζεται τοὺς νέους πού θ' ἀσχοληθοῦν μὲ τὸν ἀθλητισμό, νὰ πλαισιώνουν τὸν Σύλλογο «Ἀργοναῦται - Κομνηνοί» γιὰ νὰ «σπαρατθεθοῦν ἐν συνεχείᾳ ὡς μέλη τοῦ Συλλόγου πού θὰ εἶναι πλέον ἰδιαίτερα ἰδικὸς τῶν». Καὶ συνεχίζει: «Τὸ πρόβλημα τῆς διαδοχῆς θὰ βρεῖ ἔτσι ἴσως τὸν δρόμον μιᾶς εὐτυχοῦς λύσεως». Ἐχει δίκαιο πού πρότεσε τὸ «ἴσως». Γιατὶ πολὺν καὶ μεγάλον ἐπιδέχεται τὸ ζήτημα σκεπτικισμὸ. Τὸ παραδέχεται καὶ ὁ ἴδιος ὅταν λέγει: «Κατὰ τὸ μετὰ τὸ αὐτὸ σταθμὸν πρέπει νὰ γίνη μιὰ σοβαρὰ προσπάθεια ποδηγητήσεως τῶν νέων ἐκ μέρους τῶν ἐκάστοτε Δ. Συμβουλίων τῶν Συλλόγων». Ναί· πρέπει. Μὰ πὼς καὶ πότε; Εἶναι τόσο εὔκολη αὕτῃ ἡ δουλειά;

Ἐκτιμῶ ἀπόλυτα τίς ἀγαθὰς προθέσεις τοῦ Ε. Τομπούλη. Συμμερίζομαι τίς ἰδέες του γιὰ τὸν ἀθλητισμό, πού τόσα καλὰ λόγια τοῦ ὑπαγόρευε νὰ γράψει γι' αὐτὸν ὁ ἐνθεὸς ἐνθουσιασμὸς του.

Γνωρίζω καὶ ἐκτιμῶ ἀπόλυτα τὴ δραστηριότητα καὶ τὴν ἐξαιρετικὴ διάθεση τοῦ Προέδρου καὶ ὅλων τῶν μελῶν τοῦ Δ. Συμβουλίου τοῦ Συλλόγου «Ἀργοναῦται - Κομνηνοί» νὰ ἐργασθοῦν ἀποδοτικὰ γιὰ ν' ἀναδείξουν τὸ παλαιόμαχο Σωματεῖο μας, πού ἔχει ἀξιώσεις στὴν ἐγνώμοσύνη τῶν Ποντίων γιὰ τὴν πολὺπλευρὴ ἐθνικὴ καὶ κοινωνικὴ του δράση. Ὅμως πολὺ φοβοῦμαι μήπως ἡ ποδηγήσει αὐτὴ μείνει ὡς «πόθος εὐσεβής». Περισσότερος μὲ κατέχει σκεπτικισμὸς, μήπως ὁ ἀθλητισμὸς δὲν ἀποτελεῖ τὴν καλύτερη τοποθέτηση ἐνὸς ζήλου, μιᾶς εὐγενικῆς φιλοδοξίας γιὰ δράση γόνιμη, γιὰ ἔργα πνοῆς, γιὰ ἐπιτεύγματα μνημειακά, πού ἀναλογοῦν στὴν ἱστορικὴ ἀποστολὴ τοῦ σοβαροῦ μας Σωματείου.

Κ' ἔπειτα, τὰ ἔξοδα πού θὰ χρειastoῦνε γιὰ τὴν ὀργάνωση γηπέδου καὶ συνέχεια κατόπιν; Δὲν θὰ ἦταν πολὺ πολυτιμότερο νὰ διατεθοῦν γιὰ τὸν κύριον σκοπὸ τοῦ Συλλόγου, τὴν πού δὲ διατηροῦνται ἀκόμα οἱ πηγές γιὰ συναγωγὴ καὶ περίσωση ὑλικοῦ ἱστορικοῦ, λαογραφικοῦ καὶ γιὰ τὴν ἐπιδίωξη πῶν παραδόσεων μας, μὲ τὰ τραγούδια μας, μὲ τοὺς χοροὺς μας, μὲ τίς θεατρικὲς παραστάσεις, μὲ τίς ἐκδόσεις μας τίς ποντιακές;

Μὰ ἔχομε, θὰ μοῦ πεῖς, ἀνάγκη τῆς παρουσίας τῶν «Νεοποντίων» στὶς τάξεις τῶν μελῶν τῶν Σωματείων μας. Θέλομε ν' ἀντιμετωπίσωμε καὶ τὰ προβλήματα τῆς διαδοχῆς.

Ρωτᾶω κ' ἐγὼ τώρα: Δὲν θὰ ἦταν μήπως ἀρκετὲς οἱ λεγῶνες τῶν νέων πού θὰ μπορούσαν νὰ μάθουν τὰ τραγούδια μας καὶ τοὺς χοροὺς μας, πού πάντα θὰ διατηροῦν τὴν ἀγέραςτὴ ἀξία τους; Δὲν θὰ ἦταν ἀρκετὰ τὰ σμήνη τῶν Ποντίων πού κατακλύζουν ἀσφυκτικὰ κάθε φορὰ τίς αἴθουσες κατὰ τίς θεατρικὲς μας παραστάσεις; Λίγοι εἶναι κείνοι πού ἐντρυφοῦν στὰ λαογραφικά μας περιοδικά; Λίγοι εἶνε κείνοι πού ἀκολουθοῦν ἐγκύκλιες καὶ πανεπιστημιακὲς σπουδές;...

Ὡστε θὰ παραμεληθεῖ τελείως ὁ ἀθλητισμὸς; Ὅχι. Οἱ «Νεοπόντιοι» ὅπου βρίσκονται, εἴτε τὸ θέλομε εἴτε ὄχι, θὰ ἐντάσσονται, ὅπως καὶ γίνεται, στὶς ἀθλητικὲς ὁμάδες τῆς περιοχῆς τους, συνεχίζοντας τίς τυχόν ἐπιδόσεις πού θὰ πραγματοποιοῦντο στὸ σχολεῖο μὲ τοὺς λοιποὺς ἀλλομερίτες συμμαθητὲς τους. Καὶ οἱ Σύλλογοί μας θὰ ὑποστηρίξουν ὅσους ἐπιτύχουν ἐπιδόσεις ἀξιόλογες καὶ δείχνουν πὼς ἔχουν τίς δυνατότητες νὰ διαπρέψουν, ὅπως καὶ σπουδαστὲς μας καὶ ἄλλους σὲ ἄλλους κλάδους συμπαιῶτες μας, πού ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ὑποστήριξη.

Θὰ μπορούσε μάλιστα νὰ πεί κανεὶς στὸ κεφάλαιο αὐτό, πὼς καὶ ἀπὸ μιὰ γενικώτερη ἀποψη κινδύνου ἐκτροπῆς τῆς εὐγενικῆς ἀμιλλας σὲ ψυχώσεις τοπικιστικὲς, δὲν συμφέρει νὰ γίνουν ξεχωριστὲς ποντιακὲς ὁμάδες.

Κι ἀκόμα: ποῖος τοὺς ἐμποδίζει κι αὐτοὺς νὰ λάβουν μέρος στὰ κοινὰ τῶν Ποντίων; Ποῖος τοὺς ἐμποδίζει νὰ μάθουν τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγούδια μας; Μήπως αὐτὰ δὲν ἀρκοῦν νὰ τοὺς κάμουν ν' ἀγαπήσουν κάθε τί τὸ ποντιακὸ καὶ νὰ τοὺς συγκεντρώνουν γύρω στὰ Σωματεία μας;...

Ἀβίαστα τώρα νομίζω πὼς ἔρχεται νὰ βγεῖ τὸ συμπέρασμα. Καταλήγουμε στὴν τρίτη ἀποψη: **Νὰ ἀποκλεισθεῖ ὁ ἀθλητισμὸς ἀπὸ τὰ Σωματεία μας.** Καὶ νὰ κατοχυρωθεῖ αὐτὸ καταστατικῶς.

Ἡ φωτεινὴ διορατικότητά τῶν ἱδρυτῶν τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» πού ἡ δράση τῆς ἡ θετικὴ ἀκτινοβολεῖ σὲ ὅλη τὴ Βορεινὴ Ἑλλάδα, τὴν ἔχει ἀποφύγει αὕτῃ τὴν κακοτοπία.

Οἱ «Ἀργοναῦται - Κομνηνοί», ἔχοντας νὰ παλαίψουν ἀπαρχῆς μὲ ρέματα ἀντικρουόμενα στὴν ἐκτεταμένη περιοχὴ «Ἀθηνῶν - Πειραιῶς καὶ περιχώρων», ἔχουν ἐπιτύχει νὰ συγχωνέψουν συμβιβαστικὰ στὴν σύνθετὴ ἐπωνυμία τους ὅλες τίς ἀντιθέσεις. Γι' αὐτὸ δὲν τὰ κατάφεραν ν' ἀποφύγουν τὸν καταστατικὸ σκόπελο.

Ὡστόσο, ἀπὸ τὸ 1937 συνέχεια ὡς τελευταία, καμιά δὲν ἐσημείωσαν κίνηση ἀθλητικὴ. Δὲν εἶναι ποτὲ ἀργά. Ἀρκεῖ ν' ἀναγνωρισθεῖ, μὲ τὴ συζήτηση, τὸ «κακῶς κείμενον κακόν», ἂν ὑπάρχει πράγματι. Κι' εὐκόλα μποροῦν νὰ κατοχυρωθοῦν καὶ ἀπὸ μελλοντικὲς ὑποτροπές, μὲ μιὰ κατάλληλη ἀναθεώρηση τοῦ καταστατικοῦ τους.

Τὸ ἴδιο τότε πρέπει νὰ γίνη καὶ μὲ ἄλλα Σωματεία μας, ὅπου τυχόν συντρέχει παρὰ μοῖα περίπτωσις.

Ὅμως γιὰ ὅλα αὐτά, καὶ γιὰ τὰ ἀντικείμενα πού ἀξίζουν νὰ συγκεντρώσουν τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν Συλλόγων μας, ἴσως δὲν εἶναι τελείως περιττὸ καὶ πιθανὸν νὰ μᾶς δοθεῖ εὐκαιρία νὰ ἀσχαληθοῦμε σὲ ἄλλο μας σημεῖωμα.

ΞΕΝΟΣ ΞΕΝΙΤΑΣ

ΣΤΟ ΑΛΛΟ : Ἀπάντηση τοῦ κ. Ε. Τομπούλη.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Ἡ ποντιακή βραδιά τῆς «Ἐνώσεως Νικαίας - Κορυδαλλοῦ»

Τὸ νέο Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἐνώσεως συνεχίζει τὴν ζωντανή του δράση. Ἕνα ὄνειρο θέλει νὰ πραγματοποιήσει πρῶτα - πρῶτα: Τὴν ἀπόκτηση Στέγης. Γιὰ τὸ ὄνειρο αὐτὸ ὀργανώθηκε ἡ βραδιά τῆς 3 Φεβρουαρίου.

Ἡ συρροή τοῦ κόσμου ἦταν δυσανάλογη μὲ τὸν χῶρο ποὺ διέθετε ἡ κατάλληλη αἴθουσα τοῦ κέντρου «Βαριετὲ» τῆς Νικαίας. Τὴν βραδιά ἐτίμησαν μὲ τὴν παρουσία τους ἐκπρόσωποι καὶ ἄλλων Ποντιακῶν Συλλόγων, ὅπως τῆς «Προόδου» Καλλιθέας, τῆς «Ἐνώσεως Ποντίων Πειραιῶς», ὁ πρόεδρος τῆς Ποντιακῆς Στέγης Νικαίας, ὁ πολιτευτὴς Πειραιῶς κ. Ἀθ. Ἀσιατίδης, ὁ καλλιτέχνης Νίκος Σπανίδης καὶ ἄλλα μέλη τοῦ Θεατρικοῦ ὁμίλου, οἱ Στ. Ξανθόπουλος, Α. Χατζηκίδου, Ὁλγ. Κυριακίδου, Ο. Μαυροκεφαλίδου, Γ. Ξανθόπουλος, Κοῦλα Μωυσιάδου, Ἀρ. Θεοδωρίδης, Μ. Οὔσταπασίδου, Χ. Τσακλᾶς.

Ἡ βραδιά ὑπῆρξε γεμάτη ποντια-

κὸ κέφι. Χορεύτηκαν χοροὶ εὐρωπαϊκοὶ καὶ ποντιακοί, μέσα σὲ μιὰν ἀτμόσφαιρα ἐγκαρδιοσύνης. Ὁ διευθυντὴς τῆς βραδιᾶς κ. Κώστας Θωΐδης μπορεῖ νὰ σημειώσῃ στὸ ἐνεργητικὸ του μιὰν ὠραία ἐπιτυχία.

Τὴν ποντιακή ἀτμόσφαιρα τῆς βραδιᾶς τὴν ἐγέμισε μὲ τὰ τραγούδια τοῦ ὁ τροβαδούρου τοῦ Πόντου Ν. Σπανίδης, καὶ οἱ καλλιτέχνες τῆς λύρας Α. Γάραλης, Γ. Μελισσανίδης, καθὼς καὶ οἱ προαναφερθέντες καλλιτέχνες τοῦ ὁμίλου μὲ τὴν εὐγενική συμβολή τους.

Πλουσιώτατο λαχεῖο μὲ δῶρα ἀξίας τριῶν ἑκατομμυρίων, προσφερθέντα ἀπὸ φίλους τῆς Ἐνώσεως φροντίδι τοῦ κ. Γ. Γουστουρίδη, ὑπῆρξε μιὰ ἀπὸ τίς χαριτωμένες στιγμὲς τῆς βραδιᾶς.

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐνώσεως κ. Ἡλ. Σπανάκης, ἀρχιτέκτων, σὲ σύντομη ὁμιλία του ἀνέπτυξε τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Ποντιακῆς Στέγης. Ἐπίσης ὁ γεν.

Ἀπ' τὸ Χριστουγεννιάτικο Δέντρο τῆς «Ἀδελφότητος Ποντίων» Παγκρατίου.

γραμματεὺς τῆς Ἑνώσεως κ. Γ. Σακκάς εὐχαρίστησε μὲ λίγα γκαρδιακὰ λόγια ὅσους ἐτίμησαν τὴν ὠραία βραδιά.

Οἱ δωρεές γιὰ τὴ Στέγη ἔφθασαν ἕως σήμερα τὰ 22 ἑκατομμύρια. Μὲ τὰ ἄλλα 8 ἑκατομμύρια ποὺ διαθέτει ἡ Ἑνωσις γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ κλείνει τὸ ποσὸ τῶν 30.000.000. Ἡ προο-

πτική γιὰ τὴν αὐξηση τῶν συνεισφορῶν εἶναι εὐνοϊκή. Βάσιμες ἐλπίδες ὑπάρχουν πὼς ὁ καθένας θὰ ἐνισχύσῃ τὴν πραγματοποίηση τοῦ οὐραίου τῆς Στέγης.

Ἡ ὠραία προσπάθεια τῆς Ἑνώσεως Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ, εὐχόμεθα νὰ γίνῃ παράδειγμα γιὰ ὅλους.

Παιδικὸς Σταθμὸς στὴν Καλαμαριά

Ἡ Καλαμαριά κοντὰ στὰ τόσο ἐγκαινία θεμελίων λίθων ποὺ γιόρτασε τὸν τελευταῖον αὐτὸν καίρὸν δέχτηκε στὶς 4 Ἰανουαρίου καὶ τὸν θεμελίον λίθον τοῦ «Παιδικοῦ Σταθμοῦ» τὸν ὁποῖον ἀνεγείρει ἡ «Εὐξείνος Λέσχη Ποντίων Θεσσαλονίκης» μὲ συνδρομὰς τῶν μελῶν τῆς καὶ δωρεές διαφόρων Ποντίων τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ.

Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀξίας ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων κατατεθειμένων στὴν Τράπεζα, προορίζεται νὰ φιλοξενῇ καθημερινῶς ὀγδόντα παιδιὰ τῶν ὁποίων οἱ ἐργαζόμεναι μητέρες, Καλαμαριώτισσες, πάσης γεωγραφικῆς προελεύσεως, θὰ μποροῦν νὰ τὰ ἐμπιστευθοῦν στὴν μητρικὴν στοργή τοῦ ιδρύματος, ἐκδηλουμένην ἀπὸ εἰδι-

κευμένες δασκάλες τροφούς καὶ παιδαγωγούς, ποὺ θὰ ταΐζουν, θὰ διδάσκουν καὶ γενικὰ θὰ ἐπιβλέπουν καὶ θὰ περιποιηθοῦν τὰ παιδιὰ αὐτά, ἀντικαθιστώντας τὴν Μάννα τους, ποὺ ἤσυχη, εὐτυχισμένη καὶ ἀσφαλὴς γιὰ τὴν τύχη τῶν παιδιῶν τῆς, θὰ ἐπιδοθῇ μὲ ἐνθουσιασμὸ καὶ χαρὰ στὴν δουλειά τῆς, στὸ μεροκάματό τῆς.

Τέτοιο ἴδρυμα Κρατικῆς μερίμνης στερεῖται ἡ Καλαμαριά ποὺ κατοικεῖται ἀπὸ ἐργαζομένους. Καὶ ὁ λόγος αὐτὸς ἀνεβάξει, σὲ ἀνεκτίμητο σημεῖο τὴν χειρονομίαν αὐτὴν τῆς «Εὐξείνου Λέσχης Ποντίων Θεσσαλονίκης» καὶ τοποθετεῖ τοὺς ἰθύνοντας αὐτὴν, στὴν θερμότερη γωνιά τῆς καρδιάς τῶν Καλαμαριωτῶν ποὺ

Ἀπ' τὸ κόψιμο τῆς πῆττας τῆς Πρωτοχρονιάς στὴν «Ἀδελφότητα Ποντίων» Παγκρατίου. Στὸ βάθος καθισμένος ὁ κ. Δ. Ψαθάς, ὀρθίος ποὺ κόβει τὴν πῆττα ὁ κ. Χ. Μυρίδης καὶ δίπλα του ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀδελφότητος κ. Ι. Καλιφατίδης.

στρέφουν συγκεντρωμένην τὴν εὐγνωμοσύνην τους, στοὺς ἐξόχους αὐτοὺς Ποντίους ποὺ μεταλαμπαδεύουν καὶ ἐδῶ τὸ κοινοτικὸν ἔργον ἀλληλεγγύης καὶ φιλανθρωπισμοῦ ποὺ ἀνέπτυσαν στὴν ὑπόδαυλὴ Πατρίδα οἱ Προύχοντες καὶ ἡ Δημογεροντία μας, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἐκλειπόντα Ἀρχιεπίσκοπον, τότε Μητροπολίτην Τραπεζοῦντος Χρῦσανθον.

Ἐνα μυριόστομο «Εὐχαριστῶ» καὶ ἓνα τεράστιο «Εὐγε» ἀπευθύνει ἡ Καλαμαριά πρὸς τὸ Δ. Συμβούλιον τῆς «Εὐξείνου Λέσχης» τὸ ὁποῖον συνέλαβε τὴν ἰδέαν καὶ μὲ ἐπαινετικὰς προσπάθειάς ἐπέτυχε τὴν πραγ-

ματοποίησιν αὐτῆς.

Ἀξιοὶ τῆς Πατρίδος ἀναδεικνύονται οἱ Πόντιοι αὐτοί, διότι πιστεύοντες εἰς τὴν χρησιμότητα τῆς φιλανθρωπίας ὡς ἀνωτέρου ἰδανικοῦ ἀλλὰ καὶ ὡς μέσου διὰ τὴν κοινωνικὴν ἰσορρόπησιν τοῦ καθεστώτος, ἐπιδίδονται μετὰ τόσου ζήλου στὴν μείωση τῶν στερήσεων καὶ κακουχιῶν τῶν συνανθρώπων των, γιὰ νὰ τοὺς συγκρατοῦν μέσα στὰ πλαίσια τοῦ ὀρθολογισμοῦ, τῆς ὑπομονῆς καὶ τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΑΞΕΙΔΗΣ

Καλαμαριά

Ἡ «Ἑνωσις Ποντίων Πειραιῶς» καὶ τὰ ἄπορα παιδιὰ τῆς Δραπετσῶνος.

Ἀπὸ χρόνια τώρα, σ' ἓνα φτωχικὸ γραφεῖο σ' ἓναν ἄθλιο δρόμο τῆς πολυθλασμένης Δραπετσῶνος, ζῇ καὶ ἐργάζεται ἓνα Ποντιακὸ σωματεῖο: «Ἡ Ἑνωσις Ποντίων Πειραιῶς». Ἡ Ἑνωσις λοιπὸν αὐτὴ ἔκανε στὶς 7 Ἰανουαρίου μιὰ σεμνὴ καὶ συγκινητικὴ τελετὴ σὲ μιὰ μεγάλη αἴθουσα τοῦ μεγάλου σχολείου Δραπετσῶνος σκοπὸς τῆς ὁποίας ἦταν νὰ ντύσῃ ἑκατὸ περίπου ἄπορα καὶ ὀρφανὰ Ποντιόπουλα τοῦ συνοικισμοῦ, χάρις στὴν πρόθυμην οἰκονομικὴ ἐνίσχυση πολλῶν εὐπόρων πατριωτῶν καὶ φίλων.

Στὴν τελετὴ ποὺ ἄρχισε στὶς 10, 45 παρέστησαν οἱ ἀντιπροσωπεῖες

τῶν παρακάτω Ποντιακῶν ὀργανώσεων:

1) Ἑνωσις Ποντίων Νικαίας - Κοουδαλοῦ, 2) Ἀδελφότης Ποντίων Παγκρατίου, 3) Σωματεῖον Ποντίων Καλλιθέας ἢ «Πρόοδος», 3) Ἀθλητικὴ Ἑνωσις Ποντίων Πειραιῶς, 5) Σωματεῖον Φορτοεκφορτωτῶν ὁ «Πόντος» καὶ 6) Ἡ Ἑνωσις Οἰκιστῶν Ἀναστάσεως ἢ «Ἀνάληψις» καὶ πληθὸς κόσμου.

Τὴ γιορτὴ τίμησαν ὁ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Σ. Βενιζέλος, ὁ πρόεδρος τῆς ΕΠΕΚ κ. Ε. Τσουδερὸς, ὁ ὑπουργὸς Τύπου κ. Ε. Κοθρῆς, ὁ Μητροπολίτης Ἀργυροκάστρου κ. Παντελεήμων, ὁ ἀρχιερατ. προϊστά-

Ἀπ' τὴ γιορτὴ τοῦ Συλλόγου Ποντίων «Ἀργοναῦται — Κομνηνοὶ» στὶς 21-1-51. Ἀπ' τὰ ἀριστερά: κ. κ. Ε. Καρατζᾶς, Μικρόπουλος, ὁ ἀστυνόμος Ε. Κωφίδης, Θ. Συμεωνίδης, Ι. Παπαδόπουλος, Χ. Μπαϊρακτάρης καὶ Θ. Ξηρόπουλος.

μενος Νικαίας αρχιμανδρίτης Πανάρετος, οί ιερείς τῆς Ἀναλήψεως, ὁ βουλευτής Πειραιῶς κ. Ντάλλας, ὁ ἀστυνομικὸς διευθυντὴς Πειραιῶς κ. Γερ. Λιαρομμάτης, οί πολιτευταί Πειραιῶς κ. κ. Ὀρφανός, Μαρσέλλος, Ἐμμανουηλίδης, Παπαμαντέλος, Π. Γύπτης, ὁ Πόντιος ἀστυνόμος καὶ ἐκλεκτὸς πατριώτης κ. Ε. Κωφίδης καὶ ἄλλοι ποὺ δὲν μάθαμε τὰ ὀνόματά τους.

Ὑστερα ἀπ' τὸν ἀγιασμό ἀπαγγέλθηκαν συγκινητικὰ ποιήματα ἀπ' τὰ παιδιὰ καὶ τραγουδήθηκαν διάφορα τραγούδια. Μίλησαν κατόπιν ὁ πρόεδρος τῆς «Ἐνώσεως Ποντίων Πειραιῶς» κ. Δημ. Μιχαηλίδης, ὁ γραμματεὺς τῆς κ. Σ. Κυζιρίδης, ὁ κ. Χ. Τσιρίδης, ὁ κ. Α. Ἀσιατίδης, ὁ κ. Λ. Ἀμοιρίδης, ὁ πρόεδρος τῆς «Ἐνώσεως Ποντίων Νικαίας - Κορυδαλλοῦ» κ. Η. Σπανάκης, ὁ γραμματεὺς τῆς «Ἀδελφότητος Ποντίων Παγκρατίου» κ. Ε. Βουτυράς, ὁ πρόεδρος τῆς «Ἀθλητικῆς Ἐνώσεως Ποντίων Πειραιῶς» κ. Δ. Μισαηλίδης καὶ ὁ πρόεδρος «Οἰκιστῶν Ἀναλήψεως» κ. Μεϊμάρης.

Τὸν κ. Πρόεδρο τῆς κυβερνήσεως ποὺ προσήλθε κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἐορτῆς μὲ τοὺς ἄλλους ἐπιστήμους προσεφώνησε ὁ καθηγητὴς κ. Α. Ἀσιατίδης ποὺ εἶπε ὅτι οἱ Πόντιοι θε-

ωροῦν εὐτύχημα ὅτι ὑποδέχονται τὸν γιοῦ τοῦ Μεγάλου Βενιζέλου στὸ φτωχικὸ τους συνοικισμό ποὺ ἀρχίζει τώρα νὰ ἀναγεννᾶται σὰν φοῖνικας ἀπ' τὴν τέφρα τοῦ χάρις στὶς ἀοκνες προσπάθειες τῆς «Ἐνώσεως Ποντίων Πειραιῶς». Σὺγχρονα παρεκάλεσε τὸν κ. Πρόεδρο ὅπως μεσολαβήσῃ καὶ προσωπικὰ καὶ τακτοποιηθῇ τὸ ἐκκρεμοῦν ζήτημα τῆς παραχωρήσεως ἐνὸς οἰκοπέδου πρὸς στέγασιν τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς Ἐνώσεως.

Ὁ κ. Πρόεδρος ὑποσχέθηκε νὰ τακτοποιήσῃ τὸ ζήτημα.

Ὁ κ. Σ. Βενιζέλος ἐξέφρασε τὴν χαρὰ τοῦ γιὰ τὴν ωραία καὶ σεμνὴ προσπάθεια τῶν Ποντίων γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῆς δυστυχίας καὶ δώρησε ἀπ' τὸ δικό του ταμεῖο 2.000.000 δραχ. γιὰ τὰ ὀρφανά.

Ὁ κ. πρωθυπουργὸς καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσημοι ἀπεχώρησαν μέσα σὲ ζητωκραυγὲς καὶ χειροκροτήματα τοῦ κόσμου καὶ μέσα ἀπὸ τοὺς ἤχους τῆς ποντιακῆς λύρας ποὺ συγκίνησε ἐξαιρετικὰ ὅλους τοὺς παρισταμένους.

Ἐνα εὖγε ἀξίζει στὸ λαμπρὸ αὐτὸ ποντιακὸ σωματεῖο ποὺ τάχθηκε νὰ ὑπερασπίσῃ καὶ νὰ φροντίσῃ ἕναν ἀπ' τοὺς πιὸ φτωχοὺς καὶ ἀθλίου συνοικισμοὺς τῆς περιοχῆς Πειραιῶς, μὲ τὴ μεγάλη δυστυχία.

«Ἀδελφότης Ποντίων» Παγκρατίου

Στὶς 26 Δεκεμβρίου 1950, δευτέρη μέρα τῶν Χριστουγέννων, ἔγινε μιὰ ωραία Χριστουγεννιάτικη γιορτὴ στὸ Ἐντευκτήριο τῆς Ἀδελφότητος. Ἡ γιορτὴ «τοῦ Χριστουγεννιάτικου δένδρου» γιὰ τὰ παιδιὰ τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος. Κυρίες καὶ δεσποινίδες ἀπὸ ἐνωρὶς εἶχαν στολίσει μὲ ωραία καὶ κατάλληλα δῶρα τὸ Δένδρο.

Ἡ γιορτὴ ἀρχισε στὶς 4 μ. μ. Ἡ αἴθουσα εἶναι γεμάτη ἀπὸ παιδιὰ ἀνυπόμονα καὶ ζωηρά. Σὲ μιὰ γωνιά εἶναι ἕνας ὁμιλος παιδιῶν, ἀγόρια καὶ κορίτσια, ἡ «χορωδία» ποὺ θὰ τραγουδήσῃ. Πλάγι τους ἡ κ. Α. Κωνσταντινίδου, Διευθύντρια, ποὺ τοὺς ἐμψυχώνει, γιατί ἔχουν καρδιοχτύπια.

Τὸ σύνθημα τῆς γιορτῆς δίνεται ἀπὸ τὸν κ. Ε. Βουτυράν, Γεν. Γραμματέα τῆς Ἀδελφότητος, μὲ μιὰ μικρὴ καὶ ἐμπνευσμένη ὁμιλία τοῦ γιὰ τὴν γενέτειρα, γιὰ

τὸν ἀλησμόνητο Πόντο, γιὰ τὰ τραγούδια μας, γιὰ τὸν ωραῖο πολιτισμὸ μας, γιὰ τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων.

Ἐπειτα ἦρθε ἡ σειρὰ τῶν παιδιῶν. Ἐγίναν ἀπαγγελίες ωραίων ποιημάτων ἀπὸ μικροὺς καὶ μικροῦλες, ποὺ ἔδωσαν ἕναν ωραῖον τόνο στὴ συγέντρωση. Ἀκολούθησε χορὸς γύρω ἀπὸ τὸ δέντρο κ' ἔπειτα ἡ διανομὴ τῶν δώρων σὲ 90 παιδιὰ, μὲ τὴν ὁποία κ' ἔκλεισε ἡ γιορτὴ, ποὺ ἔδωσε τὴ χαρὰ στὸν παιδικὸ κόσμον κ' ἐξύπνησε ἀγιάτρευτες νοσταλγίες στοὺς μεγάλους.

B.

— Τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς ὁμάδες τῆς «Ἀδελφότητος» ψάλανε τὰ Κάλαντα (θύμισμα) σὲ πολλὰ ποντιακὰ σπιτία καὶ ποὺ ἔγιναν ἐνθουσιαστικῶς δεκτὲς ἀπ' ὅλους τοὺς συμπατριῶτες μας. Ἡ εἴσπραξη τῆς βραδιάς ἔφτασε τὰ 7 ἑκατομμύρια δραχμὲς οἱ ὁποῖες θὰ δια-

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Μ. Νυμφόπουλον, Χρυσοκέφαλον Νευροκόπιο Δράμας: 'Η ελπίστη σας' θα δημοσιευθεί στο άλλο μας τεύχος. Είναι καλή. Σας ευχαριστούμε θερμά και για τη συνεργασία και για το ενδιαφέρον σας προς το περιοδικό μας. Μας γράφετε: «Το περιοδικό σας, χωρίς να σας κολακεύσω, είναι πλούσιο σε περιεχόμενο και είναι ανάγκη να συνεχίσετε την έκδοσή του για λόγους εθνικούς». Αυτό προσπαθούμε να κάνουμε κι' εμείς, αλλά χρειάζεται η προσπάθεια όλων. 'Ελπίζουμε να έχουμε συχνά συνεργασία σας και για σημαντικά θέματα που μας ενδιαφέρουν και τη γνώμη σας για κάθε τι που δημοσιεύεται στο «Ποντιακό». Ο κ. Καπνής είναι ακριβώς αυτός που σας διέδωκε στη σύνταξη του «Φάρου της Ανατολής». Σας διαβιβάζει τους χαιρετισμούς του.

Δ. Τελλίδην, Θεσσαλονίκη: 'Εχουμε καιρό να πάρουμε γράμμα σας για να μας πληροφορήσετε τις ενέργειές σας. 'Απ' τους φίλους μας θέλουμε να έχουμε πάντα νέα τους. Σας γράψαμε ιδιαίτέρως. Ευχαριστούμε για τις εύχες και σας εύχουμε τα ίδια.

Ν. Εύτυχιδην, Δράμα: 'Ο κ. Ι. Θωμαΐδης μας έδωσε ένα γράμμα σας και φωτογραφίες. Ακόμα δεν αποφασίσαμε να δώσουμε ταυτότητες στους αντιπροσώπους μας. Πάντως μόλις έκτυπώσουμε, θα σας στείλουμε. 'Αλλά και τώρα μπορείτε να ενδιαφερθείτε για το περιοδικό μας, να μας γράψετε συνδρομητές και να μας στείλετε και διάφορα νέα ή άλλη συνεργασία που αφορά το περιοδικό μας.

Ιωάν. Σαλτσήν, Θεσσαλονίκη: Σας εκφράζουμε τις απειρες ευχαριστίες μας για το ενδιαφέρον σας ως προς την έγγραφη συνδρομή και την άποστολή συνεργασίας. Το άρθρο σας είναι ωραιότατο και πολύ σοφό παρ' όλο ότι θέλετε να αποκαλέσετε τον εαυτό σας «άσοφο». «'Ασοφος» είσθε; Προς Θεού!

τεθούν σε άπόρους Ποντίους.

—'Η Πρωτοχρονιάτικη πηττα της «'Αδελφότητος» σε ειδική γιορτή, κόπηκε από τον κ. Χ. Μυρίδη με την παρουσία πολλού και έκλεκτου ποντιακού κόσμου. Το νόμισμα της πηττας (μιά χρυσή λίρα) έπεσε στη δεσποινίδα Μ. Εύθυμιάδου.

Υστερα έπακολούθησαν τραγούδια και χοροί. Μέλη του «Ποντιακού Θεατρικού 'Ομίλου 'Αθηνών» παρουσίασαν ένα μικρό αλλά καλλιτεχνικό πρόγραμμα ενισχύοντας έτσι τη γιορτή. Κατά τη γιορτή επανεληθήσαν ώριμένα σκέτς της επιθεωρήσεως «'Ελάτεν, πολλά θα γελάτεν» των Γ. Λαμψιδή και Χ. Δημάρχου.

— Κατά το διάστημα Δεκεμβρίου (1950) και 'Ιανουαρίου η «'Αδελφότης» οργάνωσε δυο διαλέξεις στο ανακατασκευασθέν έντευκτήριό της με όμιλητάς τον κ. Δ. Ψαθά (Τό γέλιο στη ζωή μας) και τον κ. Δ. Λουίζο ('Ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου).

'Ελπίζουμε ότι με τη βοήθεια και των άλλων έκλεκτων πατριωτών μας και φίλων μας, θα μας βοηθήσετε σημαντικά να υπερνικήσουμε τις παντοειδείς δυσκολίες που συναντάμε. Με τον κ. Διονυσιάδη συνεννοήθηκε ο κ. Ν. Καπνής και άσφαλώς θα άρχισε να εργάζεται δια την είσπραξιν των συνδρομών. 'Από τη στήλη αυτή ευχαριστούμε επίσης θερμά και τα παιδιά του 'Ομίλου Θεσ)νίκης, που σας βοήθησαν στην έγγραφη συνδρομή.

Α. Χαλυβόπουλον, Νίκαια - Πειραιώς: Είπατε εξαιρετικός και δεν μπορούμε παρά να σας ευχαριστήσουμε εγκάρδια για το συνεχές ενδιαφέρον σας στην έγγραφη συνδρομή. Εύγε σας. 'Αν κάθε αναγνώστης εργαζόταν όπως εσείς, σήμερα θα δεκαπλασιάζαμε την κυκλοφορία μας και δεν θα δυσκολευόμασταν κάθε τόσο στην έκδοση του περιοδικού μας με τις έκαστοτε αύξησεις χάρτου και έκτυπωτικών.

Γ. Ταξιόδην, Καλαμαριά - Θεσσαλονίκη: Πήραμε τη συνεργασία σας και τη δημοσιεύουμε ευχαρίστως. 'Από κάθε αναγνώστη περιμένουμε να μας γράψη κάτι. Βάλαμε σαν έκαν απ' τους σκοπούς του περιοδικού τη συνεργασία όλων, και όχι τη διατύπωση των γνώμων των έκδοτών του μόνον. 'Όταν στέλνετε επίκαιρη ύλη για γεγονότα, γιορτές κλπ. αν είναι δυνατό συνοδεύτε την και με φωτογραφίες έφ' όσον υπάρχουν.

Π. Έξαδάκτυλον, 'Ορεικάστρον: Πήραμε το γράμμα σας και τα ανέκδοτά σας τα όποια θα χρησιμοποιηθούν σε προσεχή τεύχη μας. Περιμένουμε τ' αποτελέσματα των ενεργειών σας. 'Από τώρα θα σας στείλουμε 10 τεύχη. 'Αν μπορείτε γράψτε μας συνδρομητές. Για το ενδιαφέρον σας ευχαριστούμε. Περιμένουμε πάντα κάτι δικό σας.

Π. Γρηγορίου, φαρμακοποιόν, Γιαννιτσά: Μένουμε κατάπληκτοι και για τους θυμούς σας και για το ήθος σας. Νομίζουμε ότι σ' έναν έπιστήμονα επιβάλλεται άλλη συμπεριφορά προς ανθρώπους πατριώτες, φίλους που ανέλαβαν ανιδιοτελώς και με άτομικές θυσίες μια τελείως πατριωτική και εθνική προσπάθεια. Λυπούμεθα πάντως εξαιρετικά.

Ι. Παπαδόπουλον, Ξάνθην: Χρήματα έλήφθησαν, σας ευχαριστούμε. 'Ελπίζουμε να συνεχίσετε τις ενέργειές σας για το καλό και την πρόοδο του περιοδικού.

Ι. 'Αβραμάντην, Κοζάνην: Πήραμε το φιλικό γράμμα σας και είμεθα υπερήφανοι γιατί έχουμε τέτοιους φίλους και ύποστηρικτάς. Πιστεύουμε άκράδαντα, ότι θα κάνετε ό,τι χρειάζεται για τη διάδοση του περιοδικού μας, το όποιο κατά γενική έμολογία άξίζει να σταθί και να προκόψη. 'Αφίνουμε κάθε πρωτοβουλία σε σας για την οργάνωση της διαθέσεως. Θα σας παρακαλούσαμε να μας στείλετε έναν κατάλογο όνομάτων και διευθύνσεων άτόμων που θέλουν να πάρουν το περιοδικό και εμείς θα τους στείλουμε άπευθείας. Περιμένουμε συχνά γράμμα σας. 'Η συνεργασία σας θα μπη στο προσεχές τεύχος μας.

Γ. Χαλδαιόπουλον, Δράμα: Χρήματα έλήφθησαν, ευχαριστούμε. Για το ενδιαφέρον σας ευχαριστούμε και σας έγγραφουμε συνδρομητήν μας τιμής ένεκεν.

Χ. Κων)τίδην, 415 ΣΝ, Β.Σ.Τ. 902: Τό γράμμα σας μας συνεκίνησε και ευχαριστούμε για τα καλά σας λόγια. Δεν είναι άνάγκη να μας στείλετε χρήματα για τα τεύχη, θα σας τα στείλουμε δωρεάν, μιά και είσθε στρατιώτης. Δώστε τους χαιρετισμούς και στους άλλους Ποντίους συναδέλφους σας που αναφερέτε στο γράμμα σας.

TIMH APX. 3.000